

BIBLIOTHECA
UNIV. JAGELL.
CRACOVENSIS

587668

Mag. St. Dr.

I

Mag. St. Dr.

587668

I

S A N C T I
BONAVENTURÆ

Ordinis Minorum,
S. R. E. CARDINALIS,
Episcopi Albanensis,

Seraphici Doctoris Ecclesie,

S P E C U L U M

Disciplinæ ad Novitios, et de Pro-
fectu Religiosorum;

Item

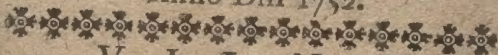
Epistola; Memorialia XXV. pietatis
eximia documenta

COMPLECTENS,

pro usu Fratrum Minorum Observantium
Provinciæ Litvanæ

R E I M P R E S S U M

Annô Dni 1752.

V I L N Æ

Typis S. R. M. Academicis
Soc: JESU.

F. A D R I A N U S
P A U L I
ARLEBECANUS
BENEVOLO LECTORI.

*Accipe Minimis Magno Do-
ctore libellum,*

*Virtutis speculum, qui cupis
esse pius.*

*Panditur hinc sancti Profectus
semita plana:*

*Panditur excellens Religio-
nis iter.*

*Sordibus absterfis, videas in
margine juncta*

*Tam loca Scripturae, quam
monumenta Patrum.*

*Immemores sensus affixus diri-
git Index.*

*Uttere. Qui modicum spreve-
rit, usque cadet.*

587668

Mag. 84 31

Edi. Jas

St. Dr. 1978, k. 118578 Manus
(228)

Manus Religiosorum.

Disciplinæ complures, quo
facilius inducantur, habēt
suas Isagogas, velut prima ar-
tium rudimenta, quæ candida-
tis suis ad altiora viam com-
monstrant. In hunc modum
noster Ordo Seraphicus, quin-
que verba (Religiosorum Ma-
num appellant) ceu elementa
quædam suis tyronibus ab ini-
tio tradit. Hæc cū ipsi tan-
quam digitos suos tenuerint,
paratiores efficiunt ad subli-
miora pietatis & sapientiæ stu-
dia capessenda. Quare operæ
pretium me facturum putavi,
si ea in gratiam Novitiorū no-
strorum ex sacris literis expli-
carem, & ad juvandam memo-
riam brevibus rhythmis com-
prehenderem.

MANUS

Joā. 6.

1. Ad quid venisti?

31.

Col. 3. 5 Non velle meum facere:

Mat. 16

Sed passiones vincere.

24.

Pf. 83. Sanctamque crucem tollere:

8.

Et in dies proficere.

Joā. 21.

2. Quid ad te?

18.

Defectus vides? Quid ad te?

1. Cor.

Qui stas, cura non cadere.

10. 11.

Deut. 4 Attende tibi, nosce te.

9.

Mitemque Jesum sequere.

Joā. 21.

22.

3. Est mea culpa?

Si cupis esse amabilis;

Fatere culpam jugiter:

1. Jo. 1.

Luc. 17

Peccator es; Humiliter

10.

Dic, servus sum inutilis.

4. Libenter.

Col. 3.

Omne quodcumq; facitis,

23.

Eph. 6. Fideliter ex animo,

7.

Eph. 6. Hominibus & Domino;

6.

Non servientes oculis.

5. Deo

RELIGIOSORUM.

§. Deo gratias.

In omni quod obvenit,

Laudato semper Dominum:

Bonum malumve fuerit,

Hunc solum specta terminum.

1. Th²

5. 17.

Jobi. 21

Pf. 71.

23.

Exod:

13. 3.

1. PRIMUM monet, ut meminimus illius diei, in qua egressi sumus de Ægypto, & alacriter ad terram promissam euntes, de transitu non faciamus reditum. Sed affectibus, quasi Regibus Chananzorum superatis, in virtutibus promoveamus, Quod Religiosorum omnium spectat vocatio.

2. SECUNDUM insinuat nobis, ut si quid humani in fratrum grege contingat, non moveamur. Nam in quemcunq; angulum se quis abdiderit in hoc mundo, inveniet homines, &

MANUS

quibus humana omnia aliena
esse non possunt. Duo igitur
nobis sunt observanda. Prius,
nos ipsos ut penitus inspiciamus;
alterum, ut Christum pietatis
ducem adspiciamus, quem securè
imitari possimus.

Matt:
11. 29.

3. TERTIUM præparat ad humilitatem, omnium virtutum matrem. Quotidie in multis offendimus omnes, sæpissimè cadimus, & tamenopes virtutum sumus, ut sufficientes non

2. Cor. 31. 8. fimus boni aliquid cogitare à nobis quasi ex nobis. Atque etiam bona si quæ videmur operari, ut plurimum coram Domino bona non sunt. Quod cum custodiosè consideramus, haud facilè extollemur, indignitatem propriam agnoscetes.

4. QUARTUM reddit nos
Deo

RELIGIOSORUM.

Deo & hominibus longè gratissimos: quando si quod præcipitur faciendum, non tergiversando aut dissimulando, lubenti animo promptoq; facimus: non quærentes quæ nostra sunt, sed commodum aliorum: cogitationes oculum divinæ Majestatis nunquā dormire, sed intueri omnia, in cuius gloriam universa agenda, docente Apostolo, didicimus.

I. Cor.

10. 33.

I. Cor.

10. 31.

§. QUINTUM deducit ad omnium actionum metam Deū, in quo tranquillè quiescimus. Ab eo ducimus originem, ad eū properamusq; omnes. Etenim ipse est Alpha & Omega, principium & finis, quem in omnib; velut unicum scopum collimare debemus. Faxit Dnus Jesus, ut hunc ipsum attingamus, & æterna præmia consequamur, A.

Apoc.

I. I.

INDEX CAPITUM SPECULI DISCIPLINÆ.

*Pars prima de preparatoriis
ad disciplinam tractat. Deinde
Sigillatim de disciplina in o-
mnibus apprehendenda.*

- Caput 1. De vetustatis depositione.
2. De constantia mentis, & cau-
telâ contra tentationes diabo-
licas.
3. Quomodo necessaria sit ad di-
sciplinæ susceptionem humilitas.
4. De captivatione propriæ vo-
luntatis.
5. De præsumptione tam in re,
quam in signo.
6. De irreverentiâ.
7. De disciplinâ in generali.
8. De disciplinâ in speciali.
9. De disciplinâ circa confessionem
privatam.
10. De disciplinâ circa confessionem
publicam.
11. De disciplinâ quoad positionem
boni.

Index Capit. Spec: Disc:

12. De disciplinâ circa cordis informationem, & primò de oratione.
13. De Lectione.
14. De divino officio in generali.
15. De disciplinâ officii in choro.
16. De disciplinâ officii extra chorum.
17. De altaris ministerio curando.
18. De disciplinâ circa ea, quæ ad corpus sunt.
19. De disciplinâ in gestu.
20. De disciplinâ in modo loquendi.
21. De disciplinâ circa comestionem.
22. De disciplinâ in opere manuali.
23. De disciplinâ in incessu.
24. De disciplinâ in gestu membrorum.
25. De disciplinâ circa habitum servandâ.
26. De disciplinâ in officinis inter fratres.
27. De modo conversandi in omni loco secularium.

Index Cap: Spec: Discip:

28. De modo conversandi in itinere constitutis.
29. De modo conversandi in Ecclesiis secularium.
30. De disciplinâ in hospitio servandâ.
31. De disciplinâ verborum inter seculares.
32. De disciplinâ comedendi inter seculares.

PARS SECUNDA.

Supradictorum est recollectio. salutaris monita noviter professis adponens, cum aliis, tum de puritate mentis studiose servanda.

1. De ordinatione respectu Dei.
2. De ordinatione respectu sui.
3. De ordinatione circa proximum.
4. De rerum custodiâ.
5. De profectu & defectu novitiorum, sive de differentiâ conversorum.
6. De noviter professis in ordine.

Pro-

Proverb. 4. 13.

*Tene disciplinam, ne dimit-
tas eam: custodi illam, quia
ipsa est vita tua.*

D. Cæcilius Cypria-
nus.

*Disciplina custos spei, retina-
culum fidei, dux itineris salu-
taris, fomes ac nutrimentum
bonæ indolis, magistra virtu-
tis, facit in Christo manere
semper, ac jugiter Deo vivere,
& ad promissa cælestia & di-
vina præmia pervenire. Hanc
& sectari salubre est, & aver-
sari ac negligere letale. De di-
sciplina & habitu virginum.*

S. Bernardus.

*Disciplina non jam constri-
git liberum, secundum illud:*

1. Th.
9.

46 *Fustis*

*Iustus non est lex posita, sed vo-
luntarium regit, & dirigit in
viam pacis. Serm: 4. de Assūpt:
B. MARIE.*

Seneca.

*Pars virtutis disciplinā
constat, pars exercitatione.
Et discas oportet, & quod di-
didisti agendo confirmes. Epist:
95.*

SAN-

S A N C T I
BONAVENTURÆ

I

Ordinis Minorum,
S.R.E. C A R D I N A L I S,
Episcopi Albanensis,
Seraphici Doctoris Eccle-
siæ, in Speculum disci-
plinæ ad Novitios

P R O L O G U S.

1. *AD honestatem tendentes,* Disci-
inprimis necessariū ha- plina
lent, ut per exercitiū disciplinæ, inpri-
virtutis titulū citius apprehē- mis ap-
dere possint. Nā (ut ait Hugo de prehē-
S. Victore) usus disciplinæ denda.
ad virtutem animum dirigit; tom: 2.,
virtus autem, ad beatitudinem instit:
perducit: ac per hoc (inquit) monast:
exercitium disciplinæ esse de- ad no-
bet vit: in
prolo-
go.

Prologus.

Est nostra inchoatio, virtus
perfectio, præmiū virtutis æ-
terna beatitudo. *Verūm qui di-*
sciplinā in novæ conversationis
initio negligit, ad eam post modū
difficile applicat; Et formā quā
primò quis recipit, vix deponit.

Pro:22.
6.

Adolescens namq̃, juxta viam
suam etiam cū senuerit, non
recedet ab ea. Optima vivēdi
forma eligenda est, quam reddat
assuetudo jucundam.

Primus
ad vir-
tutem
gradus,
defectus
cogni-
tio.

2. Primus autem ad profectū
gradus, defectus cognitio, magna-
que omnino prudēti securitas,
vivendi modū novisse congruū,
pro varia rerum Et accidentiū
qualitate, nec minimū est conte-
mnere minima, quæ non minimā
moribus maculā, eo turpius ne-
glectui habita ingerunt, quo vi-

tari

tari facilius cognita valuerūt.

Proinde qui spiritu Dei agūtur,
moralibus documētis intendūt;

quæ tamen superbi & fatui cō-
temnentes, nunc superstitiones,

nunc ceremonias vocant; aut cer-
tè calumniis fucatis impugnāt.

nec enim stultus verba pruden-
tiæ recipit: nisi ea dixeris, quæ
versantur in corde ejus.

Prov:
18. 1.

3. Hic ergo tractatulus per Specu-
superiorum impositionem exa-
librorū
lulus, rudi quidem juxta scri-
vocat.

bentis ruditatem, & intenti e-
xigentiam, stylo, ex diminutis

quoq; ac nudis, ob brevitatem,
incompactisq; interdum, sed

congruis pro morum traditione
sententiis editus, notis Christi

discipulis, pro aliquali speculo
inspiciendus proponitur: ut per

pauca sibi proposita, occasiona-
liter

Prologus.

liter fiāt in pluribus cautiores.

Prov. 9. Da sapienti occasionē, ait Sa-
9. lomon, & addetur ei sapientia.

Prudē- 4. *Attendat tamē quādā hic*
tia se *accipienda fore communiter, &*
nonnū- *magis & min9 pro loco & tem-*
quā a- *pore observanda: licet non sēper*
liis ac- *pro singulis conditionū modifica-*
com- *rio replicetur. Prudens, ut rerū*
dat. *varietas exigit, ita se accōmo-*
Senec. *dat tēpori, non se in aliquibus*
lib. de- *mutans, sed potius aptans: si-*
virtu- *cut manus quæ eadem est cūm*
tibus. *in palmam extenditur, & cūm*
cap: *in pugillū constringitur. Nec*
Prudē- *moveat si quæ pro juniorib9 im-*
tia. *pertinentia videātur. Provide*
Simile *junior in his sapē, quæ ipsū ex-*
elegās. *cedūt, instruitur: ut seniorum se*
proposito applicans, sit quantū
congruit aptior ad agenda, cau-
tior ad cavenda.

5. Pro-

Prologus.

5

5. *Prolixitatem, fortè tetricus si quis fuerit inspector, causabitur: sed necessariam in expertis dicendorum expressionem advertat; nec facile rudes, (pro quibus est opera) generalibus posse commatibus, id est brevibus & incompletis sententiis erudiri, aut concisis passim proficere paradoxis, unoq; nihilominus noverit: titulo multa quandoq; perstringi, quæ specialem requirerent explicanda tractatum.*

Libri
prolixi-
tas uti-
litate
compē-
fatur.

6. *Duas autem particulas, principalem videlicet, & incidentalem, hujus operis series habet. Principalis dividitur in duas, in quarum prima de preparatoriis ad disciplinam, & aliquibus ejus effectibus incidenter, in secunda de ipsa*
ple-

Divisio
libri.

Prologus. 9

plenius tractatur. Prepara-
 toria sunt per modum principii,
 medii, & postremi, depositio ve-
 rustatis, stabilitas mentis ad-
 versus tentationes diaboli, &
 subjectionis humilitas. Pri-
 mum preparationem inchoat;
 secundum continuat; tertium
 verò consummat. Servanda
 erit ubiq; majorum & mino-
 rum paragraphorum di-
 stinctio, ad seriei &
 ordinis eviden-
 tiam ampli-
 orem.

SAN-

SANCTI 7
BONAVENTURÆ

Ordinis Minorum,
S.R.E. CARDINALIS,
Episcopi Albanensis,
Seraphici Doctoris Ec-
clesiæ, Speculi di-
sciplinæ ad No-
vitos

PARS PRIMA.

*De preparatoriis ad discipli-
nam, De vetustatis depositione*

CAPUT I.

1. **D**Eponendus est, secun- Eph:4.
dum Apostolum, *vetus* 22. Transi-
homo, & induendus est novus. toria o-
quod perfectè implent, qui trā- mnia in
sitoriis abdicatis, non solùm primis
abdicā-
da.
pecca-

S. Bon: Spec: Discipl:

peccata, verumetiam occasiones fugiunt peccatorum; veteriq; fermento per puram confessionem plenius expurgato, in vitæ novitate perfecta, soli præelidunt Domino militare. In odore igitur unguentorum Christi, per compendiosam & tutam sacræ religionis semitâ currere cupientes, prius rerum temporalium fasciculos deprimentes abjiciant: ut ab omni tam possessione, quàm cura penitus expediti, Christum Dominum expeditè sequantur, & non sint eis tentationis occasio vel ruinæ. Quòd si ante religionis ingressû nō fuerint expediti; post ingressum saltem expeditionem hujusmodi per alias personas, vel per literas,

juxta

Ad Novitios Pars I.

9

juxta superioris arbitriū quā-
ta possunt acceleratione pro-
curent; non expectatis oppor-
tunitatibus, aut utilitatibꝫ de-
ceptoriiis, quas frequenter dia-
bolꝫ sub specie pietatis sugge-
rit. Summa sit eis utilitas, uti-
litates hujus mundi contemne-
re propter Christū, juxta ver-
bum S. Hieronymi: *Nemo renū-
ciaturus saeculo, bene potest ven-
dere, quæ contempsit ut vende-
ret. Si habes, inquit, in pote-
state rem tuā, vende: si non ha-
bes, projice. totū Deo dedit, qui
seipsum obtulit.*

Epist:
10. 3.
ad Pau-
lin: in
fine.

2. Post religionis ingressū cō-
tinuò debent cōfessionī faciē-
dæ vacare: & de omnibus quæ
in saeculo à pueritia commise-
runt, ad memoriam, quantum
poterūt, studiosa sollicitudine

Cōfessi-
oni ge-
nerali
vacādū
novi-
tio.

revo-

S. Bon: Spec: Discip:

'revocatis, generaliter cōfite-
ri. *Malorū nāq̄, confessio, iniriū
est bonorum.* Ordinis ergo
status rejicit res atque reatus.
*De constātiā mentis, & cautelā
contra tentationes diabolicas.*

CAPUT II.

1. **Q**Uoniam autem Pharaō
persequitur Isrāēlē fu-

Exod:
14. 5.

gientem; & contemptus surgit
in scandala, nunc apertē, nunc
occultē, sub specie boni peric-
ulosius tentans; faciant quod
scriptum est, *Fili accedens ad*

Eccl: 2.

1.

*servitutē Dei, sta in justitia &
timore: & prępara animā tuā
ad tentationem.* Solent præci-

Nō flu-
ctuādū
in bono
propo-
sito.

puē vires tentationi præbere
fluctuatio mentis circa propo-
sitū ingressuræ vel ingressæ re-
ligionis; tarda tepidaq̄; repul-
sio, & dejectio spiritus desola-
ti.

ti. Ea propter inprimis in pro-
posito sancto cor suum omni-
no stabiliant & confirmet: ne
velut arundo diversis ventorū
flatib9 agitati vacillent. Opti-^{Hebr:}
^{13. 9.} *mū est* (inquit Apost:) *gratia sta-*
bilire cor. Et Prosper agit: *Quē-*
^{3. d=} *libet hominem donec se, in eo* ^{vita}
^{cōt: 10.} *quod elegerit, certa definitione*
confirmet, velut in quodā deli-
berationis incertæ bivio constitu-
tū; discerpit ipsa diversitas vo-
luntatū. Virtus (inquit) *horta-*
tur & provocat ut definitionis
ambiguitate deposita, propositū
spirituale suscipiat, perseveratu-
rū se in suscepti labore propositi,
non sua possibilitate, sed Domini
miseratione cōfidet. Cogitet quā-
ti & quātæ potuerunt & possūt,
quod se posse desperat. Unde illi
potuerunt, inde se posse firmiter
credat.

1. Tes:
5. 24.
Iſa: 40.
31.

credat. Meminerit illud Apo-
stoli, *Fidelis Deus, qui vocavit*
vos, qui etiam faciet. &, Qui ſpe-
rant in Domino, mutabūt forti-
tudinem: current & non labora-
bunt; ambulabunt, & non defi-
cient.

Tenta-
tionū
initiis
absq;
mora
reſiſtē-
dum.

2. Ad hæc, temptationum &
cogitationum malarum virili-
ter principiis, & absquē moræ
dispendio est obſtandū. Quod
ſi earum insultus ſpiritum in-
quietent; non ſolū famili-
ris confessor, verum etiam fra-
tres alii ſeniores ſunt in adjuto-
rium advocandi: ut unius de-
bilitas multorum adjutorio ſu-
ſtētetur. *Frater, qui adjuvatur*
à fratre, quasi civitas firma. Qui
autem vulnus detegere, vel au-
xilium petere negligit, ſua non
immeritò negligentia perit.

Prov:
18. 19.

3. De-

3. Deniq; cūm diabolus, servi Dei spiritum per tristitiam deicere studeat, ipsam, siquādo irrepserit, citiūs repellentes, Christo Domino, qui datorem hilarem diligit, in cordis lætitia famulentur: attendentes sollicitè, ne de sua unquam vocatione ingrati aut tepidi regratiatores appareāt corā Deo, *ubi sol radiat gratiæ, nubilum turbationis abscedit. Solet in aqua turbida latere piscaturus animā coluber tortuosus. Maximū inhabitantis gratiæ signum, spiritalis lætitia.* Porro qui vocantis gratiam non agnoscit, indignum se vocationis fructu constituit. Beneficiis ingratus exhibitis, ineptus efficitur exhibendis.

Tristitia animā deiciens citò repellenda.

4. Valet quoq; interdum con-Juvat
versis, pro animæ salute, mutatio aliquādo

B . . . loci.

muta-
tio lo-
ci.

Isidor
lib: 2.
de sū-
mo bo-
no 5.
10. fen:
7.

S. Bon: Spec: Discip:

*loci. Plerumq³ enim dum muta-
tur locus, mutatur & mentis af-
fectus.* Valet pro mentis tenta-
tionibus impulsæ præsidio; va-
let pro morum citiùs ac perfe-
ctiùs assequendo peculio, ex-
tra cognationem & patriam,
vel ad tempus secedere.

Sæpe &
ferven-
ter orā-
dum.

5. Verùm, quia per se nullo
modo sufficerent, ad machina-
menta diaboli repellenda, ad
Christum, propter quem omnia
contempserunt, qui est tenta-
torum refugium & debilium
fortitudo, qui se fideliter invo-
cantibus *facit cum tentatione*
1. Cor: 10. 23. *proventum*, ut valeant sustine-
re, crebris supplicationibus &
devotis recurrant: ut qui eos
dignatus est de fornace Baby-
lonis eripere, bonum in eis per-
ficiat quod incepit. *Frequens
& fervens oratio, dissipat omne
malum.*

malum. Ollæ ferventi muscæ
non insident.

*Quomodo necessaria sit ad disci-
plinæ susceptionem humilitas.*

CAPUT III.

I. **D**Eniqué, quoniam (ut ait
Hugo) *Sicut cera, nisi*
prius emollita fuerit, formam
non recipit: sic & homo quidem
ad formam virtutum non flecti-
tur, nisi ab omni elationis & cō-
tradictionis rigore, per humili-
tatē humilietur: necesse habent
qui disciplinæ cupiunt mori-
bus informari, ut humilitatis
radicem in corde figere stude-
ant: & tumorem propriæ vo-
luntatis, præsumptionis & ir-
reverentiæ vitia, quæ à super-
bia procedere solent, tam in re,
quàm in signo vigilantius ca-
veant: ut humilitas ancillæ

tom: 2.
insti:
mon: ad
monit:
c. 7.

Humi-
litas lo-
cū pa-
rat di-
scipli-
næ.

S. Bon: Spec: Discip:
more, locum præparet disciplinæ.

*De captivatione voluntatis
proprie.*

CAPUT III.

1. **V**oluntatem itaq; propriā
ingenti curent studio captivare. Quid enim prodest sub
unius ordinatione viventibus,
quod facultates suas abjiciunt,
si proprias voluntates non relin-
quunt: cum sit præstantius vo-
luntatibus renunciare, quàm re-
bus? Tota religionis perfectio
in voluntatis propriæ abdica-
tione consistit: quare potissi-
mū perfectionis & disciplinæ
industrius appetitor, voluntatibus propriis edomandis, &
præsentium nutui subjugā-
dis invigilat.

In vo-
luntatis
propriæ
abdica-
tione
tota re-
ligionis
perfe-
ctio.

2. Profectò in duob9 erit sub-
 jectæ probatio voluntatis, si vi-
 delicet in sibi injunctis devotè
 obediat; & in agendis suis sem-
 per habere auctoritatem obe-
 dientiæ non omittat. Primū,
 hoc est, obedientiæ in injun-
 ctis, patet necessitas, patet &
 meriti magnitudo. *Nam quid-*
quid vice Dei præcipit homo,
quod non sit tamē certū displicere
Deo; hoc omnino accipiendum
est, quæsi præcipiat Deus,

In mē-
 datis
 obedi-
 tiæ ne-
 cessitas.

3. Ad meritū etiam melior
 est obedientia, quàm victimæ,
 sanctæq; obedientiæ holocau-
 sto, nihil Deo gratius exhibe-
 tur. Nemo ad perfectionis se-
 mitam currendam magis expe-
 ditus, quàm verus obediens.
 Quamobrem obediētiæ filii,
 se totos ad obediedum expo-
 nant; moxq; ut Prælati vo-

Meritū
 in obe-
 diēdo.

cem audierint, quasi divinitus imperetur, moram pati nesciant, sed relictis omnib9 ad injuncta quæquæ fideliter exsequenda, prompta devotione consurgant: ut vicino Obedientiæ pede, velut uno momento, jubentis vocem, facti exhibitione sequantur. *Perfecta obedientia sua imperfecta relinquit.* Quin imò nec bonus obediens verbū exspectat, ubi de superioris sibi confliterit voluntate.

Opti-
mus o-
bedien-
tiæ gra-
dus.

4. *Illum autē optimum dixerim obedientiæ gradum, cum eo animo opus injunctū recipitur, quo & præcipitur: cum ex voluntate jubentis, pendet intentio exsequentis. Nunquam de majorum sententiâ judicet, quorū officii est obedire. & implere quæ jussa sunt.* Deinde si ad profectum volunt obedientiæ pervenire; constan-

constanti secum deliberatione
 proponant, devotè semper ad
 omnia obedire. *Si quid igitur*
grave vel impossibile forte injū-
gitur: suscipiant quidem cum o-
mni mansuetudine jubētis impe-
riū. Quòd si omnino suarū viriū
pondus excedat; impossibilitatis
sue causas, ei, qui præest, patiēter
Et oportune insinuent; non super-
biendo vel cōtradicēdo, vel aliàs
levi murmure resistēdo, si adhuc
superior in sua māsērit sentētia:
ita sibi noverint expedire, Et ex
charitate de adjutorio Dei cōfisi,
obediant. Christus factus est pro
nobis obediens usq; ad mortem,
mortem autem crucis, qui licet
ad Patrem pro calicis transla-
tione clamaverit, continuo ta-
men adjunxit, Verumtamē non
mea voluntas, sed tua fiat. Nō
solum majoribus, sed sibi etiam

S. Be-
 ned:
 Reg:
 cap: 68.

Phil: 2.
 8.

Luc:
 22. 8.

invicem obedientiam certatim
 impendant. Incumbit enim
 Luc: 6. Christi discipulo, ut omni pe-
 30. tenti se tribuat; & exemplo A-
 postoli, voluntarios se omniū
 servos constituent; sintque, ut
 scriptum est, *subiecti invicem
 in timore Christi.*

1. Cor:

9. 19.

Epheſ:

5. 21.

Obe-

diētiz

in agē-

dis, au-

ctori-

tas su-

perio-

rū ac-

cedat.

§. Secundi necessitas, hoc est,
 obedientiæ in agendis, ne quid
 videlicet sine obedientia præ-
 sumatur, quia simplicioribus
 fortè aliquibus minus patet, a-
 liquanta videtur prosecutione
 tangenda. Habenda est planè
 in agendis, obedientiæ sanctæ
 auctoritas; sine qua nec etiam
 ipsa bona, bona sunt: volun-
 tas siquidem propria, boni vir-
 tutem infirmat. Sanctus Ber-
 nardus super cantica ait: *Grā-*
de malum propria voluntas, qua
fit, inquit, ut bona tua, bona non
sint.

1er: 71.

in fine.

Nō vo-

luntas

propr.

*sunt. Etenim si in die jejunii melius
inveniatur voluntas mea; non ta-
le jejunium elegit Dominus; nec
sapit illi jejunium meum, quod
non obedientiam, sed vitium vo-
luntatis propriæ sapit. Et subdit;
Ego autem non solum de jejunio,
sed de silentio, de vigiliis, de ora-
tione, de lectione, de opere ma-
nuum; postremo de omni obser-
vantia monachi, ubi invenitur
voluntas sua in eo. Et non obedi-
entia magistri sui, id ipsum sentio;
minimè prorsus observantias il-
las etsi bonas in se, inter virtu-
tes censuram deputandas.*

6. Itaque novi Christi disci-
puli, semetipsos penitus abne-
gantes, in agendis suis, id est, in
operationibus, locutionibus &
rerum quarumlibet usu, non
propriam voluntatem, sed su-
periorum, in omnibus disposi-

In operationem sequantur. Pro quibus
 ribus tamen sit specialis eorū licen-
 Cōven- tia vel assensus habendus, con-
 tualib9 siderari oportet. Et primò,
 cōmu- non est circa operationes videndum,
 nibus opus quòd earum quædam commu-
 non est speciali nes seu conventuales, quædam
 obedi- speciales seu personales esse
 entia. noscuntur. Specialium eti-
 am quædam ad proximum,
 quædam ad personā pertinent
 operantis. Pro conventuali-
 bus, quæ commune simul at-
 tingunt collegium exequendi
 non est licentia, requirenda:
 cū ad hujusmodi sit eatenus
 superiorum licentia, imò impo-
 sitio generalis, ut ea (quæ si-
 ve in choro, si ve in refectorio,
 si ve alibi, modo prædicto, ad
 vitæ conventualis consuetudi-
 nem pertinent) nullus convē-
 tualis auctoritate propria, præ-
 ter

ter evidentem necessitatem licetè prætermittat. Inde est, quòd ab officio chori, ab aliqua videlicet hora Canonica, vel à communi conventus refectio-
ne, aut à conventualibus aliis, quemquè absq; licentia emanere, vel assistentem recedere, his necdū in collegio consummatis, non licet.

7. Pro specialibus ad proximi
alterius fratris necessitatem
spectantibus, nullum commu-
nis seu conventualis vitæ, cō-
suetudini, aut executioni spe-
cialiter injunctōrum impedi-
mentum præstantibus, nequa-
quam ad superiores, sicut nec
pro communibus, pro licentia
dixerim recurrendum: cūm
secundū Apostolum, *Alter*
alterius onera portare; & per
charitatē spiritūs servire in vi-

Sicut
nec in
specia-
lib9 ad
proxi-
mū cō-
munia
nō im-
pediē-
tibus.

Gal: 6.
2. Gal:
5. 13.

cem debeamus. Verumtamen, tempore quo conventualia, vel alia injuncta fieri debent, non sunt præter licentiam specialia seu gratuita hujusmodi facienda. Illa quoque, quæ ad quotidiana communium officiorum obsequia, vel ad proximi necessitatem non pertinent corporalem; quale est scribere in quaterno, & alia hujusmodi similia, maximè si occupatione prolixior em inducunt, agenda sunt de superiorum assensu.

Specia-
lia per-
sonalia
sine li-
centia
non fa-
cienda.

8. Pro specialibus ad personam operantis spectantibus, sive ad carnis mortificationem pertineant; ut sunt vigilie nimis longæ, vel abstinencie singulares; sive ad exercitium spectent operis manualis per se vel per alium faciendi; licentia quærat, sine qua Religiosus suas

suas singularitates facere nō debet: quippe cui nec corpus suū habere licet in propria potestate. Et quod sine permissione patris spiritus ^{2. Med: rep. cl. 33. I-bid. c.} tualis fit, præsumptioni deputabitur. ^{49.} Et vana gloria non mercedi.

Nec potest sibi operari pro volito, sive pro scribendo, sive alia faciendo, sive in rebus suo usui deputatis, ut sunt libri, vestes, lecti, & alia hujusmodi, aliter immutando. Incongruè quoque pro uno, res pluribus servitura mutatur. Fit res frequenter ex mutatione deterior: & quod mihi studiosè coapto, aliis discoapto. Hæc de operibus. Nec tamen negaverim, ad minima seu exilia quædam, & vix reputanda alicujus momenti, solam sufficere convenientiam Prælatorum.

9. Circa locutionem hoc tenent, In lo-

cutione
qui
mod9.

neant, ut coram superiore, maxime in Capitulo, sine ejus assensu præhabito non loquantur: aliàs de necessariis & honestis, loco & tempore debitis, loqui prout eis ordinatum fuerit, poterunt inter fratres. Locutio verò cum extraneis, siue sæculares, licet fratribus obsequentes, siue religiosi quilibet fuerint, fratribus novitiis est probationis tempore penitus interdicta, sine fratre professio, qui omnia loquentis verba, & respondentis audiat, sine licentia speciali, sine qua nec ad portam, nec ad extraneos ipsis indulgetur accessus. Personis tamen hujusmodi si occurrerint, poterunt inclinare: vel si loco, aut tempus loquendi fuerit, & non potuerint subterfugere, bono modo eos breviter salutare.

tare. Si de loquendo secum requiratur ab eis, respondere humiliter debent, se loquendi aut morandi licentiam non habere. Nulla prorsus alia eorū audiant verba, nec cum eis aliquatenus sedeant, vel ulterius commorentur: sed si locutionem necessitas exigit vel honestas, dicant ad eos, obtenta, si poterunt licentia, reversuros, valeque recedendo potius faciant quā morando. De licentia tamen hujusmodi, Prælato est cautiùs providendum, vel ab ipso tantum, vel ab eorum instructore (qui est eis ab ipso religionis ingressu specialiter assignandus) semper cum præsens in domo fuerit, requiratur: ne à diversis, non absq; vitandæ confusionis periculo, minùs providè concedatur.

Item in
usu re-
rum.

S. Rom. Spec. Discip:

10. Circa receptionē rerum, distributionem & usum, quoniam à superiorum auctoritate dependent, duo præcipuè subditis attendenda videntur. Primum, ut qui dat aliquid, illud ex officio possit dare, secundū, ut det quidem, non secundum propriam voluntatem, sed prout sibi à superiore fuerit cōstitutum. Nec superflue dixerim ad officium attendendum: qui enim non habet officium administrationis, nihil aliis debet communicare, vel in fraudem horum dimittere potest. Rursus ipsorum officialium officia sunt distincta. Aliis namque necessariorum rerum procuratio, non tamen procuratarum est distributio commissā: ab illis autem non est absq; licentia recipiendum aliquid
spe-

speciale. Aliis autem, juxta diversa rerum officia, communis distributio rerum committitur. Ab his communia ipsa (si ordinariè, quando scilicet & ubi, vel quomodo, juxta sui limitationem officii distribuere debent, distribuunt) licitè recipi possunt; qui verò extraordinariè postulat, ad licentiam superioris recurrat. Præter communia supradicta, quicunque rem aliquam occultè, sine superiorum assensu recipit, habet vel utitur, à religionis delirat licètia, & quidquid habet, malè habet. Porro cùm illud propriū proprium esse dicatur, de quo quid. disponere licet juxta propriā voluntatem, omni assensu alio circumscripto, non pauper sed dominus reputandus videtur, qui rem quamcunque aliis distri-

tribuendo ut libet, sine superiorum auctoritate dispensat. Res sunt quidem communes, sed usûs dispositio pertinet ad Prælatos: ut per eorum curâ singulis, juxta modum & regulam sibi à Sanctis Apostolis cōstitutâ, prout unicuiq; opus fuerit, dividantur. Usurpatus autem sine licentia rerum usus, culpabiliter temerequē præsumitur, & prorsus illicitè vendicatur.

Actor:
2. 45.

Nil recipien-
dū clā
superi-
ore.

Reg:
26.

II. Statutum quoq; religionis mancipationis evadit, qui in usu proprio rem aliquam, si-
ve à parentibus, si-ve à quibusdam aliis recipit; aut quod majoris est culpæ, recepta occultans, superiorum indicio non exponit. *Qui rem sibi collatam celaverit, Sanctus Augustinus eum furti censet in judicio cond-*

mnari-

mnandum. Nulla enim res, quã superior non dederit aut permiserit, est licita proprium abdicanti. Sunt qui oblata sibi, sed Prælato mox deferenda recipere licitum existimant: sed regulari privato, receptionem occultam non dixerim esse tutam. In commodandis pro cohabitantium indigentia rebus, non est lex posita charitati. Possum rem fratri petenti exponere concedendam, non tamen impêdere vendicandam.

12. Proinde fratres novitii, Ne minimũ
nullatenus sine licentia, nec à dēt ac-
se invicem, nequẽ à fratre, ne- cipiant
quẽ à quocunquẽ homine rem novitii
aliquam, sive tabulas, sive a- sine li-
cum, sive aliquid quodlibet ac- cẽtia. :
cipere, aut dare attentent ali-
qua ratione. Sic nec literas ad
se missas recipiant, aut aliquo
cau

casu receptas aperiant, quæ à portitore, vel eo, qui receperit eas, prius debēt ad superiorem, vel si superior ordinaverit, ad eorum instructorem deferre. Sic nec rem alterius fratris usui deputatam, præter ipsius conscientiam occupare licebit. Genus est furti, & plerumquēurbationis occasio, rem fratris usui deditam, eo, si adsit, in scio detinere. Potest fidelis servus & prudens nonnulla pro loco & tempore facere, de tacito vel probabiliter præsumpto superiorum assensu, ad ipsum deniq; finaliter, acta quæquē per ausum huiusmodi relaturus. De cætero, quidquid religiosus boni facit aut dicit, quod suo nō noverit displicere Prælato, à veræ obedientiæ merito non fraudatur. Felix hæc servitus,
imò

imò gloriosa libertas, qua quis
sponte in regiam venditus ser-
vitutem, Deum & ejus vica-
rios potius, quàm seipsum, su-
per se regnare constituens, suæ
prorsus renunciat voluntati.

Felix
servi-
tus.

*De presumptione tam in re
quàm in signo.*

C A P U T - V.

1. **P**Ræsumptionem interio-
rem & exteriorem sum-
mopere fugiant. Interiorem;
ut sensum suum sensui nō præ-
ferant aliorum; nec de bonis à
Deo sibi collatis inaniter extol-
lantur: imò in tantum cæteris
se inferiores & viliores ex inti-
mo credant affectu, ut nec se a-
liquid etiam esse existiment.
Nempè, secundum Apostolum
qui se existimat aliquis esse, cum
nihil

Interi-
or præ-
sumptio
vitanda.

Gal: 6.3

nihil sit, ipse se seducit. Neminē spernant; neminem judicent, cūm frequenter humanum fallatur iudicium, & Beato Augustino teste, *sæpe species facti se aliter habet. aliter animus faciē-*

tis; piē de omnibus quæ occurrerint sentiant, licet rei non intelligant rationem. Omnia perversæ possunt pervertere mentes.

Et ex-
terior.

2. Exterioris præsumptionis & superbiæ notam, in omni actione sua, gestu & verbo, summo studio fugiant, quæ humilitatis sunt, in omnibus amplexantes. Prætextu actionis, præsumptionem in officiis & in locis evitent. In officiis Prælationis vel Ordinis, aut in aliis, quæ aliquam videntur superioritatem habere, nihil sibi usurpent. *Liber à culpa non est, qui*

In usur-
patione offi-
cii ali-
eni.

alie-

alienum usurpat officium. Præ-
sente superiore, vel alio fratre
majore quam ipsi fuerint, ordi-
ne constituto, ad incipiendum
extraordinariè officium, ad be-
nedicendum cibum vel potum,
ad dandum fratribus aquam
benedictam; vel ad alia hujus-
modi, se nullatenus ingerant.
Ad divinum quoque officium,
nequaquam post seniores vel a-
lios majoris ordinis gradu pro-
motos, proprio legant injectu:
quoniam quidem nullus omni-
no, in minori ordine consti-
tutus, post alium majoris ordi-
nis permittendus est legere, ni-
si necessitate cogente, vel le-
gentium ordine permutato, ut
in aliquibus festis fieri solet,
præterquam in homilia quan-
tum ad primâ lectionem, quam
ratione Evangelii, Diaconus
legere

legere solet. Lectiones autem quæ de homilia supersunt, nō sunt ab aliis faciliē, quam a Sacerdotibus præsumentæ. In choro, pro dissonantia fortē cantantium, vel ob aliam huiusmodi causam, manum ad formam percutere; in mensa ictu cultelli, vel quomodolibet aliter signum cum sono facere, ab eis tantummodo fiat, quorum super defectibus chori vel mensæ intepdere spectat: nec huiusmodi faciliē debent ab aliis usurpari. Multa enim sunt superioribus licita, quæ reprehensibiliter ab aliis præsumentur.

Luc: 14
8. In
loci di-
gnioris
occu-
patio-
ne.

3. Ad hæc, quia novissimum eligi locum, magister ipse humilitatis hortatur, locis semper novissimis novitii gaudeant. Et nunquam in choro, vel mē-

sa,

fa, seu alibi, ad prima se ingerant loca: sed ea potius ad eò cautè ac sedula si valuerint provisione declinent, ut vix ab aliis perpendatur. Alias omnino caveant, ne congregationis ordinem tũrbent, & fiant inter alios pro tumultũs occasione, notabiles. Cavendum proinde, ne, dum nimis vitatur præsumptio, inordinationis accedat confusio. Vitanda est ubique disconvenientiæ nota, maximè in congregatione. Locus verò superior, ad quem necessitas vel superiorum trahit inductio, præsumptionis vitiũ non inducit. *Porrò molesta est humilitas, quæ contentioni deservit.* Si quando juxta superiorem, vel alios seniores necessariò sederint, non se nimis applicant juxta eos. Juniori siquidem

C

Molesta humilitas contentioni deserviens.

dem aliquam à seniore distantiam, reverentiæ ritus indicit. Antiquior autem frater in ordine, vel alius in officio præminens, licet ætate sit junior, senior appellatur. *Ætas sen-*

Sap: 4.

9.
Et ge-
stibus.

Entis vita immaculata.

4. Præsumptionem in gestu, elatum caput, sublimiores oculi, facies vultuosa declarant.

3. de vi-
ta con-
tēpt: 8.

Nam, ut ait Prosper, *Erectæ cervix & truces oculi, & sermo*

terribilis, nudam superbiam clamant. Sed quantum per membrorum ministerium potest de-

Job 22.
29.

stensis in oculis esse solet. *Qui inclinaverit oculos suos, ipse salvabitur;* Secundum namq; E-

Matt:
6. 28.

vangelium, *si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus lucidum erit, e contra, si nequam, totum tenebrosum.* Præsumptio etiam

gestus,

gestûs insignis & nutibus frequenter agnoscitur, ut exempli gratia. Si quis in choro, vel alibi, pro fratrum defectibus, satyricè nubilum vultuositatis assumat; vel levi cachinno, id est, risu; vel motu capitis, oculorum circumlustratione, narium contractione, labiorum compressione, vel alio quovis modo, defectum fratris tacitè arguat vel subsannet, si errante in choro, vel in mensa lectore, submussitet, aut circumspiciat, quasi eum defectus lugentis non lateat, quod frequenter solent facere etiam minùs docti.

§. In locutione etiam notatur *In locutione.* præsumptio, si quod dicitur, nō pertinet ad dicentem, aut dicendi modus aliquem superbiæ typum prætendat, aut pro loco, tempore, & personis fuerit

â locutione cessandûm. Propter primum, humilis frater de alienis factis inquirēdis, se nulloatenus intromittat, alios fratres docere, regere, arguere, vel eis aliquid imponere non præsumat: quia hoc esset seniorum vel superiorum officium usurpare.

De vita
solitaria
ad
fratres
de monte
Dei,
paulo
ante
mediū.

Superbus autem (ut ait S. Bernardus) *prima die, quando ingreditur, habitare, incipit leges dare.* Potest tamē frater, si super aliquo cum instantia requiratur, petentibus super interrogata humiliter respondere, vel insinuare, quod sentit: ita tamen, ut contra resistentes dicta sua pertinaciter nulla ratione defendat. Qui etiam alii, superioris mandatum insinuat super aliquo faciendo, mandati auctoritatem cum humilitate proponat, ne quod denunciat

ciat ipse imponere videatur. Si proprium cogatur recom-
dare officium, nequaquam im-
perium imponētis usurpet, sed
id suppleri à sociis, obsecratio-
ne humili obtineat. Præsum-
ptionem ergo evitat prudens
humilitas. Præsumit tamen in-
terdum humiliter, viscerosa &
provida charitas.

6. In modo loquēdi, vitiū præ- In mo-
sumptionis innuitur, si illud quod do lo-
dicitur, jactanter, impetuosè, quendi.
camorosè, cōtētiosè, despecti-
vè vel nimis rigidè proponatur.
Svaviter enim & humiliter est
loquendum. Rursus qui tem-
pore vel loco silentii, aut in su-
periorum, seniorum, aut con-
ventūs præsentia, non compri-
mit lingvā suam, præsumptuo-
sus & intemperans meritò ju-
dicatur. *Loqui in medio magna*

Ecl:
31. 13.

Ibid:

11. 8.

3. de
vita cō-
tēp: 19.In con-
ventu
nemini
loquen-
dū est.

torū non præsumas, ait Sapiens. Et iterum; *In medio seniorum non adjicias loqui*. Hoc præcipue intemperantiæ & præsumptionis est nota, si novus frater in ordine, vel junior quispiam seniore præsentē, sine ipsius nutu maxime coram extraneis, loqui aut respondere præsumit, nisi ex officio vel commissio habeat prius loqui. *Temperantia est*, ait Prosper, *quod præstamus loquenti seniori silentiū; quod ipsius ad loquendū præstolamur imperium*. In præsentia verò conventūs, nullum convenit loqui sine requisito superioris assensu, nisi tantum se accusando, vel ad interrogata superiori, vel corrigenti ad mēsam breviter & humiliter respondendo.

7. Et ut breviter voce Sancti Bernar-

Ad Novitios Pars I.

43

Bernardi præsumptuosū agno- Præsu-
ptuosi
indi-
cia.
scas. *Præ in conventu residet,* Tract:
de gra-
di hu-
milita-
tis in
septi-
mo
gradu
super-
bia.
in consiliis præ respondet, nō vo-
catus accedit; non missus se in-
tromittit. Reordinat ordinatū,
reficit facta. Vilem se si non e-
mineat; æstimans, & humilem
esse inter alios erubescens. In
locis & cæteris, quæ honorem
redolent, se quibuslibet aliis
parificare contendit, audax i-
pse ad quolibet fit frōtuosus &
impudens; quod est maximum
vitium in neophyto & juvene.
Religionis confusio, iuvenis præ-
sumptuosus & effrons. Repre-
hensibilis maximè in juvene
præsumptio, quem magis hu-
militas, stabilit, verecundia or-
nat, venustat simplicitas, ti-
mor insignit, & aptum efficit
disciplinæ, cujus initium est.
Qui sine timore est, non poterit
justificari. Eccl: 2.
23.

C4

De

De Irreverentia

CAPUT VI.

I. Irreverentiæ deniqué vitium, est humili Dei servo vitandum, cùm scriptum sit:

Rom: *Cui honorem, honorem; & Ho-*

13. 7.

Rom: *nore invicem prævenientes. At-*

22. 10.

tenditur irreverentia respectu personarum, loci sacri, & tēporis, officii divini, & rerum eidem officio specialiter ordinatarum. De irreverentia Prælati, aut aliis fratribus, ætatis aut prioritatis, aut diuturnitatis in ordine gratia, vel sacri ordinis, vel pro vitæ merito exhibenda, Sanctorum dicta Patrum, & vera humilitas, quæ non solum Prælati & senioribus, verumetiam æqualibus & inferioribus, se spontanea subi-

cit

cit voluntate, plenius docent, ^{1. Petr.}
& ejus oppositum detestantur. ^{2. 17.}

Non senioribus tantum, imò &
omnibus honorem Petrus A-
postolus sentiebat exhibendū.
Deferre humiliter sociis hono-
rem, charitatis est fraternæ fo-
mentum, conscientix bonæ il-
lustrisque animi evidens argu-
mentum. *Vix nisi socio deferas,*
cum ipso proficies. Est præcipue
conventui, & superioribus de-
ferendum. Conventus quidem
venerabilis, imò *terribilis, ut* ^{Cant:}
castrorum acies Christi ordinata. ^{6. 9.}

De superiore Sapiens ait: *In*
medio fratrum, rectore eorum in ^{Eccel:}
honore. ^{10. 34.} Istis quanto major est
reverentia exhibenda, tanto e-
tiam majoris offensæ arguitur
irreverentia circa ipsos.

2. Sanè committendo & o-
mittendo, irreverentiæ ad i-
psos

Irre-
rentia
quæ fit
cõmit-
tendo in
cõven-
tum.

psos nota contrahitur. Com-
mittendo, si coram eis inordi-
natum quidpiam deliberatè at-
tentetur. Unde non decet co-
ram conventu, in clauistro, vel
alibi residente, sine debita ma-
turitate & honestate, quantum
ad membrorum & habitus dis-
positionem transire, vel eidem
transeunti occurrere, si ab eo
valeat commodè declinare;
aut tumultum facere coram
eo. Magnus utiquè reverentiæ
cultus conventuali congrega-
tioni debetur: quem qui mussi-
tationibus seu cachinnis, aliavè
clamoris vel dissolutionis la-
scivia, solvere non veretur, aut
attrita fronte superbus, qui ar-
tari silentio dedignatur; aut
honestatis & religionis signar9,
liquidò comprobatur.

3. Quod autem superiore præ-
sente

sente agitur minùs religiosè vel Irrever-
 dicitur, quid eo turpiùs? Pro- rētia in
 pter hoc, qui mala in ejus præ- superi-
 sentia cōmittere non veretur, orem.
 ipsum irrevereri & inhono-
 rare convincitur: magis autem
 si eum scienter per alicujus
 insolentiam facti, vel importu-
 nitatem verbi temerario ausu
 molestat. Imò de necessariis,
 docet beatus Benedictus, quòd Reg: 5.
si qua requirenda sunt à majore, 6.
cum omni subjectione & humili-
tate reverētiæ requirātur. Cum
 ipso autem Prælato contende-
 re nefas est, & execranda in
 subdito irreverētiæ turpitudò.

4. Deniq; tam circa præla- Irreve-
 tos, quàm circa alios seniores rētia in
 cavendū, ne in attrectatione, senio-
 locutione, officiorum recom- rem.
 mendatione, ac similibus, ali-
 quid ad eos signum vilificatio-

nis appareat. Nunquam junior frater ad senioris fratris caput, aures, vel faciem, quasi applaudendo, vel ob aliam quamlibet causam nisi necessariam, manum apponat, vel aliter cum eo, facto vel verbo, minus reverenter jocetur. Quando seniores sibi praesentes alloquitur, & si forte aliquando eorum nomen proprium, ipsis quidem ex reverentia suppressendum, necessario nominat, semper tamen cognomen subiceat: nisi propter astantes æquivocum specificare cogatur. Seniorum auribus nomen proprium vel cognomen, nisi ex causa junior irreverenter inculcat. Verum, licet in utilitatis notam nomen proprium ex-

1. Reg:

20. 2.

4. Reg:

5. 13.

primi; ex amore vel reverentia suppressi scriptura innuente

nove-

noverimus: sine vitio tamen palam senioribq ipsiſ exprimitur, quando irreverentiæ notã, mos, modus, & congruentia redimunt. Sæpe quod erat incongruum, necessitas, gratia, vel consuetudo convertit. Sæpit autem vitium, si ad te verbo vel nutibus superiorem accerſis, ad quem est tibi facilis aut liber accessus, honestiùs enim ad eũ, cui reverentiã debes, tu accedis, quã ipsum ad te accedere facis. *Nullus etiam*

frater est puro nomine appellandus: sed proprio nomini apponẽdũ est semper religiosæ prænominationis insigne. Sed nec solo cognomine vel nomine patriæ, puta Lõbardus vel Gallig, frater est aliquis nũcupandg.

Frater suo nomine non est appellandg, ut S. Bene. reg: c. 6. 3.

5. Humilia & laboriosa officia recommendari cõqualibus &

junio-

Officia junioribus, maximè convenit.
 æquali- Quod autem suum quisquæ of-
 b9 cō- ficiū, suo dumtaxat compa-
 menda- ri, ut Acolytus Acolyto, Sub-
 da. diaconus Subdiacono, & sic de
 aliis, recommendet, in officio
 specialiter divino locum habet:
 ubi personarum non quidem
 acceptio vitiosa, sed ordinata
 discretio, juxta cujuslibet sta-
 tum, & ordinem est habenda;
 ne Ordinum sancita Patrum au-
 thoritate distinctio confunda-
 tur. Propter hoc, etsi cantoris
 officiū ad fratres novitios nullo
 modo pertineat: si tamē ad hoc
 per superiorem cogantur, cau-
 tē provideant quòd lectiones,
 responsoria, & antiphonas di-
 stribuant ordinatē, ordinum
 gradib9 observatis, primas an-
 tiphonas majoribus, Prælato,
 vel Hebdomadario vel Se-
 niori alicui Sacerdoti: vel

vel quando mos habet minoribus in vespers, nocturno & laudibus, offerentes; deinde post unum vel duos si oportuerit fratres gradus ejusdem ad alios ordinatè secundum gradus Ordinum processuri. Nec facile diversorum in Ordinibus graduū fratres combinent, aut minora officia in majori Ordine constitutis imponant. Prius quoque ordinatos aliis præferendos jura decernunt; nunquam Ordinum confusionem in choro religionem putent: cum id magis abusionem, irreverentiæque obnoxium esse constet. *Omnia, inquit Apostolus, honestè & ordinatè fiant in vobis.* Et in Paralipomenon de ministris Domini dicitur, quod *stabant secundum ordinem suum in ministerio.* Si quis sedilium

1. Cor.
14. 40.

lium chori dumtaxat Ordinē,
 sine alio personarum delectu,
 in hujusmodi æstimat observā-
 dum: penset si à carpentariis
 constructus lignorum ordo in
 sedilibus, sit ordini præfere-
 ndus Ecclesiastico. In personis
 servandū in Ecclesia Ecclesiæ
 ordinem, decrevit auctoritas,
 æquitas, & honestas.

Irre-
 rentiæ
 nota in
 omit-
 tendo.

6. Omittendo notam irreve-
 rentiæ quis incurrit, quando
 senioribus & maxime Prælatiis,
 honorem vel obsequium debi-
 tum; aut in obsequio ipso, ne-
 gligit reverentiam exhibere.
 Aliqua de hoc potius expres-
 sione patebunt. Honori quis
 detrahit, si eis humiliter non
 assurgit, vel eis astantibus ipse
 sedet. Si deficientibus in choro
 vel alibi sedet us, locum eis non
 offert, si eis in choro, in mensa,
 in

in sedendo, eundo, & hujusmodi, si commodè potest non cedit. Obsequio detrahit, si hæc eorum personis, quâdo palàm egent, non exhibet; si eis in aliquo humili vel laborioso officio, in sui præsentia occupatis, se ad id faciendum vel coadjuvandum non exhibet; si quod ad se ex officio pertinet, eis faciendū dimittit. Expedi itaque, ut juniores fratres senioribus fratribus humiliter deferentes, eos, in his quæ purè sunt oneris, non honoris agenda, sive ad officium divinum pertineant, sive ad alia humilitatis officia studeant prævenire. Ad providendum de lumine ac libris in choro & extra, ad officium Beatæ Virginis, quantum ad invitatorium & lectiones, cum planè dicuntur; officium

Humilia officia juniores senioribus non permittant.

cium quoque mortuorum, quantum ad primas lectiones; nec non ad horarum versiculos, ubi ad hæc dicenda præsens non fuerit specialiter aliquis assignatus; ad offerendum aquam pro manibus abluendis, ad levandum mensas finitis gratiis, & ad ministrandum celebrantibus & altari, quoties necessarium fuerit ex officio suo, sive in minoribus, sive in sacris fuerint ordinibus constituti, solliciti sint & prompti: nec ista aut similia senioribus faciendam derelinquant. Erubescat Diaconus vel Subdiaconus vacans, & obtinens officium, quod aptè potest dimittere vel differre; Sacerdote ad missam vice Diaconi, vel Diacono pro Subdiacono, ministrante. Nec magnum est, si hebdomadas casu continet;

nuct; graviora passim continuantur officia. Debetur cuilibet ordini gradus suus: nec de gradationibus est agendum, nisi fortè aliud congrua interdum causa deposcat.

7. In obsequiis eorum, maxime qui vice Christi nostrarum sunt animarum custodes, non est reverentia omittenda per caputii abstractionem, dum eis ministramus aut loquimur, quæ per humilem corporis inclinationem, pro loco & tempore, vel alias per humilem obsequendi modum ostenditur. *Super-* 3. de
bus autem (ut ait Prosper) *non* vita. 5.
observat in obsequiis reverentiã. tēp: 8.
Stolidis quibusdam decretum est nulli deferre, discretionem personarum & graduum non curare; curantibus nunc adulationis, nunc acceptionis persona-

sonarum crimen impingere, & admodum confusionis amici, ut superioribus de superbia caveant, sibi non cavent. Fœdum enim irreverentiæ vitium pro religione ostendunt. Humilitatem majoribus exhibendam, Evangelii sanctio & professio nostra commendat: nusquam tamen (ut credo) superbiam aliis, seu temerariam paritatis usurpationem indulget. Seniorum est utiq; ut humiliter sentiant, venerationem non appetant, humiles se aliis ac sociales exhibeant. Sapientis est consilium; *Quanto magnus es, humilia te in omnibus.* Sapientiæ verò præceptum. *Qui major est & fratri, fiat sicut junior.* Et Petrus cum dixisset: *Adolescentes subditi estote senioribus;* pro utrisque intulit. *Omnes invicem humi-*

Joã: 20.
3.

Eccle: 3.

20.
Iuc:

22. 26.

1. Petr:

5. 6.

humilitatem insinuate. Cæterū Bern. 2. de cōsiderat.
cūm omni indifferenter personæ,
humilitas sit quædā turris forti- paulo post med.
tudinis à facie inimici: nescio quo
pactō tamen vis ejus major est in Pl. 60.
majoribus, & clarioribus clarior 9.
comprobatur.

8. Porro non solūm respectu Irreverentia in sacra loca.
 personarum, ut dictum est, ve-
 rum etiam respectu loci, ut est
 Ecclesia, maximè circa altare,
 irreverentia est vitanda. Circa
 altare, ut cūm ad ipsum acce-
 ditur, maturior & humilior ge-
 stus accedentis, & maximè mi-
 nistrantis devotionem osten-
 dat: nec aliquis cum impetu
 vel inhonestè accedat. In Ec-
 clesia verò cavendum, ne (quā-
 vis extra canonici tēpus offi-
 cii,) loquendo vel ridendo, vel
 aliquo quovis modo minus ho-
 nestè aliquid fiat. *In aulam re-*
giam

Hö: 1 s. *giam ingressurus* (ait S. Chryso-
 in Ep: stomus) *oculis, incessu, & habi-*
 ad *tu te componis: & in Ecclesiam*
 Heb: in *ingressurus, quæ est verè aula re-*
 mor: *giæ, rides?*

Irrevere- 9. Est etiam sacro tempori,
 rentia hoc est, Dominicis diebus &
 in festos di- solemnioribus deferendū: ut
 es. in eis à communi operum oc-
 cupatione cessetur, & divinis
 officiis attentius insistatur. Nā
 ut ait Hugo: *Festi dies aliud stu-*
 Instit: diū, & aliū conversandi modum
 mō. ad exigunt, atq; alii hi, in quibus
 novit: licet operari, exposcunt. In illis,
 cap: 4. inquit, nos oportet ad cel. brāda
 mysteria divina devotius intē-
 dere, atq; in orationib9 diutius
 perseverare, omnem deniq; actū,
 & omnem motum cordis pari-
 ter & corporis, divino ministe-
 rio mancipare, atq; ut ita di-
 cam, quadam conversationis no-
 vita-

vitæ, festos dies honorare. In cæteris verò diebus, in quib9 operari licet, nullus omnino otios9 apparere debet. De irreverentia in divinis officiis & rebus ad ea spectantibus evitanda infra per reverentiæ positionem agetur.

De Disciplina in generali

C A P U T VII.

1. **D**ilecto de præparatoriis ad disciplinam, & aliquib9 ejus effectibus incidenter, sequitur ut de ipsa plenius exprimamus; quæ vetustate deposita, animoque contra hostis insidias stabilita, super radicem humilitatis consurgit. Primò, in generali quid sit, quæ ejus utilitas, qualiter ad ejus perveniatur notitiam, & de ipsius custodia: deinde in speciali dicamus.

Disci-
plina
quid
Insti:
mō: ad
novit.
cap. 10.

mus. *Disciplina est. (ut ait Hugo) conversatio bona & honesta, qui parum est mala non agere, sed studet etiam in his quæ bene agit, per cuncta irreprehensibilis apparere. Item, disciplina est omnium membrorum motus ordinatus, & dispositio decens in omni habitu & actione. Audistis. inquit, disciplina quid sit, nunc attendite quā*

Quæ e-
jus uti-
litas.

utilis & necessaria sit. Disciplina est malorum desideriorum carcer, frænum lascivie, elationis jugum; quæ domat intemperantiā, levitatē ligat, & inordinatos motus mentis suffocat. Sicut enī de inconstantiā mētis nascitur inordinata motio corporis: ita quoq; dū corpus per disciplinā stringitur, animas ad constantiam solidatur, & paulatim intrinsecis mens ad quietem componitur, cum per disciplina custodiā, mali motus foras

ras fluere non sinuntur. Sed qui Greg: curz past: p. 3. c. 1. admon 24.
 statum men. is perdit, sub sequē
 ter foris in incōstantiā motionis
 defluit: atq; in exteriori mobili-
 tate indicat, quòd nulla interiùs
 radice subsistat. Unde per Salo- Prov: c. 12.
 monē dicitur. Homo apostata
 vir inutilis, graditur ore per-
 verso, annuit oculis, terit pede,
 digito loquitur.

2. Sciētiā quæ ad institutionē re- Hugo ubi sup: c. 1. Quo- modo disci- plina cōpare- tur.
 etē & honestē vivēdi pertinet,
 multis modis hominē colligere &
 cōparare sibi oportet; partī ratio-
 ne, partī doctrina, partī exēplo,
 partī meditatione sãctarū scri-
 pturarū, partī assidua inspectiōne
 operū & morum suorū. Hoc no- Hugo ubi sup. c. 9. Re- colle- ctio se- dulo ferenda quoti- die.
 vissimū maximē fortassis præce-
 teris necessariū: ut sic scilicet ho-
 mo in omnibus operibus suis sit
 circumspēctus & providus; &
 quotidiana discussione cogitatio-

nes locutiones pariter & facta
sua, apud semetipsū examinet.
Sapientes quippe sēper agēdo di-
scunt, & exercitiū bonorum o-
perū, quotidianis profectibus in
majorem virtutis agnitionē ex-
crescunt. Per experientia namq;
corū quæ faciunt, ad ea quæ po-
stea agenda fuerint, cautiores fi-
unt.

Servā- 3. Et quāvis in nullo loco disci-
da stu- plinam suam homo deferere de-
diolo beat; diligentius tamen & magis
ubi ne- sollicitè ibi est servāda, ubi negle-
glecta etā generat scandalū, vel custo-
diādalū dita bonæ imitationis exemplū.
gene-
rat. Hinc discernendū erit, quæ sint
S. Viā: illa, quæ in disciplina custodiēda
R. 2. in- nunquā intermitti; & quæ rur-
stut. mō: sū illa sint, quæ pro loco & tē-
ad nov: pore, nūc intermitti, nūc exer-
c. 3. ceri volent. Sæpe tamen etiam
illa, quæ in publico necessaria sūt,
prius

prius in secreto exercitationis usus exposcāt: quia si prorsus ea in occulto negligim⁹, uti postmodū eis dū opus est, in publico nō valemus; & tūc aut prorsus à disciplina deficientes, intuentibus scandalū facimus, aut ineptè id, quod in nobis non est, simulare conātes, irrisorem excitamus.

De disciplina in speciali

CAPUT VIII.

JAm de disciplina in speciali Partitio.
inter fratres & extraneos servanda videndū. Inter fratres, primò de disciplina circa spiritualia quædam, deinde circa corporalia. Circa spiritualia verò, primo quantum ad amotionem mali, & quantum ad positionem boni, quo ad amotionem mali erit primo de disciplina circa confessionē pri-

D2 . . . vatam;

ubi su-
pra rep:
præce.

vatam; deinde circa publicam attendendum. Et cum disciplina per Hugonem (ut dictum est) bona & honesta conversatio describatur: in dicēdis de ea ad bonitatē simul & honestatem cōsiderationis est oculus dirigendus.

De disciplina circa Confessionem privatam

C A P U T - IX.

1. **D**E quotidianis offensis, sine quibus hæc vita non ducitur, faciēda est confessio: de privatis privata; de publicis publica, & nihilominus quādoque privata. Attendendum est de confessione privata, quibus, quoties, quando, & ubi fieri debeat, & quæ sit circa eam novis fratribus disciplina servanda. Debent superiori, vel,

Cui &
quoties
sit cōf-
itēdum
novi-
tio.

vel, si ipse ordinaverit, instructori suo, & non alii, nisi ejus in absentia ei tantum, quem superior vel instructor, de superiorum assensu, eis duxerit assignandum, tribus vicibus in qualibet hebdomada vel pluries, secundum quod necesse habuerint, indicto sibi tempore & loco, pro Sacramenti reverentia, cum diligentia confiteri. Nunquam eis placeat vicaria confessoris mutatio, ut nunc uniconfiteantur, nunc alteri quin potius, si quando id cogat necessitas, notabilia deinde ad principalem referant confessorem, causa tamen devotionis, eadem pluribus possunt confiteri aliter non est conscientiae ordinatae seu purae, varios quaerere confessores. Fit tamē salubriter, ut cui de pec-

catis præteritis semel generaliter quis est confessus, de quotidianis etiam confiteantur eadem, vel novo si hæserit, curatori, suorum denuo vulnerum, perfectè aperiat corruptelam.

Confessio fit discreta.

2. Disciplinam circa confessionem discretio, puritas & reverentia probant. Habeant discretionis cautelam, ut antequam ad confessionem accedant, diligenti super confitendis consideratione præhabita, offensas prius suas speciales, deinde alias, seriatim & breviter sine culparum & verborum replicatione inutili, prosequentes, confessionem suam sub prima & ultima, culpæ nominatione concludant, aliqua tamen devotioni interdum, vel conscientię replicatio indulgetur:

3. Sit

3. Sit & pura confessio; ut <sup>Ea pu-
ra.</sup> confiteatur simpliciter & devotè, sine excusatione, sine accusatione vel nominatione alterius, de quibus habuerit cōscientiam remordentem, nec specialia passim sub generalitate pertranseant. Tentationes suas, & cogitationes malas nulla ratione occultent: non cō- ^{Eccl.} temnant medica, ne paulatim ^{19. 1.} defluant ad majora. In domo namquē, quam subintrans radius solis illuminat, quantumcūquē fuerit prēmundata, atomi nihilominus diligentius intuenti apparent: sic & cor radiis gratiæ illustratum, etiā minima videt, ac vitiorum laqueos subtili examinatione discernit. Quanto quis fuerit mente purgator, tanto se sordidiorē videbit, & majores

Simile
elegās.

causas humilitatis inveniet. Deponēdæ tamē sunt scrupulositates quædā superfluxæ, quæ conscientiam in erroris confusionem inducunt.

Cū re-
veren-
tia.

4. Reverentiam non solum interiorem, verumetiam exteriorem decet confitentem habere: ut suo deferens cōfessori, se illi sive in elatione capitis, sive in alia corporis dispositione, si commodè vitare poterit, non coæquet, sed flexis genibus, dum confitetur, nudato ac demisso capite, sit humiliter coram eo.

De disciplina circa confessionem publicam

C A P U T X.

1. **O**ffensæ publicæ, publicam (ut dictum est) confessionem requirunt, circa quã
atten-

attendendum est, ubi, de quibus, & qualiter fieri debeat.

Confessionem hujusmodi facere debent, aut coram superiore in Capitulo professorum, si adesse liceat & sit moris, aut coram instructore suo, quando tenet eis capitulum separatim; aut alibi privatè coram aliquo vel aliquibus, si privatè offenderint coram eis. Ante omnia si perceperint se facto vel verbo aliquem vel leviter offendisse, ante confessionem vel dormitionem, eum humili student ant satisfactione placare, & in petitione veniæ prævenire: ne alius præveniens de manibus eorum humilitatis mercedem subripiat.

Ubi faciēda cōfessio publica, & de quibus.

Offensius cito humili satisfactione placandus.

2. In Capitulo Professorum statim post Pretiosa, recommendationibus factis, se de ma-

In Capitulo de manifestationibus

nifestioribus & majoribus offensis accusent: deinde ipsum Capitulum insimul-exituri, & ad locum sibi determinatum, ad quem non sit sæcularium accessus, ituri. Mos tamen jam apud multos providè abnuit, fratres novos in Capitulo satisfacere professorum: sed pro eorum offensis suis ibidem proclamatur seu præmonetur instructor.

Instructor non
vitiis
sæpe
convocans
quo
modo
instituet.
3. In secundo Capitulo, videlicet Instructoris (quod debet eis tenere duabus vicibus, vel pluries, si superiori videbitur in qualibet septimana) super prædictis satisfaciant, si in primo Capitulo non fuerit satisfactum, alioquin super notabilibus & apertis (juxta ejusdem instructoris monitiones) offensis & negligentis se accusent;

qui

qui super his, de quibus sibi expedire videbitur, eos charitative corripuens, prout cujusq; moribus videbitur expedire, salutaribus debet instruere documentis; cōsiderans diligenter, utrum Deum quærant ex animo; si sint ad orationem vigiles, & ad divinum officium solliciti, si ad injūcta faciles & devoti, si ad correctionem & opprobria patientes: ut sic de moribus eorum & proposito, habeatur plenior certitudo. Matrem se illis in lenitatis dulcedine, patrem in correctionis censura exhibeat. Sit severior iudicio, quàm sermone. *Qui dulcis est eloquio. majora reperiet.* Prov. 16. 33.
Nec oportet quòd eis poenitentiam coram toto conventu publice faciendam, sine consensu superioris imponat.

Culpa
agno-
scēda
honestati.

S. Bon: Spec: Discip:

Cautē.

Et humi-
liter.

4. Postremò, ut disciplinato & debito modo fiat hujusmodi confessio, debēt circa eam honestatem, cautelā & humilitatem servare. Honestatem, ut culpæ narrationē nudo capite, & non ridendo, non circumspiciendo, aut cum manu aliquid faciendo; sed junctis manibus potius, vel aliter honeste depositis, exequantur. De cautela dictum est in capitulo præcedenti, quam in hoc præcipuè habeant; ut se paucis verbis expediant; & in culpa sua nullū alium quam seipsos involvant: quod & cautelam, & puritatē concernit. Humilitatem habere debent in gestu corporis, & in verbis. In gestu quidem, ut ad terram, juxta fratrum consuetudinem, se prosternant humiliter. In verbis autem, ut

verba subjectionis & poenitentiae, nullam sint omnino notā superbiae vel impatientiae continentia.

5. Quādo in Capitulo vel extra nimis austere, vel nimis iuste suo iudicio, super aliquo arguuntur, nō turbentur animo: sed potius pro fratrum diligentia circa ipsos, qui quos amāt, arguunt & castigant; & exercitio virtutis oblato, in Domino gaudeant & exultent, ad verba & verbera propter Christum gratanter & humiliter parati sustinenda.

*Æquo
animo
ferēda
corre-
ptio.*

6. Et licet fratres professi aliquando propter infirmos, providē duxerint abstinendum, ne pro qualibet offensa reprehendant eos indifferenter, aut nimis superbē, quamvis piē, ut si quid in eis reprehensibile viderint

Repre-
hendi
de fide-
rēt no-
vitii ab
ōnib9.

Lib: de
virt: 4.
cap: cō-
tinē: a-
pud Se-
ro.

4. Mar-
ci, cap:
24:

derint suo consultius denun-
tiant instructori: ipsi tamen
fratres novitii ab omnibus cor-
ripi, & ab omnibus erudiri af-
fectent. *Qui non vult corpi pi,*
nō vult corrigi, ait quidam. *Ad-*
moneris (inquit) libenter, re-
prehenderis patienter. Probata
siquidem patientiæ virtus, red-
det eos Deo & fratribus gratio-
sos. Culpam suam nullo mo-
do defendant, nimirum (ut
ait Beato Gregorius) *que de-*
fenditur culpa, geminatur. Sed
si sentiunt se immunes, satisfac-
tione semper quantumcunq;
fuerint innocentes, humiliter
præoblata, possunt innocentiam
suam, cum reverentia tamen,
corripienti ostendere, si requi-
siti fuerint aut permisi, unde
Sanctus Franciscus: *Beatus ser-*
vus, qui non est velox ad excusa-
dum;

dñ; & humiliter sustinet vere-
cundiam & reprehensionem de
peccato, ubi non commisit culpā.

S. Frac.
in ad-
moni-
tionib.
ad fra-
tres, u-
bi de
corre-
ctione.
Par: 1.

De disciplina quo ad positio-
nem boni

C A P U T XI.

Concurrit jam de disciplina
quo ad positionem boni
aliquid tangere. Et primò de
disciplina circa informationē
cordis; ad quam est lectio illu-
minans intellectum, & oratio
accendens affectum. Secundò,
circa exercitationem oris; ad
quam divinum spectat officiū.
Tertiò, circa exercitationem
operis; ad quam spectat altaris
ministerium.

firm:
trium
ord: f 1:
2o. 1o.
2.
Petitio

De disciplina circa cordis infor-
mationem, & primò de ora-
tione

Orati-
oni in-
stādū in
omni
loco.

I. **I**nsistent orationi ferventer,
non solū in oratorio, ve-
rumetiam ubicumquē fuerint,
cū ipsi sint templum Dei: aut
certē in lectis occultē, ac sine
perceptibili sibilo: quippe tan-
to securior, quanto secretior e-
xistit oratio. Et quasi Capitulū
sibimetipsis tenentes, in quo
proficiant vel deficiant, quoti-
diana secū discussione perqui-
rāt, de vocatione sua, & innume-
ris beneficiis Salvatoris, gra-
tias ei debitas, tota mentis de-
votione solventes, quod incho-
averunt bonum, ab eo perfici
instantissima oratione depo-
scant. Nec solū pro se, ve-
rumetiam pro aliis tam vivis,
quā mortuis orent: & quasi
quoddam memento sibi consti-
tuant. Poterit oraturus primō
de

de laude Dei incipere, hinc im-
 pensa sibi beneficia memorare:
 deinde necessitates, quas pati-
 tur, & defectus exponere; po-
 stemò humiliter postulare. Or-
 do tamen & modus, quem Spi-
 ritus Sanctus suggerit, est ser-
 vandus in oratione, & qui affe-
 ctui magis sapit.

Orandi
 modus.
 Basil: i-
 ta orā-
 dū do-
 cet, lib:
 cōstit:
 monast.
 Cap: 2.

2. Ad orandi studiū medita-
 tio provocat & informat. Hu-
 go dicit: *Sic orationi sancta me-
 ditatio necessaria est, ut omnino
 perfecta esse oratio nequeat, si cā
 meditatio nō comitetur aut pra-
 cedat. Nam & hi, qui mala sua
 considerare negligunt, aut nihil
 petendo facile per ignorantiam
 falluntur, aut certè minis quā
 oportet dignè petēdo, per desidia
 tepescūt. Quanto homo magis
 mala sua intelligit, rāto ampli⁹
 suspirat & gemit. Primum ergo
 necesse*

Medi-
 tatio:
 neces-
 saria
 oratio-
 ni. In-
 stitut.
 monast:
 de mo-
 do orā-
 di cap:
 1.

neceſſe eſt, ut ſi prudenter & utili-
liter Deum orare volumus, ani-
mum noſtrum jugi meditatione e-
xerceamus, & in conſideratione
miſeriæ noſtræ diſcamus; quid no-
bis neceſſe ſit perere, & incōſide-
ratione miſericordiæ Dei noſtri,
quo deſiderio debeamus poſtulare.
Iſtis duabus aliis ſcilicet miſeriæ
hominis & miſericordia Dei Re-
demptoris, oratio ſublevatur.

Oratio
devōta
ſit.

3. Sic autem ſemper devōta,
quæ oportunitate juvetur, fre-
quentia foveatur. Devotionem
intentio, diligentia, puritas &
affectio probant. Tota men-
tis intentio, à curis exteriori-
bus revocata, orationis vigilā-
tiæ eſt applicanda: ne aliquid
aliud præter id ſolū, quod pre-
catur, animus cogitet. Unde
Iſidorus: *Non eſt labiorum, ſed
cordis oratio.* Dum orant, ſic
ſemet-

femetipfos considerent, tanquam præsentatos Domino majestatis. *Negligentes autem orationes, nec ab ipso homine impetrare valent, quod volūt.* Et non in multiloquio, sed in puritate cordis & compunctione lachrymarum, nos exaudiri sciamus. Et ideo brevis debet esse & pura oratio, nisi fortè ex affectu inspirationis divinæ gratiæ protendatur. Quanto verò timore, fervore, & reverentia sit Domino supplicandum, insinuavit, qui docuit nūquam sine gemitu esse orandum.

De sūmo bono l. 3. c. 7. sēt. 4. ind: senten: 2.

Isidor: de sūm: bono l. 3. c. 7. sent: 5. Orati: oni de: feruit loc: 9 se: creti: or.

4. Oportunitas loci & temporis, quietis, motuum internorum, dispositæ affectionis & otii ad orandum non transeat otiosa. Qui oportunitatem deserit, oportunitas eum fugit.

Isido-

Isidor.

ubi

sup: sē:

37.

Isidorus; *Oratio privatis locis*
oportuniùs funditur, cum Deo tē-
tum teste depromitur. Proderit
 ergo aliquando ad obtinendā
 compunctionem, si ita semoti
 fuerint, ut puras manus ad cœ-
 lum levando, etiam suam inter-
 dum audiant vocem. Nonnū-
 quam etiam ad sublevandam
 intentionem, in cœlum suspi-
 ciant: ut corpus pariter & ani-
 mus tendatur ad Dominum; &
 ibi sit, cor ubi est thesaur⁹ suus
 Dominus JESUS Christus.

Mat: 6.

II.

Manē

& ve-

sperē

orādū.

neru:

ferm:

86. 10.

Cāt: in

med.

5. Cæterū manē & vesperē,
 tempus est orationis oportunū
 quod penitus peculiari vacuū
 oratione, si vacat, culpabiliter
 præteritur. *Maximè autē cum*
profundū nocturn⁹ sopor indicit
silentiū, tunc planē liberior erit
purior, & oratio, nullo tūc turbata
clamore, nulla aspiciētis laude

tentata. Sic mentis tranquillitas, & quædam spontanea quædoque animi promptitudo, imò inspiratio quæ se offert, otiiq; libertas non innoxie negliguntur: quæ etiam si defierint, labore sunt quodam ac studio comparanda, psalmorum, hymnorum, sanctarum meditationum, & genuflexionis instântia, devotionis est spiritus excitandus. Otium si desit, sicut ad cibum corporis, ita quoq; ad refectionem animæ est vendicandum. Sicut enim carnalibus cibus alitur homo exterior, sic devotis orationibus homo interior pascitur & nutritur. Porro devotus quisq; vix oportunitate fraudatur? Deû enim quem ex animo quærit, ubiq; invocans invenit. Ignavus autem & tepidus, nec in ipso

Oratio
pascit
animi.

pso valet oratorio, orandi affectum invenire. Plorat in convivio Magdalena, nec etiam presentia eam impedit convivarum: in ipso autem templo desipit ipse Phariseus.

Luc: 18

6. Est autem frequenter orandum: quia oratio est hostis flagellum, peccatoris subsidium, proximi solatium, Dei Sacrificium. Frequenter oratio, vitiorum impugnationem extinguit. In oratione datur voluntas bona. Oratio frequentata est mutatio animæ. Quamobrem post horas canonicas, antequam oratorium exeant, aliquid laudis vel orationis gratuitum Deo munusculum offerant, quem frequenter per negligentiam in officii debiti exhibitione offenderunt. Assuescant huic consuetudini sanctæ frequenter insistere & constan-

Frequenter orandum. Ibid: 1. 3. de summo bono. c. 7. sct: 1.

constanter, motusque animi
refugos discant Deo vel paulu-
lum applicare.

De Lēctione

C A P U T XIII.

1. **L**ēctionibus quoque divi-
nis est anima nutrienda:

idecirco illis (qui primò circa Lectio
sacra
ad pīe-
tatem.
divinum officium addiscendū
prout infrà dicetur, extiterint
diligenter per instructionem
imbuendi) scriptura est aliqua
ex sacra pagina, ad morum in-
formationem conveniens pro-
videnda, potiùs spiritualis con-
solationis habendæ, quàm stu-
dii gratia. Novorum studium
fratrum, in orationis instātia,
in divini exercitio officii, & fra-
trum obsequiis maximè debet
esse.

2. In

Dile-
ctione
est ora-
tio for-
manda.

2. In lectione itaq;, si qua si-
bi permitti contigerit, non ma-
gis quærant scientiam quàm sa-
porem. Hauriendus est sæpè
delectionis serie affectus, & for-
manda inde oratio, quæ lectio-
nem nonnunquam interrump-
pat: hoc enim modo divina le-
ctio lecta confert, intelligentiã
salutarem. Et scientia quæ pro
virtute despicitur, per virtutẽ
postmodum meliùs invenitur.
Certis autem horis, certæ le-
ctioni vacandum est. Fortuita
lectio & quæsi casu reperta nõ
ædificat, sed reddit instabilẽ
animam. Certis est ingeniis
immorandum, & assuefacien-
dus est animus. Fastidientis est
stomachi multa degustare. De
quotidiana lectione, aliquid
quotidie in ventrem memoriæ
dimittendum est, quod fidelius
dige-

digeratur, & sursum revocatū crebrius ruminetur; quod proposito conveniat, quod intentioni proficiat, quod detineat animum, ut aliena cogitare non libeat.

De divino officio in generali

C A P U T XIII.

I. **R**estat de officio, prout est in addiscendo, deinde

prout est in exequendo videre. Addiscendum est divinum officium, maximè in principio diligenter. Et licet de totali

officio & ordinis ejus usu seu forma, notitia non habere oporteat; sunt tamen quedam com-

munia, scilicet officium Beatæ Mariæ Virginis, & mortuorum; cōmune de Sanctis, cū Psalmis, Hymnis, & cæteris omnibus ad illud spectantibus, lectio-

E mibus

Quæ sit
memoriter
discenda.

nibus tantum exceptis; Prima, Completorium, & Pretiosa, capitula & preces, suffragia horarum ferialium: absolutiones & benedictiones, quæ in Matutinis dicuntur; hymni feriæ, laudumque psalmi, & cantica; benedictio quoque mensæ cum gratiis; nec non & psalmi Primæ dominicalis, omnes etiam psalmi à cetero nono usque ad ultimum, nisi totum, quod magis expedit, discatur psalterium, sunt corde tenus addiscenda; & menti per exercitium artius imprimenda.

Prævidendum
officiū
divinū.

2. In Sabbatis quoque; & præcipuarum solennitatum vigiliis, prævidendum est divinum officium tam in littera, quam in nota. Quoties autem extra chorum cantatur, propter honestatem, & ne orantibus vel studentibus

dentibus fratribus impedimē-
tum præstetur, vocem in can-
tu deprimi decet. Et post re-
fectionem, præcipuè in verbis
modestiã congruit observare.

Ante sumptum cibum (ut inquit
Hugo) *magis hilares esse conve-*^{Instit:}
*nit, ne ipsa nostra abstinētia gra-^{mō: ad}
vis & molesta videatur: pōst ve-^{novit:}
rò magis modestos & tacitos; ne^{cap: 4.}
per gulæ vitium, crapula nos in-
*flasse videatur.**

De disciplina officii in choro

CAPUT XV.

1. **A**D disciplinam in divino
officio, cū in Ecclesia
dicitur, observandam, reveren-
tia specialis, diligentia quoq;
& honestas præcipuè requirū-
tur, reverentia tam interior
quàm exterior est habenda. In-
terior; ut cum timore & humi-

Reve- litate, tanquam Deo visibiliter
 rētia præsente psallamus. De hoc
 interi- ait Beatus Benedictus: Ubiq;
 or in (inquit) credimus Divinā esse
 div: off: præsentiā: maximè hoc sine du-

Reg: 1. litatione aliqua credim⁹, cū ad
 19. divini⁹ opus assistimus. Ideo sem-
 per memores simus, quod ait Pro-
 pheta, Servite Domino in timo-
 re. Cōsiderem⁹, qualiter oporteat
 Psal: 3. nos in cōspēctū divinitatis & An-
 12. gelorū ejus assistere: & sic stem⁹
 ad psallendum, ut mens nostra
 concordet voci nostræ.

Reve- 2. Reverentia exterior in hoc
 gentia attenditur, ut devotè incline-
 exteri- tur, & quando standum fuerit,
 or. stetur: fiat etiam prostratio,
 quando fuerit facienda, de
 quorum disciplina infra tange-
 tur. Est & reverentiæ, ut in
 officio ad ea, quæ more agen-
 te singulariter unus dicit, puta
 colle-

collectas, versiculos, & alia quoque hujusmodi, caput nudet, nempe quæ ab uno dumtaxat in Ecclesia de more dicuntur, nudato capite etiam debent dici extra chorum. Orandum est secundum Apostolũ, *capite non velato*, saltem ubi aliquid solenni distinctione profertur, nudi quoque reverentia capitis vel verticis, devota quædam in officio veneramur. Verũm irreverens quisq; nec solennia nec alia devota discernit.

I. Cor.
II. 4. 7.

3. Diligentiam in officio probat strenuitas quædam, prudensque sollicitudo habens circa necessaria providentiam, & cõtra impedimenta cautelam. Strenuitas corporis, inertiam fugat torporis, nec dormitationes, quas pigritia nutrit, pa-

Diligẽtia in officio divino

titur; quippe *Intenta supplicatio, dormire cor mundum vetat.* Dormitatio in officio tunc maximè imputatur, & omiſſi dicitur reſtitutione officiũ redimenda, quando manum in ſinu tenendo, vel ſegniter appodiãdo, ei occaſionem quis præſtat, aut ſurrepentem viriliter non repellit.

Provi- 4. Providētia reſpectu rerum
dētia. providendarum & dicendarũ attenditur: ut videlicet libri & alia neceſſaria ad officium, præparentur tempore opportuno; legenda quoquē & cantanda ſtudioſè ante præviſa, quãdo & quomodo ſint dicenda, dicantur. Debitus legendi & cantandi modus eſt, ut nec nimium feſtinetur, nec nimia fiat, aut inæqualis protractio: ſed cū pauſantibus ſtatim pauſetur,

setur, ut vox unius vix inter alios discerni possit.

5. Cautela denique est necessaria: ut eorum quæ Divinum impediunt officium, occasiones vitentur. Ea propter dum officium quis dicit, non debet fludere, aut per libros respicere; aut alicui, si vitari possit, occupationi vacare; sed in lampadibus præparandis, sive in quibusdam aliis, quæ non post officium commodè differri possunt. Indignum quoque in divino officio, venandis vemiculis & mactandis intèdere, quibus palam in oratorio digitos aut ligna fœdare frōs inverecunda non metuit.

Et cautela.

6. Honestas in choro, in exteriorum ætuum gravitate, in corporis decenti & uniformi dispositione accipi potest. Sa-

Honestas in officio divino.

nè in populo gravi laudatur Deus. Gravitas autē inquietudinē, dissolutionem & tumultum excludit. Inquietudo in motu membrorum consistit, sive capitis in circumagendo, sive oculorum in circumspiciendo per chorum, vel alibi, ubi potius ad librum pro psalmis, vel aliis veraciter decantandis, vel ad terram pro vagis arcendis respectibus, mentis non mediocriter vagationem causantibus, urgendi sunt; sive manuum in fricando, vel volvendo curiosè librorum folia; vel aliud superflue faciendo, sive pedum in discurrendo, ut si quis oratorium frequenter exeat, aut per chorum frivolis occasionibus inventis discurrat. Tunc enim etiam utilia sunt aliquoties differenda, propter vitatorem discursus. 7. Dissc-

rrioris stalli spatium occupādo, & tergum ad retrò stantem socium protendendo, aut dum sedent, pedes suos usque ad scabellum formæ contiguum, licentius extendendo. Notabilis tibiæ extensionis vel dilatationis, dum sedetur, minus honesta est. Indecens ergo quæ vaga & turpis est dispositio: imò utrobique deformitas, sed maxime in officio, conventu assistente vitanda. Honestos enim per omnia exigit mores, conventualis honestas.

II. Uniformitas est in prostratione & inclinatione specialiter (quanquā in aliis generaliter) observanda. In prostratione, ut nō alius subtus formā chori, & alius super sedile: sed omnes supradictam formam se prosternant, & operto capite
Unifor-
mitas
in cho-
ro in
prostra-
tione.
filen-

Incli-
natio
ut tem-
pestiva
sit.

silenter orent, ne impediunt
circumstantes, manu ad genas
accubitando nunquam appli-
cata, aut brachiis extra eandē
formam extentis, sed super i-
stam honestē & humiliter di-
spositis. In inclinatione; ut u-
niformiter apud omnes sit, tē-
pestiva, devota, sufficiens, &
honestā. Tempestiva quidem,
ut inclinaturus surgendo, & e-
levando sedile, tēpus vel pau-
lulum inclinationis præveniat,
ut verbi causa, quando post
psalmum fuerit inclinandū, ul-
tin i versus sine jam accedēte,
surgatur, quatenus deinde libe-
rē inclinetur, vel certē inclina-
tionē sedis aptatio subsequatur.

Devo-
ta.

12. In inclinatione verō debet
devotio apparere, ut fiat humi-
liter & profunde. Non est de-
voti sed pigri, rigido stante cor-
pore,

pore tenui motu capitis inclinare: est enim corpus, depressis aliquantulum renibus, ne capiti coæquetur adeò demittendum, ut ipsum ferè super genua brachiis interpositis reclinetur. Alioquin inclina, si nosti facilùs, humiliter tamè & profundè. Extra chorum tamen, & aliquando fortè in choro, in officio planè & sine cantu dicto, minor sufficere videtur inclinationis profunditas. Sunt qui culpabili admodum remissione traducti, hunc reverentiæ cultum Domino subtrahentes, evacuant: dum aut resident prorsus usq; post factam memoriam Trinitatis; aut tunc etiam surgunt, & sedili elevando intendunt, quando fuerat inclinandum: aut ex negligentiae vitio non inclināt.

Quan-

Quanti autem sit hæc noxa detrimenti, Beata Dei-Genitrix seniori cuidam in choro psallētium fratrum indicasse refertur: quæ inclinantibus ad Sanctæ memoriam Trinitatis, suum ipsa filium singulis offerebat, quendam verò minimè inclinātem, verso ab eo vultu, velut hac gratia indignum pertransibat.

Suffici- 13. Sufficiens seu etiam perfecta debet esse inclinatio: ut ab
ens & ea citius debito non surgatur:
honest- honor quidem Patri, & Filio,
ita. & Spiritui Sancto, sine differentia exhibendus est. Honestas quidem in corporis, manuum, & habitus decenti dispositione consistit. Et quantum ad habitum; ut maximè caputio caveatur, ne operata fronte super oculos defluat cū inclinatur.

Prode-

Ad Novitios Pars I.

93

7. Dissolutio verò in verbis ^{Disso-}
aut risu, (quibus in choro va- ^{lutio in}
nissimum est dissolvi) & in ^{choro}
cantu considerari potest: ut si ^{vitada.}
quis punctos in nota nunc di-
minuens, nunc pro suo libitu
addens, muliebriter frangat,
aut in falsetum extollat; quod
est cūctis & maximè novis fra-
tribus omnino impertinēs. Nū-
quam in choro altiùs cæteris
cantent, sed communem psal-
lentium vocem teneant. Ridi-
culum etiam si altiori cæteris
voce quis cantans, post dictio-
nem vel syllabam, ab illa vocis
altitudine recidens; vel eam
per interpolationes resumens,
non continuet quod incepit.

8. Tumultus in choro per vo- ^{Et tu-}
cis susurrium, per importuni- ^{multus}
tatem spuendi seu exscreandi, ^{inter o-}
seu per impetuosam elevatio- ^{rādum.}

Es nem

nem, vel depositionem sediliū fieri solet. Quàm turpe sit in choro susurrium palam est: nescit tamen indisciplinatus & levis lubricam lingvā à sibilis vel musitationibus cohibere. Vitanda quoq; est in conventu seu congregatione, oratio sibilosa: inepta namqué oratio, quæ una, plures, & sæpe deterior impedit meliores. Est etiam cautè vitandum, ne, dum singulariter aliqua dicuntur in choro, ut collectæ, capitula, &c. notabilis spuendo vel exscreando sonitus fiat, usquē dum capitula ipsa, collectæ, vel lectionis periodq compleatur. Circa hoc etiam dum prædicatur aut legitur, similis est opportunitas observanda. Sedilia verò debent non passim cum pede, sed cum manu elevari,

vari, & cautè deponi: ne aliquis ex hoc sonitus in domo Dei audiatur. Congruè tamen lectionem vel epistolam incepturus expectet, quousq; confidentibus fratribus, sediliũ, si quis fuerit tumultus, quieverit.

9. Ad hæc honesti fratres in corporis dispositione, decèter & uniformiter sint in choro: decenter: quod sine vaga dispositione, vel turpi, vaga; ut quando chorum ingressi, vel intrante vel astante conventu, nunc segniter resident, nunc stantes quidem, hac & illac membrorum, ut langventium incōgrua quadam exagitatio-
Cōpositio corporis in choro non sit vaga.ne se gyrent; nunc statuæ instar stallo affixi, & è regione dispositi, velut sui obliti, nec ad altare demissis, ut decet. luminibus, ante inceptum offi-

cium, oraturi se vertunt, vel aliàs religiosè disponunt: sed nudato etiam aliquanto capite, circumquaq; , ut cervus in saltu, vel ruralis in theatro, gyrovagando respectibus, oculos in advenientium vel constantium vultus infigunt, suoque indisciplinato intuitu collateralium orationem, quam ipsi negligunt etiam impediūt.

Nec
turpis
& mol-
lis.

10. Turpis autem erit, si sint ibi molliter, aut remissè se in stallis suis brachiis tibiisq; resolutis, notabiliter incurvādo; aut in partem unam penitus ut possunt protenso, in alteram corpore accubando, ita ut lecti molliem quærere videantur, aut dum ad altare versi, super lignum quod stallum dividit, se inclinant, extensione scapularum, vel capite anterioris

Proderit ad unitatem servandam, de communi officio notitiam habere. Pulchra valde uniformitas in congregatione & conventu fratrum, *ubi debēt mores & animi convenire*. Unanimes uniformitas in fratrū conventu decet, quæ in moribus plurimum unitiva, uniformes ordinat & decorat.

De disciplina officii extra chorū

CAPUT XVI.

1. **S**I quando extra chorū officium dixerint, diligenter ^{Stando orādū & reverenter.} nihilominus & honestatē prædictam debent, in quibus poterunt, studiosè servare: ut dimissis omnibus quæcumquē in manibus fuerint, stantes cū reverentia, juxta traditionem Ecclesiasticæ disciplinæ, præterquā ad lectiones in matutinis,

nis, vel quando alias Creatori suo debitas cum devotione laudes exsolvent, flectentes genua vel inclinantes, pro tempore cum timore Dei. Si quando eos ad sedendum debilitas evidens, vel nimia lassitudo compellat; saltem ad inceptionem officii; ad invitatorium, hymnos & orationem Dominicam; & à capitulo in ante surgere nō omittant. Si etiā in lecto ægritudinis decumbant, reverentiam nihilominus aliquam faciant prout possunt. Sanctus Hieronymus (qui tanta legitur lassitudine fatigatus, ut etiam in stratu suo jacens, funiculo trabe suspenso, manibus apprehenso supinus erigeretur, ut scilicet officium monasterii prout poterat exhiberet) dum exhaustis viribus senex nec senectus-

Habetur in
vita S.
Hieron:
in certo
auctore
descripta.
to. operi
eiusdē.
in fine.

stuti parcit, nec debilitati blanditur, desidem juniorum, quibus corporis vires utcūq; sufficiunt, irreverentiam, imò dignam derisione desidiā, signis arguit & confundit. Alius pro lentarum tædio febrium, completorium in lecto exsolvere assuetus, fertur per angelū reprehensus audiisse: *completorium sub cocco, nec fructus, nec utilitas*. Sanè in officio Dei, curanda ubiq; magnopere reverentia & honestas: cū ubiq; sit eadem ejus, cui tunc loquimur & astamus deitas & majestas. Tanto enim amplius reverentiæ & diligentiae studiū divino debetur officio, quanto id Deo immediatius exhibetur. *Cura officii diligēti maxima status integritas: Neglectus officii, maxima vitæ corruptio, maxi-*

ma religionis deformitas. Nemo Dei se æstimet servũ, si Dei potissimã negligat servitutem, quæ appropriato vocabulo, Dei servitium nuncupatur.

Distin-
ctè &
conti-
nuè.

2. Debent dicere officium distinctè, continuè, integrè, & ordinatè. *Distinctè;* ne verbum masticando, vel exiliter proferendo, vel nimium festinando, dicenda confundant. *Continuè;* ut interruptiones in eo non fiant interloquendo, nisi urgẽte necessitate, & hoc quidem psalmo vel oratione, vel quocunque alio, quod tunc fuerit dicendũ, cõpletis, nisi psalmus vel oratio, quem interrumpi oportuit, cõtinuò à capite resumatur; aut inter psalmum & psalmũ mora notabilis fortassè fiat. Parisiis (ut fertur) cùm quidam

Theo-

Theologus unius horæ canonicè incepisset officium, superveniēte Episcopo ad loquendum cum eo, caput sine locutione inclinans: Horam inceptam, Episcopo expectante, finivit; quam deinde dilationem colloquii, ne moleste ferret, admonuit, causam subinferens, quòd majori Domino loquebatur. quidā propter interruptiones in officio factas, gravissimo afflictus purgatorio memoratur.

3. *Integrè* dicant, ut de dicēdis nihil omittant. Proinde si plures fuerint, qui simul officiū dicant; & unus vel duo juxta laudabilem consuetudinē psalmos, antiphonas, hymnos, & responsoria voce pronuncient altiori, non putent sibi sufficere quòd ab aliis dicitur: sed omnia quæ ad suam pertinent partem,

Integrè.

partem, ac si essent in choro, sub silētio integrè dicant: cū officium extrā, eandem quā intra integritatem requirat.

Et Or-
dinatē.)

4. *Ordinatē* deniq; officium in substantia, tempore, & modo, & omnibus exsequi studeant: postpositiones, implicationes, variationes facile nō admittant. Honestē tamen Præstiosa, vel aliud extraordinariē aliquando dicitur, dum tamen idipsum suo tēpore minimē negligent. Quis autem sine grandi conscientia scrupulo, proprium officii ordinē, sibiq; religionis sanctione impositum, pro alienis quibuslibet prætermittat, aut qualibet variatione deformet? Quis nisi vanissimus & imprudens, pro certis dubia, pro authēticis vana, pro necessariis, curiosa inducat?

ducat? Sint igitur Sanctorum officii conditorum devota & stabili ordinatione contenti: nihil eorum vel cōmuni ordinis institutioni præponāt, quālibet serium & devotum; nec desipientium more stultorum, Græcorum glorias emulentur.

Nō variandū
à præ-
scri-
pto.

*Insipienti enim nō nisi sua placet:
ōnis stultitia laborat fastidio sui.*

6. Tempus quoque congruū fervent, nec facile præter necessitatem diurnas horas, sive Primam, sive Completorium saltem Canonicum, sive alias, in nocturnas convertant. Fuerunt qui hoc quarundam obtentu traditionum defenderūt, ordinationem Ecclesiasticam officii, confusione temporis irritam facientes. Quando fuerint duo vel plures, quasi chororum sibi constituent, & psal-
mos

In tem-
pore o-
rādum.

mos atque hymnos accipiant alternatim, ut est consuetudinis conventui. Congruus ordo est in omnibus, ubiq; providè disciplinato servandus. Ordinatum animum, ordinis decor & condecet & condelectat. Inordinati verò est animi, etiã in exterioribus ordinem non curare: & tamen ordinationis exterioris religio, attentionem excitat & affectum.

De Altaris ministerio curando

C A P U T XVII.

1. **A**ltaris ministerium ob reverentiam corporalis præsentiæ Salvatoris, munditiæ, reverentiæ, diligentia, honestatis, & circumspeditionis studium speciale requirit. *Mû-*
damiui (ait Propheta) *qui fer-*
tis vasa Domini. Haud dubiũ est, hoc de ministris altaris cõ-
 venien-

Isa: 58.

2 28.

venienter intelligi, quibus spi-ritualis & corporalis mūditi-
a de-
cet mi-
nistru
altaris.
est habenda. Spiritualis; ut
nullus de peccato conscientia
habens læsam vel somno pollu-
tus nocturno, ad tangendum
sacra vasa, vel ad ministrandū,
antequam fuerit confessus ac-
cedat. Nec debet celebratu-
rus confessionem privatam,
quæ ante celebrationem de quo-
tidianis offensis fieri consue-
vit, usque ad altare differre.
Corporalem quoque mundi-
tiam, requirit corporalis præ-
sentia Salvatoris. Idcirco mi-
nistri altaris, non solum ante-
quam se ad ministrandum in-
duant, verumetiam postquam
fuerint omnino parati, expedi-
tis cōmunibus, ad calicis mini-
sterium accessuri, suas iterum
lavent manus. Hoc enim sem-

per debent cavere *cautissimè*,
 ne communibus manibus, aut
manicis suis, vel post immédia-
tum rerum contactum, calicē,
 aut qui ad ipsum pertinent pā-
 nos, vel corporalia tangant:
 sed si lineam tunicam, quam
 rochetū vocant, vel super pel-
 liceū cum strictis manicis, vel
 aptum aliud non habuerint in-
 dumentum, calicem præparā-
 dum, & in fine Missæ plicādū
 sacerdoti relinquant.

Et re-
 veren-
 tia cir-
 ca Sa-
 cerdo-
 tem.

2. Reverentiam debēt mini-
 stri altaris tam ad sacerdotem,
 quā ad ministeriū, & res etiā de
 propinquo ad ipsū ministeriū
 pertinētes habere. Circa sacer-
 dotē, ut quādo secū altari assi-
 stūt per aliquātulā capitis in-
 clinationē, & sui elongationē
 ab eo, ac per humilem debiti
 exhibitionem officii, reveren-

tia

tix signum ostendant. Si verò
federit, & ipsi tantum in super-
pelliceis fuerint, nequaquam ju-
xta ipsum in sedilibus, videlicet
coequalibus sedi ejus, sed ad
scabellum ejus potius, si aptus
fuerit locus, vel alibi sedeant.
Venerentur eum decore ut cō-
venit comitatu, & maximè
quando se vertit ad populum,
ei adsint; quem ubique ut in
officio, sic & eo expleto in ve-
stiarium revertentem deducāt,
ut acies ordinata, ad altare, de-
inde si opus fuerit, reversuri.

3. Ministerio reverentiam ex-
hibent, si motu debito & habi-
tu ipsi ministerio convenienti
assistant & ministrent: aliter
enim non sine nota irreveren-
tix ministratur: ut si quisquā-
vis Diaconus, vel Sacerdos in
superpelliceo ad Missam mini-

Circa
mini-
steriū.

frans, corporalia super altare, præfente Sacerdote vestibus facris induto, replicet, aut cõponat, si quis non habens superpelliceum cum strictis manicis, vel aliud idoneum indumentum, corporalia & calicẽ tractare, aut panem & vinum in communi habitu ministrare præsumat, si quis hostiam in communi eligat loco, vel electam reponat, quæ in pixide manu sua mundissima est potius eligenda, & electa super patenam ipsam, vel super corporalia decentius reponenda. Nec audiendi sunt illi, qui ad mēsam Domini non aliā quàm ad mensam corporis, curant munditiam, super pannos, qui libris ad secretarum vel pallarum custodiam supponuntur, calicem passim, vel consecrandam

dam hostiam reponentes. Singularem hostiæ cultum, singularis decet munditia.

4. Ad res quoque necessarias, ut sunt corporalia, panni calicis, ipse calix, & missale, est reverentia adhibenda, quam munditiæ studiū maximè probat. Hujus intuitu, pannus omnis suspectus, aut quem color impedit abluī, à corporalibus arcetur & calice. In pixidibus hostiarum, mundissimus sacculus lineus hostias contineat. Similiter & calices mundis sacculis lineis involvātur. Quisquis ergo ad altaris utēsilia sacra reverentiam munditiæ curat, circa ipsa operosius studeat. De communibus libris, si quos aliquando propter officium inevitabili fortè necessitate cogente, poni super

Et corporalia
aliaque
altaris
vasa.

Calix
reverti-
ter at-
trecta-
tus.

altare contingit, omnino ca-
veant, ne corporalia vel pan-
nos calicis aliquo modo tan-
gant. Cum corporalibus vel
calicis ipsius mappula, nūquā
labia vel oculos tangant, devo-
tionis alicujus obreptu. Calix
cum summa trañetur mundi-
tia, quando de loco ad locum
defertur, non super librum aut
vestimentum, sed alit̃ in nati-
mundissima, vel reposito-
rio portetur: nec extra reposito-
rium ipsum pr̃terquam super
altare, vel in alio loco mūdis-
simo teneatur. Missale in loco
reponatur honesto: & si non-
nunquam illud extra Ecclesiā,
vel alias quā ad missam tene-
ri contingat, panno aliquo mū-
do pr̃ter suam camisiā in-
volvatur. Deniquē reverentiā
in ministerio, habitus decens,

cura

cura munditiæ: & in executione maturitas attendantur. Reverentia simul & cautela munditiæ, communes corporis vestes prohibent ab altari. Et si in his pluriū opponas ineptias, habet æmulo plurimos vitiū, rarissimos disciplina. *Non a pluribus, sed ab honestioribus forma sumenda est.*

§. Ad hoc tam celebrās quā ^{Sacer-} minister, circa officium suum, ^{dotum} magnam debent diligentiam ^{diligē-} adhibere. Sacerdos quidem ^{tia in} Missa. circa provisionem dicendorū & agendorum in Missa: ne defectum faciat in dicendis, formam seu modū Ordinis in celebrando postponens, aliam auctoritate sua introducat. Oblationi calicis aquā ipse infundat, quod à nullo sine ipsius iussione est præsumendum. De-

Infula
flemē-
tū Sa-
cerdo-
tis quod
nobis
dicatur
amictus.
Et mini-
strorū.

bet etiam circa custodiam mū-
ditæ manuum & pannorum
esse intentus, manuum; ut eas
ad tangendum communia, vel
carnem nudam, sive in facie,
sive alibi non apponat, nisi eas
continuò lavaturus, pannorū
ut nunquam ad indumenta sa-
cerdotalia, maximè ad infulam
nares emungat, vel aliter ea
quoquo modo deturpet.

6. Ministris verò diligentia de-
bet esse circa ea, quæ necessaria
sunt celebranti, & circa mun-
ditæ custodiam, ac conserva-
tionis vasorum & pannorum
pertinentium ad altare. Mi-
nistrorum est, ut præinduti ce-
lebraturum cum diligētia præ-
parent, ejusque indumenta post
officiū plicent: & quæ ipsi
sacrum ministerium exequenti
opportuna fuerint, hora, tem-

pore

pore & loco congruis offerât. Nunquam ad Missam privatam legendi vel orandi gratia, solo vel sedibus se totaliter proster-
nant, nec latitent post corti-
nas, sed palam coram altari,
non tamen à latere celebrâtis
assistant, versus eum, circa quẽ
tunc oculus debet esse, aspectũ
quasi continuè directuri; non
tamen in faciem ejus, maxime
post Canonis inceptionem, in-
tendant. Nec ei, præsertim à
parte libri, nimis appropient,
aut circa ipsum aliquẽ tumult-
um faciant. *Summa quietis
tranquillitas est necessaria cele-
branti.* Vasa & pannos mundẽ
tractent apud eos, & teneant.
Si pannus calicis ad terram ce-
ciderit, nullo modo antequam
lotus fuerit, iterum calici ap-
ponatur. Circa finem Missæ

Fs cali-

calicem plicaturi, ipsum cum aqua post vinum abluant, ne pannos inficiat adherentes. Nunquam super altare vinum & aquam ad mundationem, vel alias, si vitare potuerint, ministrent. Si tamen ob incuriam Sacerdotis oporteat, subtus ampullas, quæ vinum & aqua continent, manum ad retinendum guttas, ne super altaris pannos cadere possint, apponant; super quos etiam pannos nec ipsæ reponendæ sunt ampullæ. Ad hoc debet qui ministrat ad Missam, superpelleceum si habuerit conservare, ne cum eo aliquatenus nares emungat, vel sudores à facie vel alias undique detergat: nec ipsius manicas maxime ad pulverem super ligna, lapides, vel super terram exponat, quod tamen.

tamen si nonnunquam per aliquorum negligentiam accidit, cavere debent, ne corporalia, calicem, aut pannos ejus cum ipsius superpellicei manicis tãgant. De aliis indumentis quoties ea plicãt, sollicitè caveant, ne unquam manicæ terram tãgant, vel usq; ad ipsorum vestimẽtorũ simbrias descendere permittantur: sed sive tunicæ lineæ, sive quæcunque alia indumenta plicantur, manicæ semper longè à simbris collocentur. Debent iterum ministri altaris propter vasorum & vestium (ut dictum est) conservationem attendere, ne calicem, quando reponunt, stricte ligent: quia sæpè per hoc deterioratur non modicum, & paulatim obtritus conquassatur. Vasa quoque altaris &

F6 uten-

utensilia in locis suis diligenter, ut convenit, præparata reponant. Vestimenta etiam plicare non negligent & aptare: nisi pro aliquo celebraturo ea quis dimitti requirat. Sed quid horum expressionibus immoror? in omnibus enim, quæ ministerium Dei contingunt, speciali nimirum diligentia opus est. Si agendis ministeriis terreni regis studiosissimâ homines curam impendunt: quantum putas æterni Regis ministeriis impendendam?

Sacer-
dotum
honestas in
re Divina.

7. Cæterum si ministri altaris intendere debent honestati, multo ampliùs tamen per omnem modum Sacerdotes, qui celebrant. Postquam ergo fuerint vestibus sacris induti, cū magna debent maturitate incedere; & præcipuè cū altari
affi-

assistunt, gravitatem in motu & gestibus, laudabili curiositate servare. Nunquam genuflexuri, quamdiu sacerdotali casula sunt induti, nisi temporibus ab Ecclesia institutis. Super altare quoque se non appo-
dient inhonestè: nec manus suas hac & illac inordinatè deducant. Quando se vertunt ad populum, non erigant oculos, ut videant assistentes.

8. Deniq; circumspēctos de-
cet eos esse, specialiter circa <sup>Et cir-
cūspe-
ctio.</sup> corporalium dispositionem & custodiam; circa calicis collo-
cationem; circa Dominici corporis consecrationem, sangvi-
nis susceptionē, & mundatio-
nis industriam. Circa corpora-
lia; ut ipsis super altare repli-
catis, usque ad anteriorem i-
psius altaris oram, sit spatium
com-

Jā al-
ter ru-
bricæ
Missæ
lis Ro-
mani
novi.

In cōse-
cratio-
ne.

competens; ne super eadem manus suas aut manicas indumenti teneant. Calicem ante oblationem super corporalia nunquam ponant, sicut post oblationem fieri cōvenit: sed ipsum usquē ad oblationis tempus, ad corporalium teneant latus. Circa consecrationem inter cætera solerter provideāt, ut cū hostia fuerit consecrāda, ita parum & cautē in principio eam levant, quasi securū sibi de manibus, depresso aliquantulum pollice, facientes; ut si fieri potest, ante consecrationem à circumstantibus videri non possit, ne à simplicibus adoretur; qui quanto citius eam viderint in manibus Sacerdotis incautē nondū cōsecratam adorant. Cū autem consecratio fuerit consumma-

ta,

ta, hostiam sine mora notabili
duabus manibus quantum ex-
pedit, ut ab hominibus possit
videri, cum omni reverentia e-
levantes, tã in elevãdo, quàm
in reponendo, debitam matu-
ritatem servant: nec post vel
ante elevationem osculentur
eandem. Si super altare viati-
cum celebrant, consecrationẽ
facturi, manum cum hostia cõ-
secrãda super ipsius altaris via-
tici lapidem teneant: ne fiat
consecratio juxta, & non supra
ipsum. Circa sumptionem ca-
licis caveant, ne ipsum sumẽ-
do, vel calicem exguttãdo per
nimiam extractionem; tumultu
quendam vel sibilum cum
labiis faciant, aut post sũptio-
nem digitos lambant. Erit etiã
tutum, si dum sanguinem su-
munt, calicem tenentes cum
dexte-

In sũ-
ptione
myste-
riorũ.

dextera decenter, & patenam cum sinistra supponāt, sangvinem, si quid effundi contingeret, recepturam. Super quam si frangi corpus Dominicum aut reponi contingat, ipsa deniquè vino & aqua, vel altero illorum sufficienter debet infundi. Incongruum & indignum, ut patena post Christi Corpus Sanctissimum, communi tactui pateat non mundata, & rebꝫ quibuslibet licet mūdis sine differentia exponatur. Si sentis aliter, credo ut post patenæ, vel calicis aut corporaliū tactum, non sunt manus communicandæ communibus ante factam post tactum hujusmodi lotionem. Si calicis petatur mundatio pro infirmis, primam nullatenus aut secundam perfusionem exponant;
sed

sed prius semper mundationibus solitis perfectis, aliud denudò vinum calici apponatur petentibus indulgendum.

*De disciplina circa ea, quæ ad
corpus sunt*

C A P U T XVIII.

1. **H**ABITO de disciplina cir-Parti-
ca spiritualia, sequitur tio.
de ipsa, circa corporalia. Et
primò circa ea, quæ in nobis
sunt: Secundò circa ea, quæ
extra nos sunt. Respectu eo-
rum quæ in nobis sunt; primò
videndum est de disciplina re-
spectu totius corporis, quantũ
ad gestum: secundò respectu
partium corporis, quantum ad
actum. Et primò, respectu lin-
gvæ, quantum ad duo opera
naturæ, in quibus congruit of-
ficium lingvæ, scilicet quantũ
ad

ad loquelam & gustum. Secū-
dò, respectu manuum, ut in e-
xercitio manuali. Tertiò, re-
spectu pedum, ut in incessu.
Quartò, respectu membrorū
omnium, quantum ad aliqua i-
pforum officia. Deinde circa
ea, quæ extra nos sūt. Primò
quantum ad ea, quæ de propè,
ut est vestis & habitus. Secū-
dò quantum ad ea, quæ de lon-
gè, ut sunt officinæ.

De disciplina in gestu.

C A P U T XIX.

Membra 1. **C**irca disciplinam in ge-
stibus, (qui modus & figu-
ratio membrorum & corporis
dicitur) duplex est custodia
adhibenda. Prima est, ut unū
membrum alterius officium nō
usurpet, aut ejus ministeriū
sui admixtione confundat. Si

os loquitur; caput non agitur, manus non moveatur, & sic de aliis: ut dum alterum membrum operatur, alterum quietum omnino permaneat; aut si opera ejus necessaria illi esse cognoscitur, ad operandū ordinatē moveatur.

2. Disciplinae custodia est in gestu, ut quodlibet membrum in eo quod facit, debitum modum teneat, nec temperantiae limite, nec honestatis formam excedat: hoc est, ut in paucis exemplis probemus, ridere sine aperture dentium, videre sine deflexione oculorum, loqui sine extensione manuum, sine contorsione labiorum, sine agitatione capitis, sine elevatione superciliorum, incedere sine modulatione gressuum, sine ventilatione brachiorum, sine gestu-

Gestus
sint
modesti.

sticulatione scapularum, jaccere sine dejectione membrorū, sedere sine alterutra superjectione pedum, & sine alterutra accubatione laterum, sine divaricatione seu dilatatione crucium, sine extensione vel agitatione tibiaram, nempe honestum & humilem fratrem femori suram imponere, vel pedes palam cancellare non decet, arcendi sicut in publico, ita & in secreto sunt gestus inepti.

Humiles & graves.

3. Gestus denique religiosi debet esse humilis, severus & gravis, est enim reprehensibilis gestus, si superbiam, si mollietatem, quæ nunc per lascivam hilaritatem, nunc per nimiam dejectionem infatuat, aut si etiam levitatē prætendat. Turpis in humilitatis professore su-

per-

perbia. Fœda prorsus in humili habitu gesticulatio fastuosa, sic non est viri muliebrem habere mollitiem, puerili levitate. Gravitatis modestia, multam affert servata moribus honestatem, neglecta maculam & contemptum; mortificata secundum Apostolum super terram membra, gestus debent mortificatos habere.

Col: 3.
5.

De disciplina in modo loquendi

CAPUT XX.

1. **D**isciplina loquendi tam in modo & provida (quando loquendum sit) discretione, quam in verborum religiositate attenditur. Modus, in gestu & sono considerari potest. Loquentis gestus, debet esse modestus & humilis: sonus demissus & suavis. Modestiam

Beni-
gnè ri-
gidus.

stiam debet habere gestus lo-
quentis, ut nec inordinate, nec
turbulente inter loquendum
membra moveat: nec oculorū
nutibus, labiorum contractio-
ne, vel altero non decenti alte-
rationis modo, vultus honesta-
tem deformet, aut faciem ipsā
mollitie quadam resolvat hu-
militatis obtentu: sed in eadem
vultus constantia semper per-
mahens, severitatem benignā
& constantē, & quodam mo-
do rigidam benignitatem præ-
tendat. In facie siquidem ho-
minis speculū disciplinæ reluc-
cet: cui tanto major custodia
est adhibenda, quanto minū
quod in ea fuerit peccatum ce-
lari potest. Vetat quoque lo-
quentem gestus modestia, ne
se hominibus notabili quadam
supplicationum profunditate

in-

incurvet, aut ejus, cui loquitur, vultui nimis instet: ne inhonestè quidē in ejus faciem: halitus aspiratione insufflet, aut halitu ipso post vinum potatū, sensum maximè narium offēdat. Loquentis halitus vultui auditoris & naribus, vitiosè prorsus ingeritur. Debet etiā Sed placidus. gestus humilitatem, modestiā, ac vultus hilaritatem prætere-
dere. Sonitus debet esse demissus pariter & suavissimus: quia clamoritas & verborum asperitas, locutionem religiosi plurimum quidem & dedecet & deturpat.

2. Discretio præterea quando loquendum sit, necessaria est: Quando loquendum
Ecclesiastici 20. 22. quia ex ore fatui etiam parabola reprobatur, quia non dicitur in tempore suo. Sapiens quando loquendum & quando tacendum

dum sit, prudenter considerat. Est autem junioribus fratribus ferè semper inter seniores usq; ad interrogationem tacendum.

Eccl:

32. 30.

Adolescens ait scriptura, loquere in tua causa vix cum necesse fuerit. Si bis interrogatus fueris, habeat caput responsum tuum.

Pf. 18.

3.

Bened: Ergo quamvis de bonis, sanctis, & ædificationum eloquiis

perfectis, discipulis rara conceditur loquendi licentia. Nã loqui & docere, magistrum condecet: tacere & audire discipulo convenit. Loquente alio nunquam loquantur: aut verba loquentium quovis pacto interrumpere præsumant. Nec mordaci vel importuno insultu, sociorũ locutionem impugnēt. Stultorum enim hæc sunt, qui nec lingvæ parcere, nec

nec fociis deferre noverūt. Si qui etiam mutuā se collatione impetunt, per impositionem silentii, & aliam pœnam cōdignam merito reprimuntur.

3. Religiositas debet in locutione servari, ut sit sermo veridicus & purus, sit dulcis & honestus. De veritate sermonis Sapiens dicit: *Ante omnia verbum verax præcedat te.* Non solum igitur mendacia, & quæ criminosa sunt; verumetiam locutiones hyperbolicas & aliqua duplicitate notabiles, penitus vitent. Loquentes de dubiis aut futuris, nunquam absolute loquantur, sed in hujusmodi omnibus semper conditionem apponant. Præcisa enim de indifferentibus verba, religio non consentit. Non est alicujus viventis arbitrio, de

Sermo sit veridicus.

Ecclesiasticus 37. 20.

contingentibus negare vel asserere absolutè. Non facilè de auditis sententient; licet veritatem sentire se putent. Sint ad responſionem tardi: ne pèr inconsiderationẽ falsum aliquod vel indisciplinatum proferant verbum.

Purus.

4. Debent etiam purè loqui: ut in eorum verbis nec jaetantia, nec detractio, vel malitiæ alicujus, aut vanitatis admixtio valeat inveniri. Nunquam de scientia, vel sæculi statu se jaent. Erubescant dicere de absente, quod cum charitate non possent dicere corā ipso.

Reg: c.
34.

Unde S. Benedictus, *Murmurare aut conqueri nesciant: nec murmurationis malū, pro qualicūq; causa, in aliquo qualicūq; verbo vel significatione appareat.* In verbis suis aut literis,

si quas aliquando dirigunt, puerilibus vel adulatoriis non utantur blanditiis, sed tanquam religiosi, suam breviter & veraciter intentionem exponant.

5. Honestatē habet locutio, Honestus. si & illius, qui loquitur, & illorum quibus vel de quibus fit sermo, conveniat dignitati. Otiosa verò, jocularia, juratoria, contentiosa, maledica, vel alia sæcularia verba, nec pura sunt quidem, nec religiosæ conveniunt dignitati. *Nugæ*, ut ait l. 2. de S. Bernardus, *inter seculares* confider: ad *sunt nugæ: in ore Sacerdotis* Eug: in *aut religiosi blasphemia.* fine. *Interdum si incidant, ferendæ fortassis, referendæ nunquam.* Os talibus aperire illicitū; assvescere sacrilegiū est: *fædè ad cachinnum moveris, fædius moves.* Dissvesce à vaniloquio linguam, qui

ad profectū religionis aspiras. Processurus in publicum, præmuni teipsum: & animo statue à verbis inanibus abstinere. Provide tibi antequā prodeas aliquid, unde, si expedierit, sermo texatur. Familiare prudenti, consideratione omnia prævenire: confert ad singula fuisse præmunitum. Si dignū quippiam relatione non habes, tace. *Tutius & humilius audis, quā loqueris.* Non affabilitas oportuna, sed loquacitas otiosa damnatur. Jurare verò nunc per caput, nūc per Sanctos, vel alio quovis modo, Christi (qui ait, *Sit sermo vester est, est, non, non*) discipulo minimē cōgruit. Rursus indignum penitus servus Dei, muliercularum more contendere. Si resistentiæ incidunt verba, cedendum conti-

Tutius
audire
quā
loqui.

Matt:
5. 37.

Contē-
dere nō
debet
religio-
fos.

nuō

nuò resistenti. *Honor est homi-* Prov: 21. 3.
ni, qui separat se à contentione.

Nunquam discendi, ut dicitur,
gratia, litigent: scientes ad se
verborum contentiones nullo
modo deinceps pertinere. Non
potest esse, quin contentio ali-
quid, quod contra conscientiam
dicatur, extorqueas. Ergo in-
ter Dei servos collatio, non al-
tercatio debet esse. Perversum
est, maximè si ausu damnabili
ad injuriosa vel maledica ver-
ba, quæ secundum Apostolũ à
Dei regno excludunt, os reli-
giosi laxetur: aut diaboli no-
men ad invectionem assumat,
vel in communi locutione fre-
quentet. *Sunt quædam quæ le-* Aug: Enchir: c. 79.
visissima putarentur, si nõ in Scri-
pturis demonstrarẽtur opinione
graviora. Quis enim dicentem Matth: 5. 43.
fatue fratri suo, reum gehẽne pu-

taret, nisi hoc veritas expressisset.

Pessimum hunc loquēdi usum quasi pro affabilitatis solatio, salutis adversarius introduxit: ut per eum modicæ occasionis accessu stultis illudens, eos frequenter in gravis lapsum offensæ impulsu leviori præcipitet, & status dignitatem colluvio sordidationis vilificet. Pudeat

Rumi-
geruli
non sint
fratres.

eos rumigerulos esse, aut verborum sæcularium delatores. Nihil inter socios seminant, quod infirmos animos dissolvere valeat, aut turbare. Reus est Deo & Ordini, qui temerario dissidentix verbo consciētiā percutit infirmorum.

Sermo
dulcis
sit.

6. Præterea siue fratri, siue extraneo, siue magno, siue parvo loquantur, semper in ore verbi dulcedinem habeant; *omnem* ad omnes, secundum Apostolū,

Tit: 3.
2.

man-

mansuetudinem ostendentes. Nūquam suæ prætextu constantiæ vel zeli cum communitatis injuria, in verba contumeliosa prorumpant. Sæpè enim meritum immoderata lingua confundit: turpisq; defensio, quæ injuriis utitur. Habet fastus pro constantia impetū, pro ratione injurias: sed lingua eucha. Eccles. 6. ris in bono homine abundabit. 30.

De disciplina circa comestione

C A P U T XXI.

I. **D**Ebent etiam cum timore Dei comedere, disciplinam semper tamen modo se habendi, quàm in cibo observantes: vitantes nihilominus quasdam minùs decentes sæcularium consuetudines super mensam. Placet vel pauca de singulis exempla subnectere,

G4 quæ

Honestas in
edendo.

Oculi
custodi
endi in
mentis.

quæ ad similibus considerationem transmittant. Honestè se debent habere, ut dum comedunt, aut bibunt, sedeant, bibentes cum duabus manibus scyphum teneant, membrorum agitationem, & quarundam anhelationum vel labiorum tumultum, quæ animi notant intemperantiam, vitent, oculos à circumspeditione, linguam à locutione cohibeant. Oculorum custodia inter epulas propterea necessaria est: quia non decet, ibi præcipuè, ut vagos habeant oculos, nequè curiosè & (ut ampliùs dicam) impudenter, quæ apud alios aguntur circumlustrando prospiciant: sed ut potiùs pudicè demissis luminibus, ea tantùm quæ sibi anteposita sunt attendant. Loqui verò seu musitare

re ad mensam ubi silentium est
servandum, turpe vitium est, Silentiū
servan-
dum in
mensa.
Declināda muscatoris socie-
tas qui licet legis honestate
prohibitus, lingvæ tamē volu-
brū nō valet retinere. Si quādo
etiam extraordinariē bibūt, si-
ve adsint sive non adsint extra-
nei, quamdiu bibitur, sileant.
Culpanda nimis verborū mul-
tiplicatio juxta potum.

2. In cibo, tam in qualitate
quām in quātitate ipsius, quām
etiam in modo, moraquē ac
frequentia, comedendi disci-
plinam servant. In qualitate, Cibi
quales
non pe-
tendi.
ut nunquam pretiosa vel deli-
cata, nunquam in ciborum aut
præparationum diversitates af-
fectent. Promptum ad delica-
ta palatum, curiositas quædā,
honestatis postpositiva decla-

Gs. rat,

rat, ut verbi gratia: Si quis ex vitio meliora de communi eligat portione, ut quod in pane sapidius, vel in aliis viderit melius, ipse sibi accipiat, si majora panis fragmenta sumat, minoribus si adsunt, licet minus delicatis, sine rationabili causa dimissis, cum panis vel res alia quanto magis ad integritatem accedit, tanto ad mēsam ipsam valeat honestius reportari. Si ad majorem saporis delectationē in pane inveniendam, ipsum inordinate frangendo, circumcidendo, vel micatenus exerustando deformet. Si vinum cum aqua temperare non curet; si longum & interpolatum faciat haustum. Si salis communem panis appositione consumat; aut eam incongruē totam, vase

se transverso vel circulari veneratione vendicet, cum sit magis in medio intingendum. Sicut enim apud honestos quosdam in sæculo imputatur, si corrosionibus ossium curiosius insistas, aut carnes per magnos notabiliter bolos, præter exigentiam scindas vel edas, aut dum scindis, scissum immediate morsellum, antequam in communi loco posueris, percipias, à meta communi juxta vulgare proverbium non curādo discrepas; aut tactu more palponis, electum post tactum relinquas, vel simile quippiā acutites: sic religiosus est indecens, si in his, quæ sibi pro tempore conveniunt cibis, notam gulositatis non vitent. Si quando eos jejunii tempore, vino confecto vel simplici, ante co-

Specia-
lia sine
scādalo
si neces-
se est
sumen-
da.

meſtionem vel poſt, herbis ſeu ſpeciebus, infirmitas uti cōe-gerit, occultè hujusmodi ſi potuerint ſumant, ne ſimplices idem ſibi ipſis abſq; ſufficienti neceſſitate licere putantes, ad ſolvendum jejunium ſuo incitentur exemplo.

Specia-
lia in
menſa
nō ſunt
queren-
da.

3. Eſt inſuper diverſitas reſpectu cibi & præparationum vitanda. Nihil ad menſam ſpeciale apportent, vel in menſa requirant, præter ſal & aquā, quæ poſſunt ſemper cum honeſtate requiri. Privandus communibus eſt, qui ſpecialia in communitate uſurpat. Communibus igitur diſcant eſſe cōtenti. Os ſuum ad omnia, quæ alii comedunt, aſſveſcant: ut ſi fieri poteſt, nullum omnino repudient ſeu abominentur cibum. Grande vitium ſi potagium

gium & communia respuas, ut in specialibus lautius procure-
ris. Porro modò mollia, mo-
dò dura, modò frigida, modò
frixia, modò elixa prægnautes
solent appetere mulieres: pro-
videnter autem sobrieq; con-
versanti, satis est ad omne con-
dimentum sal cum pane.

4. Debent etiam excessum in ^{Ciborũ}
cibis, & maximè potus quan- ^{quantiti-}
titatem vitare: ut crapula vel ^{tas;}
satietas nimia non subrepat. Reg:
Nihil sic contrarium omni Chri- 39. 19.
stiano, quomodo crapula, ait San-
ctus Benedictus.

5. Amplius quoque qualiter;
hoc est, quàm decenter, mun-
dè ac temperatè sit comeden-
dum attendant. Decentiz ^{Decen-}
detrahit, qui cibum in ore ^{ter e-}
habens, vel scyphum in ma- ^{dendũ;}
nu detinens, loquitur: qui ma-

Com
mundi-
tia.

nu armata cultellum habente:
cibum ori ministrat, vel ei non-
dum expedito à cibo, potum
nihilominus ingerit, aut dum
bibit vel comedit, caput tenet
in caputio profundatum. Mū-
ditiam debent ad proprium &
sociorum cibum, & ad mensam
ipsam, super quam comeditur,
observare. Munditiæ simul ac
decentiæ gratia caveant, ne in
paropside, scypho, vel ovo,
præmorsum aliquid iterum co-
mesturi reponant. Fœde tuo-
rum reliquias, dentium ali-
cui cibo immisce. Nunquam
scyphum digitis potagio vel
alio quolibet maditatis acci-
pian, aut pollicem poculo
immergant; nec super potum,
in scypho vel super cibū quē-
libet sufflent. Indecenter agi-
tur, si digitos quis immittit po-
tagio,

tagio, & ossas vel olera nudis articulis cochlearis vice piscatur. Si superfluitates piscium & similia, ex ore projicit super mensam, vel nuces alii quàm sibi frangit cum dentibus. Si quis tussit aut sternutat non averfa facie à mensa. Raro enim hoc fit, sine qualicunquẽ emissionẽ reliquiarum oris. Si nudam manum in mensa naribus emungendis, vel carni nudæ scalpendæ apponit, vel manum ipsam ad vestimenta detergit. Cavendum quoquẽ, ne quis ante faciem circumstantiũ fratrum, pro sale & aliis necessariis, quæ à fratribus tradi possunt, manum extendat super mensam, & eorum cibum cum manicis seu habitu suo tangat. Scindendus etiam panis, pectori seu vesti communi nõ est si-

ne interpositione totaliter applicandus. Munditia mensæ requirit, ut mensale nequaquam frequenti vel superflua detersione cultelli vel manuum deturpetur, purgandis maximè dentibus nullatenus exponendum. Foedū enim & vile, mappa & manutergia fratrum cōmunia, dentium fricatione foedare. Qui conventualia dehonestat, committit utique in cōventum.

Map-
parū u-
sus.

Et tēperantia.

Hugo à

S. Viē:

tō. 2.

instit:

mō: ad

novit:

cap: 21.

6. Tēperantiā manducandi,

ait Hugo, intelligimus in eo, si

homo tractim, & non cum nimia

festinatione comedat. Festina-

tio in inchoatione & profecutione

comestionis attenditur,

quando videlicet in initio mē-

sæ statim absque orationis ali-

cujus præambulo, ad cibum

manus extenditur, aut cum

quadam

quadam voracitate comeditur.
Si prius ori cibum ministras,
quàm alio sumpto fueris expe-
ditus.

7. Cæterùm per morosam co-
mestionem, congregationem
detinere ad mēsam, aut si quā-
do extra conventum bibitur,
juxta potum moram contra-
here, non est decens. Hinc per
Sapientem sobrio dicitur, *Ces-*
sa prior causa disciplina.

Sine lō-
ga mo-
ra.

Ecclesi
33. 20.

8. In comedendi & bibendi
frequentia, servanda est diligē-
ter tēperantiæ disciplina. Sanē
post refectionem ad potum re-
dire, aut per diem in domo ex
vitiosa consuetudine, aut quod
turpius est, post Cōpletorium
bibere, non mediocris vitii no-
tam habet. Honestius ad men-
sam quātū indiges bibis, quàm
bibendo per diem meribibuli

Nō ex-
tra or-
dinarie
come-
dēdum
aut bi-
bendū.

morem

morem geris. Fructus vel aliud quodcumq; extraordinariè sæcularium more comedere, patens est gulositatis indicium. Siquidem extra duas vices in die, nisi necessitate cogente, in domo vel extra comedere, puerorum, imò pecudum est. Senex legem in vicibus comedendi non servans, fertur per angelum asino comparatus. Ad collationem tempore jejunii faciendam, duabus tantum vel tribus (si indiges) bibere vicibus, temperantiæ congruit & honestati. Studet sobrius quãdam temperantiæ legem, in ipsiſetiã necessariis observare.

In collatione
bis vel
ter bi-
bendū.

Nemo
invite-
tur ad
edēdū
vel bi-
bendū.

9. Deniq; quorundam sæcularium in faciēdis coinvitationibus, in poculis in fragmentis, & hujusmodi consuetudines vitent ad mensam. Non se-

invi-

invicem facilè coinvitent: sed
comedat vel bibat unusquisq;
pro suæ arbitrio voluntatis;
quantum necessitati suæ meliùs
sibi notæ quàm alii, viderit ex-
pedire. Congruè tamen senior
verecundantes fortè, vel nimiũ
abstinētes juniores invitat. Sa-
por & potagium præputata,
vilium quoquē seu quorumli-
bet ciborum reliquiæ, ut ovũ
unum, tantilunive pitantiæ, si
ventre jam satiato superſit, in-
decenter commensalibus ma-
ximè senioribus ingeruntur.
Encænia per mensam non mit-
tant. A fragmentis & reliquiis
caveant: sed de pane & aliis ita
sibi provideant mensuratè, ut
corã se vix micæ relinquant.
In potagio tamen aliquid in-
terdum honestè relinquunt, id
sibi pauperum & temperantiæ
gratia

Fragmẽ
ta non
faciẽda.
aut re-
liquiæ.

gratia subtrahentes. Verùm & si quid fortè relinquere, non tamen ut paterfamilias ad erogandum congerere permittuntur. Pro sociis aut vix aut nunquã, maximè circa finem refectio- nis, panem vel aliud scindant, aut potum in scypho ponant: nisi saltem quantum ipsi soli comedere vel bibere valeant, si alii quibus hæc offerunt, non acceptant. Nunquam pro buc- cella, ut dicitur, panem tunc integrum scindant, præsertim si apud socios fractum inveni- ant. Si scyphum communem habuerint, qui voluerit bibere, non ampliùs de potu apponat, quàm possit bibere una vice. Inter reliquias quæ aliquando fiunt, inutile aliquid vel noci- vum, ut quæ de nuce, ovo, ca- stanea; projecimus, aliaque hujusmo-

huiusmodi nullo modo relin-
quant. Murilegos vel aves ad
mensam non pascant: cum nec
in refectorio debent sustineri.
Possunt cum dictis & familia
circa comestionem attendi.
Verumtamen sunt nonnulla, quæ
licet communiter vitiosa pu-
tentur, interdum tamen inter
domesticos in spiritu charita-
tis sine vitio exercentur.

Feles
nō per-
mittan-
tur in
refecto-
rio.

De disciplina in opere manuali

C A P U T XXII.

I. **A**D disciplinam circa e-
xercitium operis manua-
lis, quod manuali opere cor-
poraliter exercetur servandū,
necessaria est discretio, diligē-
tia & honestas. Est habenda
discretio circa opus, ut quod
faciendum est, discretè fiat.
Discernendum est primò, ut
utili

Discre-
tio in
opere.

Et in
tēpore.

utili operi necessarium, bono quoque melius, & meliori optimum præferatur. Juvare fratrem cum indiget, multum utique operi peculiari præponderat. Rursum celebrare volenti juvamen subtrahere, majorem pluribus aliis offensam esse, quis ambigit? Est etiam discernendum quod opus quo tempore fiat. Nonnulla siquidem in festis diebus non fierēt, quæ in profestis benè fieri possunt. Videtur in operibus distinguendum. Sunt enim exercitia quædam, quæ necessitati quotidianæ inserviunt; ut est ciborū præparatio necessariorum ad diem, utensilium coquinæ ablutio, & consimilia quæ omni tempore fieri solēt. Sunt quædam alia, quæ in diē alteram differri possunt, ut est
feri-

scribere in quaterno, tunicam
virgis excutere, caput abluere,
cæteraquæ alia à quibus est die-
bus Dominicis & festis præci-
pui abstinentum, ob sacri re-
verentiam temporis. Festi nã
quæ dies, per honestum quietis
otium, alii verò dies per labo-
ris debiti exercitium honoran-
tur. De quo Hugo: *Quantum*,

Festi
dies ut
sint a-
gendi.

inquit, *addit decoris diebus festi-
vis quies vacationis, tantum or-
namenti cõfert cæteris diebus stu-
dium boni operis: ita ut in illis
quisquis noluerit esse quietus, iu-
dex sit suæ vanitatis; & in istis,
qui nõ fuerit laboriosus, testis pi-
gritiæ. Carnales siquidẽ mōtes ne
vel in illis diebus quiescãt, vani-
tas exagitat: ne vel in istis in bo-
no opere se exercent, pigritia li-
gat.* Deinde quasi concludens
subjūgit. *Quapropter non ne-
gligen-*

tõ: 2.
instit:
mõ: ad
novit.
c. 4.

gligenter habenda est in bono opere discretio temporū: quia sicut malū opus nullo tempore laudabile est, ita etiam bonum opus quodammodo reprehensione dignum iudicatur, si tempore opportuno factum non est.

Diligē-
tia in
operis
prom-
ptitu-
dine.

2. Diligētia in opere ex prōptitudine operantis, & devota fideliquē operandorum executione dignoscitur. Diligentix huiusmodi promptitudo, non in opere manuum tantū, sed in conventuali quolibet maxime locum habet. Quidquid pertinet ad conventum, id prācipuē diligentix studio est agendum. Sint ergo prācipuē ad conventualia exequenda promptissimi. Nunquam tardē ad opus Dei vel ad mensam occurrant. Unde Sanctus Benedictus: *Ad horam divini officii,*

mox

mox ut auditum fuerit signum, Reg: I.
relictis omnibus, quæ in manib9 c. 43.
fuerint, summa cum festinatione Cito
curratur, cum gravitate tamē, accur-
ut nō scurrilitas inveniat fomitē. rēdū ad
Cōven-
tum.

Ergo nihil operi Dei præpona-
tur. Ad mensā autē qui per negli-
gentiā non occurrerit ante ver-
sū, ut simul omnes dicant Ver-
sum & orent, & sub uno omnes
ad mensam accedāt, qui per ne-
gligentiā aut vitium non occur-
rerit, & sic usq; ad secundā vi-
cē correptus emendare neglexe-
rit, juxta ipsius sancti decretū,
à communis est mense participa-
tione arcēd9: ut solus à commu-
ni cōsortio sequestrat9 reficiatur,
suz ei de vino si fuerit habitur9
portione sublata. Dignē quidem E con-
à communi refectiōe repelli- vctu nō
tur, qui se per vitium à com- manē-
muni oratione secludit. Absit dum.

H à ser-

à fervis Dei vitiosæ hujus cō-
 fvetudinis turpitudine: ut con-
 ventuale aliquod divinum præ-
 fertim officium alterius præte-
 xtu cujuslibet, tardo accessu
 vel citiore abscessu, propter o-
 pera dehonestent. Utenim tar-
 dus accessus, sic ante horam re-
 cessus, sine gravi præsumptus
 necessitate arguitur. Impatiē-
 tis & vani signum est hominis;
 in communibus anticipare re-
 cessum, nec opus Dei posse in
 choro usque ad finem expecta-

I. lib: 2. re. *Si Monachum*, Sancto nar-
 dialog: rante Gregorio, post completū
 14.

*officium continuò recedentem vi-
 sus est demon ab oratorio retra-
 here, quid de his, qui nec ipsius
 expletionem officii præstolan-
 tur? Haud dubium conventua-
 lis ubilibet decorem integrita-
 tis negligere, inexcusabile pror-
 sus*

sus remissionis est vitium: ad vitium autē vix occasio deerit, si quælibet admittatur.

3. Omnes deniquē fratres, labores non ex sola consuetudine, ut *vitula Effraim docta diligere trituram*, sed ex animi devotione sectentur: ut in communibus sit fervoris affectio specialis. Conventualem vitā ut sanctissimam imò angelicā, toto affectu animi amplexantes, ei tam continua quàm devota prosecutione adhæreant. Quantum ad officium, mensam & alia, vix nisi coacti à conventûs congregatione recedāt. Tantam Deus conventui efficaciam contulit bonitatis, ut ibi augmentum suscipiat boni bonus, aut veniam mali malus. Multa in conventu bona præsentibus conferuntur,

Olex
10. 11.
Vita
cōven-
tualis,
angeli-
ca est.

1. Reg: absentibus subtrahuntur. Saul
 20. 30. ad conventum psallentiũ pro-
 phetarum accedens, propheta
 efficitur: extra conventum fa-
 Jcã: 20. ctus, pervertitur. Thomas di-
 21. scipulorum absens conventui,
 visionis Dominicæ consolatio-
 ne fraudatur, quam ad collegiũ
 Actor: reversus assequitur. Discipuli
 2. 1. pariter congregati Spiritum
 Sanctum accipiunt. In conven-
 In con- tu Dominus habitat & requie-
 ventu scit. Ibi devotos quosquẽ ube-
 Domi- rioris gratiæ pabulo refocillat:
 nus re- ibi quàm plures negligentia
 quie- personales, in divino maximè
 scit. officio subrepentes, congrega-
 tionis cõmunione suppleantur;
 ibi quod suis quisquẽ non po-
 test, aliorum meritis obtinere
 meretur.

4. Cæterum licet ad majora
 domus officia, videlicet hospi-
 tala-

salariæ, refectorii, infirmariæ, Si quid
lectionis ad mensam, & hu- noviti-
jusmodi principaliter & conti- is præ-
nuè fienda, novitios fratres as- ter mo-
sumere provida religionis cō- rē præ-
suetudo non habet; si tamen cipitur,
quando contingat eis aliquod nō re-
hujusmodi officiorum vel ad censent.
horam committi, magna debēt
devotione suscipere, & ad faciē-
dum ea mansvetè, velociter,
acceptabiliter, integrè ac cir-
cumspectè, magnā debent di-
ligentiam adhibere. Mansvetè, Sed o-
hoc est, sine murmure & dis- bediāt
plicentiæ signo. *Fili,* (ait Sa- mātive-
piens) *in māsuetudine operatua tē.*
perface. Est in opere bono ne- Eccl:3.
cessaria strenua velocitas: 19.
qua Sapiens dicit: *In operibus* Veloci-
tuis esto velox. Velocitas hæc ter.
maturitatis non removet gra- Eccl:
vitatem, sed vitium tarditatis 31, 27.

excludit. Est etiam acceptabiliter operandum, ut quibus ministratur, prout honestè fieri poterit, satisfiat. Optabat

Rō: 15.
30.

oblatio sua fieret acceptabilis in Jerusalem Sanctis. Magnè perfectus est ei, cujus nobile multi læti facti Deum laudat.

Integrè

Integritas in opere bono requiritur, ut non diminuat, non ad evasionem, vel quasi ad oculū, sed perfectè, ut res exigit, fiat.

Circūspectè.

Circumspectio in obsequiis, prout officiorum requirit varietas, est habenda: quod per exemplum in uno officio melius patet. Si quando refectorarii vicem gerant, quæ ministranda fuerint, tempore congruo & modo debito præparata ministrent, & religiosè distribuunt: in mensa defectus

vel

vel circa ministerium suum min-
nūs expediēs aliquod accadat,
provisuri. Ministrentur itaq;
necessaria tempestivè. Turpe
est si propter unius defectum, ^{Tēpe-}
tota cōgregatio exspectet. Si ^{sive o-}
cut igitur omnia sive fructus, ^{mnia}
sive sapores, sic & alia come- ^{præpa-}
dentibus congruè apponendā, ^{rantur.}
priusquam fratres ad mensam
intraverint, providè apponan-
tur. Conferendorum collatio
successiva, conventum sæpius
detinet: & id quidem imputā-
dum negligentiae ministrorum.
Ad mensam verò quidquid ap-
ponitur, præparatum, ut decet
reficientibus, offeratur. Nuces,
si dandæ fuerint, prius frangā-
tur. Herbæ crudæ, si apponen-
dæ fuerint, mudentur: & sic
de aliis observetur. De omni-
bus, quæ apponuntur, sua cui-

Portio
sua
cuique
appona
tur.

libet, si fieri potest, portio singulariter tribuatur. Sunt ruri-
genæ, qui nec à Prælatiſ discre-
ta, vel à ſenioribus aut extra-
neis forte diſtingvant. Com-
munia maximè, ut ſal & aqua
menſæ non deſint, quæ in primis
providus miniſtrator apponit.
Aqua non ſolùm pro temperã-
do vino, imò ſæpè pro aliis ne-
ceſſaria eſt in menſa. Cochlea-
ria quoquè ſunt ad omne pota-
gium oportuna, nè cum digito
piſcari oporteat, & ne juxta
Hugonem, *in eodem jure* & *ma-
nus ablutionem, & ventris refe-
tionem videatur quarere.* Mu-
rilegos vel aves, quæ tenentur
alicubi contra araneas, nulla-
tenus eſſe in reſectorio, dũ fra-
tres reſiciuntur, patiantur: nec
enim hoc eſt expediens vel be-
ne factum. Sic & in aliis circa
iſtud

Tō: 2.
inſtit.
mon: ad
novit:
cap: 21.

istud vel aliud quodcunque si-
bi impositum officium, sint in-
tenti. Scriptum est enim, *Cun-*
eta cum diligētia facite. Et ite- ^{2. Par:}
^{19. 7.}
rum: *Agite diligenter, & erit* ^{Ibid: 11}
Dominus vobiscum in bonis. Sic
agetis in timore Domini, fidei- ^{Ibid: 9.}
ter & corde perfecto.

5. Honestas in operatione ser- ^{Hone-}
vatur, si omnia, quæ aguntur, ^{stas in}
cum maturitate ac religiositate ^{opera-}
quædam exerceantur, & in o- ^{tione.}
mnibus nitor inveniatur mun-
ditix: hoc enim religiosum
maximè decet.

De disciplina in incessu

CAPUT XXIII.

1. **D**isciplinam circa inces- ^{Modus}
sum, penes modum & ^{in eun-}
discretionem in ambulando cō- ^{do.}
siderent. Honestus enim mo-
dus requirit, ut non impetuo-

H5 sis

lis & fractis gressibus ambulēt;
nec erecta cervice, non promi-
nenti pectore, seu etiam incli-
nato super humerum capite,
aut vagabundè pendētibus ma-
nibus: quæ omnia vel levita-
tem, vel superbiam, vel remis-
sionem, vel hypocrisim sapiūt.

Discre-
tio in
eundo.

2. Debent etiam in eundo dis-
cretionem habere, ne de illorū
numero censeantur, de quibus
Isa: 59. dicitur per Prophetam, *Non est
1. iudicium in gressibus eorum.* In
eorum gressibus non invenitur
iudicium, qui eundo necessita-
tem vel ordinem non attendūt.

Necessi-
tas.

Nō va-
gādum
per cō-
ventū.

3. Necessitas discursum inuti-
lem, ordo inordinationis con-
fusionem excludit. Discursum
igitur per domum, per hortum
& extra domum, qui magnum
est instabilis mentis indicium,
cautè vitent. In domo, ne sci-
licet

ſicet per officinas de loco ad locum, de fratre ad fratrem inutiliter evagentur, aut loca rumoribus audiēdis vel colloctionibus apta frequentent: ſed in locis ſibi conceſſis, ut ſunt Eccleſia, cellæ, Capitulum ſi extranei affuerint, vel aliis locis, ſi qua ſibi fuerint ſpecialiter deputata, cum ſilentio reſidentes, officinis privatis, puta ubi cibaria præparantur, infirmi vel hoſpites recreantur, aut fratrum congregationi, vel comedentibus & bibentibus ſe, nullatenus ingerant non vocati. Erubeſcant præcipuè ad reſicientium menſam accedere, vel eis, niſi pro evidenti miniſterii neceſſitate aſſiſtere. Eſfrontis eſt hominis, non erubeſcere comedentes. Verumtamen ſi quando eos loca ſibi nō

concessa, necessitas adire compulerit, ad ostium pulsare aliquantulum possunt, ut aliquis egrediatur ad eos, vel ut ipsi vocati securius & honestius intrent. In hortum non eant absque licentia, nisi eos vel ab aliquo professio mitti contigerit aut vocari: ad loca sua postquam ab eo recesserint vel ejus negotium fecerint quam citius reversuri. Verumtamen eorum instructor juxta superioris dispositionem nunc hos, nunc illos, aut etiam omnes simul ad spatiandum in horto, causa recreationis vel alicujus bonæ collationis, poterit per se vel per alium fratrem professum, cum expedire viderit vocare. Tempore probationis domum exire, propinquos suos visitare non curent: nec enim interco-

In hor-
tū nō e-
undū si-
ne co-
pia.

gna-

gnatos & notos Dominus invenitur, unde Bernardus: *Quo-* Luc: 2.
modo te bone Jesu inter meos co- 44.
gnatos inveniam, qui inter tuos Ep: 107
minimè es inventus? Si quando in fine.

domum, quamvis de superiori-
ris licentia exeunt, nihilomi-
nus tamè idipsum significet suo
instructori: quod & de suis & a- Ordo
liis notabilibus factis observet. in eun-
do.

4. Ordo circa incessum est re-
ligioso in conventu specialiter
servandus: ut in processioni-
bus fratrem sibi collateralem
attendat, ut chori sui partem
in refectorio & in clauistro, cum
pro gratiis ad Ecclesiam itur,
in omni teneat loco: nec se ad
chorum alium vel in refecto-
rio, vel in clauistro, seu alibi
transferat, nisi causa rationa-
bili perurgentè. In Ecclesia
verò inter pulpitem in medio
cho-

chori positum & altare, dum
maximè ibi aliquid dicitur, nō
facilè transeat, nisi fortè alibi
liber non pateat transitus: &
tunc ab ipso pulpito transiens,
& inclinans ne pulpitu videatur
venerari, non ante ipsum
directè, sed à latere decentiùs
inclinabit.

Et reve
rentia,

§. Est & ordo reverentiæ &
decentiæ in incessu, ut non pas-
sim seniore junior antecedit,
aut quando vitari facilè potest,
frequentes & nimis propinquos
ei transitus faciat ante ipsum.
In Ecclesia quoquè inter mini-
stros altaris, Subdiaconum vi-
delicet, Diaconum & Sacerdo-
tem in officio suo solenniter
celebrantes, nec non & ante
fratres infra deambulatorium
sedilium, & formarum minùs
honestè præter necessitatem
transi-

transitur. Sed illud deambulatorium intraturi, ad vacua debent sedilia per introitum sedilibus ipsis propinquire accedere, nisi ob aliquam personarum reverentiam, si fortè intermedix fuerint, sit aliter faciendum.

De disciplina in gestu membrorum

C A P U T XXIII.

I. **E**St in aliis membrorum corporis, sive oculorum, sive oris, sive brachiorum manuumque officiis, disciplinæ studendum; de quibus adhuc aliqua breviter supponentur. Amatores igitur honestatis, oculos ab inordinata evagatione & exaltatione in mensa & in choro præcipuè diligenter custodiant. Scriptum est enim:

Oculi

Oculo-
rū cu-
stodia.

Prov: *Oculi stultorum in finibus terrarum:*

17. 24. *Et, Dilatatio cordis exaltatio oculorum.* Levat quidem Pro-

Ibid: pheta oculos, ut petat auxiliū:

Pf: 130. Dominus ut impendat. Tu quo-

Joā: 6. 5 *quē si locum, causam & tempus*

Ex Ber- *considerās, tua vel fratris neces-*

nar: *sitate oculos levās, non solum nō*

tract: *culpo, sed plurimum laudo: hoc*

de gra- *enim excusat miseria, illud com-*

dib. hu- *mendat misericordia. Si aliās,*

milita- *non Prophetæ, non Domini, sed*

tis, ubi *Dinæ aut Evæ, imò potius Jata-*

de curi *næ te imitatore dixerim.*

ositate. *Gen: 34. 1. 2. Non sint in risu faciles, nec*

Gen: *in voce clamosi. Cachinnus*

34. 1. *præcipue gravitatem religiosi*

Ibid: 30 *plurimum dehonestat. Vile*

Riso re- *prorsus est religiosum virum,*

ligios9. *ut puerum cachinnare. Non*

licet religiosum virum dissolu-

tis labiis risum proferre, sed hi-

lari vultu cordis hilaritatem

præ-

prætere. In datione pacis labia semper claudant, quibus apertis turpiter exhibetur. Nares non in aliorum aspectu, sed ad partem cum duorum tantum aut trium appositione digitorum emungant. Seorsum etiam spuendum est, maxime in conventu fratrum; ne loca publica, sive in choro, sive alibi spuito fœdentur, & adstantium oculi offendantur. Patet quosdam in ipso chori deambulatorio, ad pedes suos palam fratribus spueri, nec pudere.

Pindiculatione
& oscitantia vitanda.

3. A notabilibus corporis seu membrorum extensionibus, quæ cum oscitationibus vel alias, non sine quadam inhonestate fieri solent, omnino abstineant. Tunc enim sunt corpus & brachia comprimenda, ne cum huiusmodi pigritia extendantur.

Hone-

Honesto incongruum viro, pigra membra distensione resolvitur.

Manus
decōter
componenda.

4. Dissolutiones fugiant manuales: grandia namque causant pericula, soletque luctus ludo accidere corporali. Et post comestionem præcipue se à jocositate notabili & multiloquio studeant temperare. Si quidem licet omni tempore dissolutionis levitas sit vitanda, post refectiōem tamen, vel alias cum solo fratre, & iterum coram conventu turpius agitur. Turpissima est dissolutio in conventu. Ad hæc alium quempiam præter necessitatem ad cingulum vel manum accipere, flores, fructus vel baculū in manu otiosè gestare, cingulum inter digitos volvendo rotare, honestati non conso-

nat,

nat, imò lasciviæ signum quòdam, modo prætendit. In lötione manuum, quando de vase manuali aqua recipitur, vas ipsum nunquam à parte superiori, præcipuè manib9 distillantibus, sed per ansam potius, vel à latere, vel à fundo accipiant; ne guttis manuum aqua residua sordidetur.

5. In lecto se horribissimè jactant In lecto
componant: nec resupini jaccāt, compo-
nunt.
nec genua lezant, calcamos jactant ad tibias. Hæc & similia Ber: in
non sunt ut minima temerè a- formul:
spernanda. Clara nonnunquã honestæ
conversationis insignia, quæ- vitz in
dam in minimis obfuscant ineptiæ. Plerumq; modicis paulatim per incuriam subrepētib9 maculis, tota morum cōgeries inquinatur.

S. Bon: Spec: Discip:
De disciplina circa habitum
servanda

C A P U T - XXV.

I. **D**isciplina in habitu potest tam circa pannum quàm circa formationem, coaptationem, usus ejus continuationem, & munditiæ conservationem attendi. Circa pannum,

Modus
in pãno

ut non sit pretiositate, molli-
 tiæ, vel subtilitate notabilis.

Vestis pretiositatem etiam mu-

I. Pet:

lieribq Petrus interdicat. Porro

3. 4.

qui mollibus vestitur, in domibq

Matt:

regñsūt. Inter divites palatii &

11. 8.

pauperes claustru, debet esse dif-

ferentia. Mollia vestimenta ani-

Ben: de

cōcor-

mi molliem indicant. Molles

dātia

(ait quidam) *mollia querunt.*

statuū

Subtilitas & nitor, reprehend-

religio

ditur in bysso divitis epulētis.

for. post

med:

Nimia panni subtilitas, & si nō

LUC: 16

29.

pretio-

pretiosa, nihilominus tamen in proposito poenitentiae vitiosa. Sit curae novitiis pannorum pretiositatem, subtilitatem, & incongruam religioni mollietate non curare. Vereantur & renitantur ut possunt, mutari ipsorum Sanctorum de vestium vilitate censuram, & vitiosam consuetudinem induci. *In signum* Luc: 2.
sunt panni tui Domine Jesu, sed 32. Ber:
in signum cui a multis usque ser: 4.
die contradicitur. de natali Do
 mini, in
 princi-
 pio.

2. Honeſta exigit veſtimento-
 rum formatio, ut non ſint ni-
 mis lata vel ſtrieta. Amplitu-
 do vel longitudo veſtimēti ſu-
 perflua, ſive in manicis, ſive in
 caputio, ſive in collario caputii
 eſt admodum fugienda. Sed
 nec aperturis quibuſdam circa
 cingulum vel alibi, aut curio-
 ſitatibus aliis quibuſcunq; eſt
 habitus deformandus. 3.

Cōposi-
tio.

3. Coopratio quædam religio-
so est decens, quædam indecens.
Indecens est, si præter morem
religionis fuerit curiosa: ut
verbi gratia si caputii collariū
quædam in gyro replicatione
juxta mundanorum consuetu-
dinem coaptetur, aur curiosè
ipsum replicetur caputium cir-
ca genas. Decens est, quando
non curiositati, sed honestati
deservit, ut videlicet vestis ho-
nestè portetur, & honestè pro
loco & tempore disponatur: ut
honestè portetur succingenda,
est æqualiter & decenter. Si
enim ex una parte notabiliter
pendere permittatur, vel in a-
liis præparatio debita omitta-
tur, fatuitatem, vel negligentiam,
vel hypocrisim sapit. Aptan-
da est vestis, maxime circa pe-
ctus per applicationem ad col-
lum,

Ne sit
distin-
ctio ha-
bitus.

lum, ne collum ipsum usque
ad pectus vel interiores panni
hominum respectui exponan-
tur, quod irreligiosum est val-
de. Cavendum est circa por-
tandi modum, ne quis peref-
fluat: ut si os sub caputio vel
mentum abscondat; si domina-
rum more tunicam à lateribus
tenendo incedat, aut manum
in sinu tenens tunicæ manicæ
exteriùs pendere permittat.
Quando enim manum in sinu
vel ad horam ponere cogit ne-
cessitas, à manu altera præsum-
pta tunica, cautiùs est tenenda,
ne pendeat indecenter, ut ma-
num in sinu teneri vix à proxi-
mè astantibus percipi valeat.
Ambas autem manus in sinu
tenere quàm irreligiosum sit,
palam omnibus est: cùm vel u-
nam diu teneri vix excusat ipsa
neces-

Nota.

necessitas. Emortui est corporis, membrorumque officia exequi non valentis, manicas non regere defluentes. Et quidem cum interiùs à sua custodia solvitur mens, & membra foris ad omnem actum inordinatè movètur, & tam in vestibus, quàm in aliis disciplinæ cura negligitur, incōpositio corporis qualitatem indicat mentis. Sunt & alia circa modos portandi vitanda. Sunt (inquit quidā) stulti, qui quodam officioso artificio, vestimenta sua circa se componunt. Alii jactando & ventilando pannos suos, levitatem mentis suæ, ex ipsa sui habitus mobilitate ostendunt. Alii incedētes sinuoso syrmate terram verrunt, & limbis dependentibus, imò retrò consequentibus caudis, in similitudinem

Ne terrā ver-
rat.

dinē vulpium vestigia sua obducunt, & quocumquē perexerint, quasi turbo tempestatis pulverem concitant.

4. Dispositio habitus aliquādo ratione operis, aliquando ratione consortii variatur, respectu quorum habēda est cōsideratio disciplinæ. Ad exercitium operis tam propter expeditionem, quàm propter custodiam munditiæ, honesta, In opere re alia compositio vestium.

prout res exigit, præparatio vestis requiritur; ut scilicet quātū necesse fuerit succīgatur. Manicæ verò retrahantur, & prout expedierit componantur, ne super manus vel super rem ipsam, quæ tractatur, recidant indecenter; præcipuē ad privatas custodiendæ sunt manicæ diligenter. Dispositio huiusmodi tolerabilis, imò com-

Caput
in con-
ventu
operiē-
tium.

laudabilis est in privato, quæ
tamen in publico maxime co-
ram extraneis non est decens.
Quando ergo coram extraneis,
aut coram conventu procedi-
tur, quantum res patitur, ad
dispositionem communem est
habitus, tam in manicis, quàm
in aliis revocandus. Caput si
nudum fuerit, caputio cōgruit
operiri. In omni siquidem pu-
blico loco, siue choris, siue re-
fectorium, siue aliū fuerit lo-
cus, fratrum cōgregatione præ-
sente, & multo magis inter ex-
traneos, operto decenter capi-
te, religiosus incedat, nisi ob
reverentiā alicujus ministerii
vel personæ aliter sit agendum.
Non est tamen caputium siue
coram fratribus, siue coram ex-
traneis, nimis in capite sine ra-
tionabili causa profundandū.

Operta

Operta sub caputio facies, quãdã hypocrisis notam infert, & aliorum in se oculos sua singularitate convertit. Decet ergo caput in publico, non faciem operiri.

5. In lotionẽ quoquẽ pedum, De lotionẽ pedum. ille cui pro Christo tale ministeriũ exhibetur, operto, si potest cõmodẽ capite, humiliter & sine multiloquio debet esse, & charitatis obsequium cum timore ac devotione suscipere. Nec debet quis ibi vel alibi tibias nimis exponere: sed magis tunica circumcingere diligenter. Turpe est enim religiosi personis, carniũ nuditate occurrere. Cavet omnis honestus, ne ejus unquam appareat caro nuda, nisi quantum compulerit necessitas manifesta. De Sancto legitur, quod

Refert Athan: in vita S. Anto-
nii, de S. Am-
mone, cùm necesse haberet fluvium
transvadare, rogavit socium
suum ut paululum à suo sepa-
raretur aspectu, ne suam invi-
cem corporis nuditatem uter-
que conspiceret. Recessit so-
cius: nihilominus tamen ille
seipsum cùm nudare se vellet,
erubuit. Ipsum tamen hæc co-
gitantem, in alteram fluvii ri-
pam virtus divina transposuit.
Hanc haud dubium honestatẽ
Dominus acceptavit. Pannos
quoque interiores, & quæ ul-
tra communem seu regularem
formam sive in vestibus, sive in
aliis indulgentur, quantum ne-
cessitas patitur, occultari oportet.
Unde nec almutia palàm
extra caputium religiosè por-
tantur.

6. Restat de usûs habitûs cõ-
tinuatione, & munditiæ in eo

con-

conservatione videre. Usus habitus, prout habitus pro specialis signo religionis accipitur, Habitus non deponendus unquam. continuus debet esse: ut religiosus frater non sit, vel modicum sine ipso, nisi necessitas evidens eum cogat, secularis personæ nuditas, & religiosus sine habitu comparantur.

7. Cavendum etiam ne habitus, dum sedetur, aut genuflectitur, aliquam inquinamentum maculam contrahat. Et si quam propter aliquam causam aliquando contraxerit, vel propter sudorem, mundificari citius debet; maxime si in loco fuerit apparenti. Propter hoc immunditia illa, quæ in oris caputii circa genas contrahitur ex sudore, debet cum diligentia removeri. Fœda est religio, quæ innititur fœditati, culpatur qui-

Nec inquinatus.

S. Bon: Spec: Discip:
dem & cultus mūditiæ nimius
& neglectus.

*De disciplina in officinis inter
fratres*

C A P U T XXVI.

1. **D**Eniquè in officinis, ma-
ximè in refectorio, in o-
ratorio, dormitorio, cæterisq;
quæ consuevit frequentare cō-
ventus, etiam ad latrinas disci-
plinatè se habeāt & quietè. Nū-
quam per susurrium & tumultum occasione operis alicujus
fratres orantes, studentes, aut
quiescentes impedian. *In ora-*
torio nemo aliquid agat, nisi ad
quod factum est, unde & nomen
accepit. Unde si fortè aliquid e-
tiam præter horas statutas, si eis
vacat, orare voluerint, non eis
sint impedimento, qui ibi aliquid
agendum putaverint. Cum per
dormi-

Sine tu
multu
omnia
agēda.

Aug:
reg:
cap: 7.
Orato-
rium.

dormitorium fratribus quiescentibus vadunt, non planè, imò quasi furtive incedant. Parando lectum vel alio quovis modo, quiescentes reprehensibiliter inquietant. Surgentes à lecto, ipsum decenter operiāt, ne velut irrationabilium cubile remaneat imparatum.

Et incedendum.

2. De privatis loqui si cuitur: In sepe videtur, turpius noverit ibi turpe aliquid committi. Ibi non congruit, ut quasi mox gelicidio perituri, amictus accessorii sarcinam deferant. Ibi religiosus cum summo silentio & operto profundè capite debet esse. Ibi consabulari, & præter necessitatem hac & illac capite discooperto respicere, religiosorum esse nō dixerim, sed scurrarum. Ibi servanda in manuum & vestis dispositione

In sepe
cessu
ut sit agendum.

honestas. Ibi honestus quisquis diligenti opera cavet, ne per ipsum, aut per ejus incuriã aliquis offendatur. Ibi cavendũ est eis, ne stantes urinent, vel à loco minùs honestè recedãt. Sed nec per hortum est facilè urinandum, vel alibi ubi à sociis aut ab aliis videri possint: quia, ut ait quidam. *Multa possunt honestè fieri, quæ nõ possunt honestè videri.*

Nusquã
stendũ
otiosẽ.

3. De singulis ad disciplinam per singulas officinas & loca spectantibus, vix aut nunquam singulariter possit edisseri. At multa tamen haberi potest disciplinæ consideratio ex prædictis. In ostiis, aut officinarum, aut ubi fratrum communis est transitus, maximè circa privatarum introitum, unde ad necessaria euntes & redeuntes respici

spici possunt, nunquam honesti fratres faciant stationem. Quando etiam intrât. & exeunt, officinarum secretiorum ostia ^{Extra-} post se claudant: ne supervenei ab arcēdi. nientes extranei & intrantes, fratres inveniant imparatos. Nunquam extraneos licet familiares ad visitandum officinas invitent. Si quando tamen ad aliquorum instantiam eas ostendere permittantur, domos tantum cōmuniores, non intra per singula loca seu angulos peragrando: sed ab ostiis expeditè, quantum honestas permiserit ostendentes, quidquid eorum aspectui subtrahere poterūt, subtrahant & furentur. *Non est religio, ubi omnibus omnia patent.* In locis communibus ubi fratrum occurrerit frequentia, nullo mo-

do detineant adventantes. Infirma hæc parvulis exprimens, grandium ocilla non vito: sed ubi proficit, parviducendus est illufor.

De modo converfandi in omni loco fecularium

C A P U T XXVII.

I. **N**unc videndum est qualiter in villa, itinere, Ecclesia, domo, locutione, & comestione fit novis fratribus inter extraneos converfandum. Si quando exeunt domum, habenda est eis custodia disciplinæ respectu societatis & sui. Societatis folatium, & honestas religiosæ convenit dignitati. Propter hoc in villa, præcipue senioris, cum quo fuerint vestigiis semper inhærentes, se ab eo etiam sub uno tecto nul-

Socio
seniori
seper in
hæredū
juniori

late-

latenus separent: quin ad minus videri semper ab ipso liberè possint.

2. Scipos autem quantum ad ^{Cautè} & hone
circumspectionem, locutionē, ^{flè cum}
habitus & membrorum dispo- ^{facula-}
sitionem in disciplina conti- ^{rib9 cō}
neant. Non circumspeciant in- ^{versan-}
vicis civitatis, ut Sapiens do- ^{dum,}
cet: *avertāt oculos suos, ne ha-* ^{Ecc1: 9.}
viāt vanitates. Et à seculariū ^{7. Psal:}
collocationibus prudenter ab- ^{118.37}
stineant. Manus suas religiosè
componant. Nunquam inter
homines discooperto capite,
vel almutiati, vel aliàs indisci-
plinatè incedant. Sed nec sæ-
cularium vel religiosorum do-
mos subito eis ignorantibus in-
trōeant: sed vocando ab ostio,
vel pulsando, seu aliàs quoquo-
modo propositum seu volun-
tatem ingrediendi pronūciēt.

Vir eruditus (ait Sapiens) *foris stabit*. Sed nec sine ductore per sæcularium domos, vel per religiosorum officinas est vagandum.

De modo conuersandi in itinere constitutis

C A P U T XXVIII.

1. **S**I fuerint extra domum in itinere constituti, & quantum ad societatem, & quantum ad seipfos cautè se debent & religiosè habere. Quantum ad

Caveât

malo-
rũ socie-
tatem.

societatem, debent sibi à mulieribus, à scurris, & ratione periculi, à personis de maleficio notatis attendere. Talium personarũ societas singularis, religiosi viris nisi fortè ad horam pro salutis animæ causa, non convenit. Debent se tamè prudenter à consortiis huiusmodi

modi segregare. Ipsi autem fratres in itinere se ab invicē nō debent nimis disjungere, quin ad minus mutuō se videre & audire faciliē possint. Non est tutum aut decens religiosus, quos congruit binos ire, al-^{Bini in-}terum ab altero longiūs sepa-^{cedant.}rari, talisque separatio eis in periculū, & occurrentibus cedit in scandalum.

2. Quantum ad seipso debent in factis & verbis disciplinatē se gerere. In factis debet honestas, devotio & discretio apparere. Propter honestatem dissolutiones tam manuales, quā^{In fa-}ctis sint^{honesti.} alias, quæ cursitando vel aliter quomodolibet fieri possunt, penitus vitent. Multa enim ex hoc inconvenientia (ut expertum est) possunt sequi, hominibus frequenter, de quibus nō
adver-

Devoti

Et Di-
creti.Missa
audiē-
da ante
omnia,
& al fol
vēdū of
ficiū
divinū.

advertitur, videntibus quæ aguntur. Non sunt brachia notabiliter denudanda, nec vestes nimium succingendæ, vel aliter irreligiosè tenendæ. Cæterum ad devotos pertinet fratres Ecclesiis quādo transeunt juxta ipsos; necnon & crucibus, devotis inclinationibus reverentiam exhibere: cœmeteria verò absq; oratione pro defunctis nullatenus pertiansire. Discretionis est, agenda quæq; prævia deliberatione metiri, & non agenda cavere: quia qui de futuro nihil præmeditatur, omnia incautus incidit. Moderandus est per senioris cōsiliū labor itineris, ne spiritū devotionis extingvat. Audiēda est Missa, saltem quæ exhortationis pro populo si affuerit sermo faciendus. Et ante omnia sem-

semper in primis divini pensū
officii devotè solvendum, ne
fratres se magis cursores quàm
religiosos exhibeant, & cōtra
religionis propositū de acces-
sorio principale facere cōvin-
cantur. In solemnioribus fe-
stis est ab itineratione cessan-
dum. Cavenda est per vias dor-
mitio, tanquam periculosa &
indecent, nec est tardè vel a-
pud infames hospitandum per-
sonas.

Ubi sit
hospi-
tandū.

3. Disciplinam verborum de-
bent attendere tam in materia
quàm in sono. Si occurrerint
homines, debent eos humiliter
salutare. Seniorum erit coiti-
nerantibus & his, cū quibus ali-
quando loqui contigerit, ali-
quid ad ædificationem vel cō-
solationem proponere. Pec-
cantes in eorum præsentia non
rigi-

Itinerā
tibus
quid,
quomo-
do lo-
quēdū.

rigidè sed cum modestia & humilitate corripere, & ad bonũ per rationes & dulcem allocutionem inducere, & quodammodo omni creaturæ sanctum
 Marci modo omni creaturæ sanctum
 16. 15. Evangelium prædicare. Sanctus
 Act: 8. Philippos Eunuchum in itinere baptizavit. Beatus Martinus latronem secum itinerantem convertit. Si verò non affuerint homines, de Deo verba paulo
 post præcip: fratribus convenit esse: ipse namque itinerantibus & loquentibus de se discipulis, itinerationis factus est comes. Tunc exempla Patrum, vel alia quævis bona, quæ vel accendant affectum, vel saltem instruant intellectum, sunt ad laboris alleviationem narranda. Turpissimum est, nescire tempus nisi frivolis & fabulosis narrationibus detinere. *Va*

Sulpit
 in vita
 S. Martini
 paulo
 post præcip:
 De Deo loquen-
 dū in itinere.
 Luc:
 14. 25.

*ta*centibus de te Domine; quoniam ^{August:}
loquaces muti sunt. Solent fra- ^{I. Cōf:}
 tres Litanias, Psalmos poenitē- ^{14.}
 tiales, canticum graduum & ^{Et orā-}
 familia, aut simul aut singulari- ^{dum.}
 ter frequentare, & maximè an-
 te tertiam, aut certè in sanctis
 meditationibus occupari.

4. Denique quoties mutua ^{Mode-}
 collationis verba interveniūt, ^{ilè lo-}
 sonum omnino deget esse de- ^{quēdū.}
 missum. Proinde clamorā lo-
 cutionem, quæ nunquam de-
 cet religiosam personam, peni-
 tus vitent: maximè inter fru-
 teta & nemora existentes. Si-
 quidem juxta vulgare prover-
 bium: *Nemus aures, & campo*
seu planities oculos habere di-
cuntur. Ab omnibus ergo quæ
 coram sæcularibus dicere no-
 lunt, in locis dumosis & nemo-
 rosis omnino abstineant: nisi
 fortè

fortè aliquid quasi sub silentio
& Latinis verbis dicere velint.
Miserabiles confusiones qui-
busdam minùs cautis pluries
ex hoc accidisse feruntur.

Nō cā-
tādū in
itinere.

5. Non cantēt in itinere, ma-
ximè in cantu sæculi. In can-
tionum aliqua licet bona, cum
laici non intelligant nisi sonū.
Et præter hæc religiosum non
debet in cantu extraordinariè
vocem efferre. Si qui fortè
dissolutiones aut clamorosas di-
sputationes, verborum alter-
cationes vel alia, quæ offensio-
nis materiam extraneis dare
possunt, vitare inter homines
negligunt, nequaquam eos ti-
moratos dixerim, aut zelum
religionis habere. Qui religio-
nis suæ scandalo non occurrit,
honori proprio detrahit & sa-
luti. Qui fidelis religionis est
filius,

Nota,
nota.

filius, nequaquam ejus scanda-
lum parvi ducit,

*De modo converſandi in Eccle-
ſiis ſecularium*

C A P U T XXIX.

I. **P**ERvenientes ad religioſo-
rum vel ſecularium loca,
cūm ad Eccleſiā, ſi in loco fue-
rit, veniunt, in ingreſſū Eccle-
ſiæ illum ſecum verſiculum me-
morantes. Introibo in domum
tuam, adorabo ad Templum
Sanctum tuum in timore tuo:
& nudato capite ſignum crucis
ſuper ſe cum reverentia faciē-
tes, ante altare vel in alio loco
orationi congruo, ad quem de-
clinaverit ſenior, proſternere
ſe humiliter debent. Ubi quā-
tum Deus dederit devotē oran-
tes, pariter ab oratione ſurgen-
tes, procedere poterunt ad ea,
quæ

Ex iti-
nere Ec-
cleſia
omniū
primò
adeūda
Pl. 3. 1.

quæ necesse habuerint juxta
propositum exequenda. Ec-
clesiam namquæ, sicut Evan-
gelici & Ecclesiastici viri, sem-
per prius si commodè possint
visitare debemus, Sanctorum
Patrum, qui nos in ordine præ-
cesserunt, imò ipsius Salvato-
ris exemplo; quem beatus E-

Matth.

23. 12.

Joan: 2.

14.

Glossa
ordin.
in Mat:

Missa
& offi-
cium
divinū
cū aliis
faciāt.

vangelista Matthæus, Hieru-
salem civitatem ingressum, re-
fert, Templum Domini adiisse.
Super quem locum dicit expo-
sitor, *quod ingressus urbem pri-
mò Templū adiit, dans formā
religionis: ut quoquo imus, pri-
mū domū orationis, si ibi est,
adeamus.*

2. Missarum etiam solenniis
vel alias divino officio cum ex-
traneis assistentes, gerāt se hu-
militer & honestè. Non stent
in sedibus suis velut magnates,

aut

aut quasi laici lassi, de officio non curantes: sed ad librum si necesse fuerit honestè poterunt accedere, officiantes, cum maturitate tamen ac modestia tã in voce,quã in gestibus observata, humiliter juvèt. Quòd si propter evitandũ discursum ad librum non duxerint accedendum, nihilominus tamen communia quæ noverint poterunt cum aliis honestè sine nimia vocis exaltatione cantare. Ad cantandum autem aliquid sequestratũ, sicut est Alleluja, responsum, vel aliud quodlibet, nequaquam cum sæcularibus se conbinent, si vitare poterunt bono modo.

3. Tunc etiam non solũ in prædictis, verumetiam in honesto se habendi modo, quantum ad disciplinam aspiciendi, loquen-

Oculi
custodi
endi &
lingva.

loquendi, habitûs & uniformi-
tatis honestatisq; custodia est
habenda. Reprehensibile est
ibi vagis circumspicere oculis,
aut colloctionibus, dum Mis-
sæ officium celebratur intende-
re: quod tunc etiam sæculari-
bus Clericis jus Canonicum in-
terdicit, aut per aliquam rem,
habitus sæcularitatem præten-
dere. Unde ibi non decet ca-
putium inter homines extrahi,
nisi ad Evangelium, vel ad alia
pro quibus ex approbata con-
suetudine communiter fieri
consuevit.

Cōfor-
ment se
aliis.

4. Deniqué propter unifor-
mitatem, dum interfunt offi-
cio solliciti sint circa duo. Unū
est, ne diversitate sua in his, quæ
ab honestate non discrepant,
alios scandalizent: ut videli-
cēt ad Magnificat in Vesperis,

ad

ad Quicumque vult, in Prima, vel ad alia hujusmodi, cæteris cum reverentia stantibus, ipsi non sedeant, licet illud officiū tunc ipsi non dicant. Aliud est, ut in stando, sedendo, & se prosternendo sint invicem uniformes, ut pariter stent, sedent & se prosternant. Qui cor unum & animam unam debēt habere, diffformes exterius non debent esse. Uniformitas morum, uniformitatem juvat & indicat animorum. Senioris consuetudini debet se socius humiliter conformare.

Seniori
se con-
formet
junior.

§. Religiosorum morem cum eis officiantes servamus, cum aliis inclinationum ritus ignaris, festivo tempore ad omnes collectas vultu ad altare verso cum reverentia stantes: ad B. Virginis & Sanctorum dumtaxat,

Missa
nufquā
variantur
da.

xat, qui speciali ex more veneratione coluntur nomina, inclinamus. In feria verò fimus ad omnes orationes prostrati. Ad Præfationem semper, & quando dicitur Agnus Dei, moris est stare. Verumtamen si quando apud extraneos duxerint celebrandum, modum Ordinis sui in celebrando uniformitatis occasione non varient, nec ipsum dimittant, nisi aliter facere cogat necessitas: ne velut instabiles & modum proprium non habentes, cum variis Ecclesiarum consuetudinibus temerariè varientur. Possunt tamen in benedictionibus post Missam, juxta morem patriæ faciendis, & in omnibus hujusmodi quæ modo non præjudicant regulari, Ecclesiarum in quibus fuerint, consuetudines observare.

De

De disciplina in hospitio servanda

CAPUT XXX.

I. IN hospitii domo cūm fuerint, studeant se in omnibus gerere humiliter ac prudēter circa custodiam disciplinæ, humilitatem erga personas in conversatione ostendant; personis majoribus humiliter deferant, personis humilioribus & pauperibus tanquam confratribus suis, socialiter & benignè loquantur. Conversatio quoque signum aliquod superbiæ non prætendat. Nunquā ad prima se ingerant loca, nec tamen ad ea vocati prorsus refugiant. Senioris tamē fratris, quem præponere debent, semper in omnibus honore servatō. Quod honori vel certē deliciis deservire videtur, humi-

Major:
deferē-
dum.

K liter

liter utiq; declinatur, & honesta modestia recusatur. Ubi autem senioris aut sociorum accedit instantia, cedere magis quàm diutiùs repugnare oportet. Parendo potiùs quàm obstinatiùs repugnando, servatur humilitas. Reprehensibilis difficultas, ubi palàm nutui obviatur senioris.

Parèdo
serva-
tur hu-
militas

Nō mo-
lestandi
hospi-
tes.

2. Lectos sæcularium non ascendant indifferenter per diē: nec familiā hospitii obsequiorum exactione molestant. Decet pauperes paucis esse contentos: ipsique necessitati est pro loco & tempore detrahendum. Nunquam hospitem familiaritas, vel alicujus affinitatis propinquitas præsumptionem inducat: ut in domo præcipere, curiosa quærere, aut de factis domus vel familiæ inda-

gan-

gandis vel disponendis se iterum intromittere velint, qui propriæ rei familiaris curam, ut Deo fervirent liberiùs abjacerunt. Matth: 10. 16.

3. Prudentiam quidem necessariam habent, ut sint in sui custodia circumspecti, unde Apostolus, *In sapientia, inquit, ambulate ad eos, qui foris sunt.* Et Dominus, *Cavete, inquit, ab hominibus.* Cautè ergo in disciplina censura non solum in publico, verumetiam in privato se habeant. *Nullum, (ait quidam) putaveris locum sine teste.* Prudentia est opus. Gal: 4. 4. Matth. 10. 17:

Narrabat quidam frater, se in quibusdam sæcularium domibus occultas deprehendisse fenestras, per quæ ea, quæ in domibus illis existentes agebant, ipsis non percipientibus poterant apertè videri. In æstate

meridiano tempore dormitionis jacentes, aliquod si possunt super habitum operimentum, saltem usque ad cingulum habeant: ne quando dormiunt, eos indecenter quidē inter homines discoperiri cōtingat. Erubescenda nimis quibusdam ex hoc accidisse feruntur.

4. Habenda ubique prudētiæ circumspēctio & cautela circa personas, loca, negotia, & res, si quas habuerint, reponendas.

Perfo-
na at-
tēdēda.

Circa personas, ut se nimis hominibus non committant, quantumcunque familiares fuerint aut propinqui. Attendant sibi in omnibus, quæ dicunt aut faciunt. Spiritualis ille, qui omnia dijudicat, & ipse à nemine judicatur, omne opus suum trina quadam consideratione præveniet. Primum quidem, an
quod

quod possit liceat; deinde an
deceat, postremo, an expediat.
In omnibus semetipsos sicut
Dei ministros exhibeant. Sint
in aspectu, gestu, & omni a-
ctione sua serii, religiosi & mo-
desti sicut decet Sanctos. Ve-
rumtamen modus quidam est
religionis: superstitiosum ideo
esse nimis non oportet. Dabit
congruum inter homines mo-
dus discretio personarum. Sta-
tus & qualitas hominum disfe-
rens, differentiam exigit con-
servari. Habet se prudens cum
differentibus differenter, cum
omnibus tamen cautè. Erit
simplex non stolidus, humilis
non dejectus, mansuetus non
blandus, hilaris non lascivus,
affabilis non vaniloquus aut
scurrilis. Quinimo interest sa-
pientis, sic (si res exigat) ari-

Cōside-
rādū an
liceat,

deceat,
expe-
diat.

Ex Ber:

3. de cō
sidera-
tione,

in med:

2. Cor:

6.

remissio
aliquā-
do pro-
batur.

gore interdum remitti, ut mo-
dum tamen modestiæ nec in i-
psa remissione dimittat. Poteſt
gravitatis censura remitti pro
tempore non dimitti. Impu-
tanda tamen remissio, ubi nul-
la decentiæ vel utilitatis inten-
tio. Prudens Domini ſervus,
utilitatis fructum ex ſua novit
remissione afferre. Ad hoc quo-
niam attendenda eſt honeſtatis
congrua perſonarum honeſtas,
honeſtioribus ſemper adhæ-
reant.

Mulie-
rum ta-
ctus &
obſe-
quia nō
admit-
tenda.

§. Mulierum tam propinqua-
rum quàm aliarum cautè pro-
ut poterunt ſocietatem decli-
nent, earumquē familiare ni-
mis obſequium & tactum o-
mnino refugiant. Nulla ratione
ſuſtineant, quod pedes ſibi à
muliere laventur. Nudam au-
tem manum mulieris tangere,
vel

vel ad ejus caput vel corpus ubilibet absq; necessaria & evidenti causa manum extendere, ab omni prorsus religionis honestate quis dubitat alienum?

Quando religiosus cum muliere sedet aut loquitur, manus suas occultare & ad se retrahere debet, quas etiam quando-
cunque cum personis extraneis loquitur, simul junctas, & velut invicem colligatas, vel alias religiose decet haberi. Locutio disciplinam requirit. Nunquā mulierem quantumcunq; sibi affinitate conjunctam, sive sororem, sive neptem, quantumcunq; pueriles, sed nec facile matrem propriam osculentur. Fugiant omnino sœminea oscula milites CHRISTI: cū osculum etiam viris offerri nō deceat, nisi fortè ubi de pro-

Quo-
modo
eis lo-
quēdū.

Nulla
osculā-
dx.

prio patre vel aliis honestis personis, moris exactu, sine scandalo vitari non potest. Religionis personam, religionis honestas os indifferenter osculis communicare non patitur. Denique periculo animæ mulierū habetur societas. Igitur (ut docet quidam Sanctus) ubique gustanda est cum mulieribus non continuanda præsentia: sed quasi transeunter faminis exhibenda est accessio quodammodo fugitiva. *Tutius est non posse perire, quam iuxta periculum non perisse.* Illum autem nec castum dixerim nec honestum, qui mulierem aut tangere, aut tactum ejus admittere non abhorret. Quomodo enim tangere licet, quod intueri non licet? Ad custodiendam cordis munditiam, exterior quoque

vide S.
Bonav:
in hist:
S. Frac:
c. 5.

Sentē-
tia D.
Hier: t.
I. ep.
47.

Nec tã-
gendæ.

quæ sensuum disciplina est servanda.

Loca
suspe-
cta cau-
te vi-
tanda.

6. Loca igitur quæ periculi vel suspicionis materiam dare possunt, cautè declinent: nec soli cum muliere in locis hujusmodi vel ad modicum morentur. Domina quædam (ut fertur) dum duo religiosi ad ejus domum divertissent, alterum seorsum vocavit in cameram, quasi secretò aliquid sibi locutura, quem ingressum mox ad turpitudinem provocans, asseruit firmiter se continuò contra ipsum quasi ei violentiam inferentem, nisi statim sibi acquiesceret, clamaturam. Tunc doctus à Domino frater, antequam mulier in vocem clamoris prorumperet ad fratrem cōsocium, qui cum pluribus personis in atrio domûs erat, alta

Nota.

voce clamavit, librum sibi cōtinuò aſſerri requirens: ſicquē adveniente fratre, neceſſe habuit mulier ab huiusmodi, nefaria ſolicitatione ceſſare & frater hominum confuſionem evaſit. Nonnulli ob cauſam ſimilem confuſi turpiter, & verberati graviter fuiſſe dicuntur.

Prov: *Qui autem cavet laqueos, jecur*
 11. 15. *erit:* qui autem non cavet, eſt aut ſtultiſſimus aut perversus: nec eſt ejus excuſatio admit- tenda. De nocte ſi per domos hoſpitum ad neceſſaria exeunt, ſimul quidem & cum lumine ut, filii lucis eant.

Nō im- 7. Cæterum de mundanis ſæ-
 plicadū cularium negotiis expediēdis,
 ſacula- religioſus temerariè ſe non de-
 rib: ne- bet intromittere. Si de animæ
 gotiis. negotio agitur, apponendum
 eſt quidem & petendum con-
 ſili-

filium ab his, qui habent officiū
 & peritiā consulendi. Aliās
 non est militantis Deo, se ite-
 rum occasione propinquorum
 vel amicorum sæcularibus im-
 plicare negotiis, quæ mundo
 moriens abdicavit. *Impius est,* Impius
est, qui
qui animæ suæ pro parentibus suis propter
est crudelis. parēs Sed nec sæculariū crude-
 litteræ ad portandum vel præ- lis est a-
 sentandum alicui recipi debēt, nimæ
 nisi de ipsarū tenore opus for- lux.
 sitan aliquod pietatis habente
 confiterit. Nec veris religio- Fratres
 sis expedit, quod verborum e- nō sint
 tiam sine litteris pro negotiis nuntii
 hujusmodi bajuli fiant, vel in- aut li-
 ternuntii. Sed si super talibus terarū
 requirantur, hoc per alios, quos bajuli.
 deceat, fieri replicent.

8. Circa rerū custodiam, si- Res su-
 ve libros sive alia secum detu- as custo-
 lerint, nequaquam negligentes dār di-
 ligēter.

existant: sed omnia, libros præcipuè, antequam illa deponant de manibus vel de sinu, certæ fidelique personæ commendent, quæ à suis & canibus, qui libros, ut experientia docuit, destruunt, & coopertura non obstante corrodunt, custodiat diligenter. Ipsæ quoque personæ, quibus res hujusmodi committuntur, sunt super his instruendæ. Noctibus tamen cōsultius propter pericula, in loco certo & propinquo habentur. Nam quidam, quos commendaverat libros, repentino superveniente incendio perdidit.

*De disciplina verborum inter
seculares*

C A P U T XXXI.

I. **D**isciplina in verbo est junioribus & novis, præcipuè

cipue inter extraneos observanda: ut tardè, caute, ac demissa voce loquantur. Tardè, ut usque ad interrogationem taceant, interrogati responsione seniori relinquant: nisi fortè in speciali super levibus, maxime ad propriam necessitatem spectantibus, ut de cibo & potu & similibus requirantur. De talibus potest quisque pro se, non tamen pro socio sine ipsius assensu respondere. Communem requirit assensum responsio, quæ de communi necessitate profertur.

2. Cautè, ut cum præmeditatione loquantur: ut primò *bis ad limam, quàm semel ad linguam* Et cautione. bis ad limam antequàm ad linguam veniat sermo. maxime si seniore fortè occupato, de Ordine, de personis absentibus, de rumoribus vel de notabilibus aliis

requi-

requiratur. De factis Ordinis, ut de modo jejunandi, de silentio, vel de aliis requisiti se nos in ordine dicant, senioreni requirendum prætendant, ne fortè dum sapienter & bene respondere se putant, stultum aliquid & quod omnino dici nō

Secreta
ordinis
non re-
velāda.

oporteat, dicant. Secreta Ordinis quantumcunquē religioso vel familiari non revelent: nec statutum aliquod publicēt, nisi quod fortè commodè celari non potest. Idipsum autem non statutum, nō præceptum, sed tantum Ordinis intra domum consuetudinem vocent, ut per eorum responsum tensionis debitum excludatur extra domum: ne sæculares, si quando contrarium viderint, reputent fratres sui Ordinis transgressores, cū tamen mul-

ta possint licitè ex ordinis vel superiorum dispensatione mutari. Ordinem nostrum nunquam ad particularia descendendo, sed si necesse fuerit, in generali scilicet, absque aliorum ordinum collatione vel obtrectatione commendent. Pessimus laudandi modus, seipsum cum aliorum injuria predicare. Pessima vitii corruptela detractio, quæ animam maculat, Deum offendit, proximum scandalizat.

3. Et quia, ut scriptum est, *Vitæda*
Sermo obscurus in vacuum non ^{detractio.}
ibit, & tumultus murmuratio ^{Sap: I.}
non abscondetur ^{II.} his coram, qui-
 bus detrahitur, scandalum excitatur. Constat autem ubi veritas & veritas necessaria in causa non est: nec licitè scandalum quodlibet posse à quolibet

Abfen-
tes sē-
per ex-
cusādi.

bet committi, nec justè præci-
pi, nec innoxie consentiri. Si
de personis absentibus præser-
tim religiosis sinistrè aliquid
suggeratur: semper pro absen-
tium parte loquentes, nullo
modo ad favendum detractori-
bus inclinentur. Accidit ali-
quando quosdam magis ad ten-
tandum, quàm ex animo de his
obloqui. Narrabat, ut fertur,
senior quidā fide dignissimus,
ad se quandoq; sæcularem ve-
nisse, qui adversus quosdam re-
ligiosos plurimum invehi vide-
batur. Cui frater viriliter se
opponens, eum quoties adve-
nit, eadem semper constantia,
repulit, & incusatos pro viri-
bus excusavit. Miratus oblo-
cutor benevolam senioris cō-
stantiam, aperuit tandem se id
ad probandum de mutua illo-
rum

rum Ordinum charitate fecisse; adjiciens se Ordini senioris istius, qui pro aliis advocabat, cum quodā prius incusati ordinis fratre ob causam similem oblocutum fuisse. Fratrem autem illum oblocutionis verba, in primis aliquantulum, deinde verò remissius, refellentem tandem obloquente cessisse: super quo idem secularis non modicum offensus, apud illos non esse charitatis veritatem asseruit, qui ad invicem detractionem admittere non curassent. Deniq; religiosus non est, qui detractionibus pascit, aut pascitur alienis.

4. Caveant etiam ne sint rumorum licet bonorum & verisimilium delatores. Religiosos viros passim rumigeros esse nō decet. Falsitas, quæ frequen-

Nō sint
rumi-
geruli.

- tissi-

Cato.
Sermo
religio-
si qua-
lis.

1. Pet:

4. 11.

Matt:

12 34.

Sup: c.

20. in

princi.

Vox re-

ligiosi

submis-

sa &

suavis

fit.

tissimè rumoribus inest, vel
quæ per secundarios relatores
apponitur, primis eorum au-
ctoribus imputatur. Hinc est,
Rumores fuge inimicis notus
author haberi. Sint in locutione
honesti & serii, nec se in iacu-
laribus & ad risum moventi-
bus verbis secularares ostendât.

Servum Dei, de Deo loqui de-
cèt, ut fiat quod scriptum est,

Si quis loquitur, quasi sermo
Dei. Alioquin verba vana,

mentis aperiunt vanitatem. *Ex*
abundantia cordis os loquitur.

5. Circa vocis senum in locu-
tione attendant, ut prout ta-

ctum est alibi, sit demissus pa-
riter & suavis. Vitiosissimus

planè religioso loquendi mo-
dus, si notabiliter suam in lo-

quela communi vocem exal-
tat, Sufficiat ei, quòd proximè

ei astant

eī astantes possint loquentis intelligere verbum. Sapientis est loqui suaviter & demissè. Nox autem amplioris vocis depressionem requirit. Nox est tempus silentii & quietis. In nocte maximè post Completorium in alta (ut prius) verba eiūpere, silentii gravitate neglecta, sæcularium est, religionis non curantium honestatem. Proinde honesti fratres ubicunq; fuerint, religiosè semper in quibus potuerint, ac si essent in fratrum collegio cum silentii sui observatione permanebūt.

*De disciplina comedendi inter
sæculares*

C A P U T XXXII.

- I. **P**Ræcipuè decet, ut cum extraneis comedentes honestè se habeant: ut nec in cinibō,

Cibus
moder-
atus sit.

Eccl:
31. 39.

Pot9 sit
parcior

bo, nec in modo comedendi
vel mora, aut in aliis, quæ dis-
conveniunt super mensam, ut
est verborum multiplicatio;
aut exterior corporis vel habi-
tûs dispositio inhonestâ, pos-
sint de irregularitate notari.
Circa cibum attendant, quod
propter quantitatem vel qua-
litatem, de gulæ vitio judicari
non possint. De primo Sapi-
ens ait, *Utere quasi homo fu-
gi his, quæ tibi apponuntur: ne,
dum multum manducas, odio ha-
bearis.* Unde inter sæculares
non expedit appositam semper
portionem totam comedere,
aut penitus evacuare scutellâ;
ne fortè magis id homines vo-
racitati, quàm necessitati at-
tribuant.

2. Inter cætera est habenda
semper temperatîa circa potû.

Turpis-

Turpissimum enim est, si de nimia potatione notentur. Religionis quivis insignia præferens, meribibuli nomen ignominiosè fortitur. Hoc vitium hominem coram Deo & hominibus vilem reddit. Ad notam hujus vitii fugiendam, cavere debent, ne post refectionem, etiam si vinum sæpiùs offeratur, frequenter bibant, aut postquam in communi potatum est, seorsim sine urgente necessitate potum in privato requirant: nec omnino quòd potus ubi dormitur remaneat patiantur.

3. Post coenam non sunt ad ignem & pocula vigiliæ protrahendæ. Vigilare ad ignem, sitim provocat, & bibitare cōpellit: gravat corpus, exhaust spiritum, tempus in verbis

Produ-
cere vi-
giliæ
vesper-
tinas
dehor-
tatur.

penè

Foc9 fu
giēdus.
Jerem:
36. 22.
Joā: 18.
18.

penè imperceptibili subductione consumit, tempestive ad orationem surgere, officii debitum devotè, ut expedit, solvere non permittit. Et qui serò sobrietatis non observat sententiam, manè frequenter suspenditur à divinis. Usitatum est hosti, homines ad prunas seducere. Ad prunas, Dominum sprexit rex Joacim, negavit Petrus. Et ne nobis de nocturna prædicatione ad prunas, propter fructum vel interrogationes hominum blādiamur, ad prunas Joacim quidem audit sermones Domini, sed cōtemnit: ad prunas Petrus de Christo interrogatus offēdit. O quoties est serotinis necessaria verbis correptio matutina! Manè prædicant docti, serò concionantur indocti. Et in
his

his omnibus honestiùs alibi
quàm ad ignem & pocula, præ-
dicatur. Si hominum instet de-
votio pro exemplis, senioris
intererit providere, ut narra-
tione una, paucisvè aliis, si ex-
pedit, verbis, instantiæ satis-
fiat. Verumtamen mutat in-
terdum causa consilium, nec
lex imponitur unctiōi. Vi-
tanda tamen vigilia, quæ oc-
casionem verbis aut potationi
ministrat. Qui vitium cavere
desiderat, vitii occasionem præ-
caveat. Studeant ergo in cibo
& potu sobrietatem servare, si-
cut servi Dei, & religiosè vivē-
tes. *Sicut omnes cupiditates car-
nis abstinentiā resecantur: ita o-
mnes virtutes edacitatis vitio
destruuntur. Immundi spiritus se-
ibi injiciunt, ubi amplius vident
cibum & potum.*

Isidor.
l. 2. de
sū: bō:
c. 42.
sēt: 10.
Isid: u-
bi sup:
c. 44.
sent: 3.

Cibi
delica-
tiores
nō ap-
petēdi.

4. Circa secundū multum attendere sibi debent: ne videlicet cibos appetant delicatos. Qui vinum & pingvia diligit, nunquam in virtutum possessione ditabitur. Horum quidem permittitur usus, abusus & concupiscentia prohibetur. Semper itaque placeat eis lautioribus parcere cibis. De grossioribus cibis, & facili vel valde temperato potu, necessitati utcunq; satisfieri potest: quāquam & ipsa necessitas inter homines sit artanda. Qui de religione cēsetur, modestiam debet religionis habere: ut sit in temperāria speculum aliorum.

1. Cor. *Spectaculū facti sumus mundo*
4. 9. *& Angelis & hominibus.* Felix abstinence, quæ palato imperat delicato. Debet vas cælesti gratiæ mancipatum à sæcu-

li illecebris abstinere. Non erubescant aquam pro vino petere, si habuerint, temperando quin potius erubescere debent si vinum biberint nimis forte. Aquã requirere & minus lymphato vino, vel modicum semper pro bibentis necessitate apponere, Deo placet, proximũ ædificat, religiosum honestat, animæ simul & corpori est salubre. Verũm quàm turpe sit pauperibus hominibus cibaria quærere lautiora, & appositis non esse contentos; de modo præparandi cibum disponere, aut quomodo præparetur requirere, potum vel cibum aliquem in speciali laudare, ut de eisdem amplius apponatur, aut suas inter extraneos medicinas ostendere, quis sanæ mentis ignorat?

In mē.
fa non
diu mo
randū.
5. Modus quoq; honestus est
in comedendo habendus: ut nō
ardenter aut cum nimia festi-
natione comedatur vel aliās in-
decenter. Moram in mensa fa-
cere, religiosum non est. Ca-
veant ne aliis à comestione ces-
santibus, ipsi comedendo, vel
loquendo mensam detineant:
cū non sit hominum, sed ma-
gis pecudum, super mensam
ruminando diutius immorari.
Possunt tamen, qui necesse ha-
bent cautē cum modestia sibi
in principio mensæ aliis com-
muniter comedentibus provi-
dere.

Bern: 4.
de cōsi-
der: in
fine.

Taci-
turni-
tas in
mensa.

6. Ad hoc ubiq; (ut ait San-
ctus) *frānanda est lingua præ-*
ceps, maxime in cōvivio: ne sci-
licet ad loquendum superflue
vel indiscretē relaxetur. *Taci-*
turnitas, ait Hugo, *inter epulas*

idcir-

idcirco necessaria est: quoniā lin-
 gua, quæ in omni tēpore ad pec-
 catum prona labitur, periculosius
 tamen cūm per crapulam inflam-
 mata fuerit, ad loquendum rela-
 xatur. Discretionem quoq; in
 verbis, eadem itī ratio persua-
 det. Super mensam autem cum
 socio loqui, aut coram illitera-
 tis, Latinis ibidē vel alibi ver-
 bis ubi, dominum quoquē do-
 mūs, vel alios quoscunquē ad
 comedendum vel bibendum
 frequentius invitare non decet.
 Subit animo quòd quædā ma-
 trona cuidam frequenter invi-
 tanti dixissē fertur; Fuiſti, in-
 quit, asinarius ruralium & im-
 peritorum, qui sæpè asinos pro-
 vocare novissent: esse propriū
 innuens his, qui invitationes
 personis discretionem habēti-
 bus inculcare solent.

t. 2. in-
 ſtit. mō:
 ad nov:
 c. 18.

Nō in-
 vitandi
 alii ad
 edēdū.

Honesti
sint mo-
res in
omni-
bus.

7. Oportet etiam disciplinam in corporis & habitus dispositione servare: ut comedentes se non appodiet super mensam, vel accubitando, vel alio quocunque modo inordinato se gerant. Dum comedunt, caput in caputio nulla ratione profudent, sed aperta comedant facie. Cæterum religiosos & pauperes de mensa aliena viventes, de portione sibi apposita encænia familiæ faciendo, patris familias in domo gerere vices, canes vel murilegos de mensa pascere benedicta, à quo nonnulli etiam abstinent sæculares, non congruit.

Epilogo-
sus.

Principalis hucusque incisio nil his notæ impingens, qui sub institutionibus aliis militant, aut pro diversis locis, & diversitate causarum, diversa ordi-
nant

nant instituta. Honeſta quidē
& ſancta omnis traditio, quæ
per prudentiam ſeniorum in ti-
more Dei communiter tradi-
tur, communiter obſervatur,
profectò ex communi ſurgit
inſtitutione religio, honeſtas
ex ordinatione cauſatur.

Omne ordinatum de-
corum eſſe ne-
ceſſe eſt.

*Explicit prima Pars Speculi
discipline.*

SAN-

SANCTI
BONAVENTURÆ
Ordinis Minorum,
S.R.E. CARDINALIS,
Episcopi Albanensis,
Seraphici D. & Ecclesiæ,
SPECULI DISCIPLINÆ
Ad Novitios

PARS SECUNDA.

PRincipali hujus opusculi
particula expedita, Secun-
daria hæc pauca epilogat, &
supplet quædam, ut qualiter
novi discipuli Christi ad Deū
ad se, ad proximum, & ad res
etiam, quas aliquando servare
vel tractare contingit, se ha-
beant: quibus differentiarū in-
dictis de sua cōversione di-
scer-

scernant; qualiter denique ipsi ad professionem recepti se gerere debeant, vel breviter in aliquibus instruantur.

De ordinatione respectu Dei

CAPUT I.

1. **A**Nte omnia cor suum per puram confessionem mūdatum, dignum Deo habitaculum præparent, illud excolāt, illud exornent: nihil ibi sordidum vel obscurū, nihil ibi vel ad horam residere, quod dilecti sui oculos offendere valeat, patiantur. Tentationes & cogitationes malas humiliter & purè confiteri non differant. *Veretur hostis consilium summi ingerere non celanti.*

Pura cōfessio
cormū-
dū Deo
faciat
habita-
culum.

2. Providendum est eis, ut qui jam sunt superni Regis milites annotati, secum omnino firmē

Firmā-
dum in
propo-
sito &
vocati-
one.

& statuant, se usque in finem
 ei fideliter servituros: nec ullis
 ab eo tentationibus, tribula-
 tionibus & angustiis deinceps
 recessuros. *Furaz*, ait Prophe-
 ta, *Et statui, custodire iudicia ju-*
stitiæ tuæ. Religionem sanctã,
 ad quam eos Dominus sua mi-
 seratione vocavit, ferventissi-
 mo ac fidelissimo studeant a-
 more diligere: & ei tanquam
 speciosissimæ ac Deo dilectissi-
 mæ sponsæ fide inviolabili ad-
 hære.

In ñni-
 b9 pro-
 speris
 & ad-
 versis,
 Deo lau-
 dandus.

3. Quæcunque sibi sive pro-
 spera sive adversa contigerint.
 Deum semper devotis efferant
 laudibus, ut sive cespitent, sive
 cadant, sive aliam quamcunq;
 molestiam seu læsionem incur-
 rant, semper in ipsorū ore re-
 sonet divina laus, semper vel
 Benedictus Deus, vel Ave Ma-

ria,

ria, vel aliquid, quod ad laudē Dei pertineat, dicant. Et hoc in consuetudinem ducere studeant, nulla unquam negligētia omittendum. Quidquid speciositatis vel delectabilitatis in creaturis invenerint, quidquid circa statum humanæ conditionis vel dispositionis acciderit, totum semper assumant in materiam laudis Dei: & de omnibus, quæ occurrerint, devotē studeant cogitare. In ipso suarum omnium operationum initio Dominum invocare, & suam ad ipsum intentionem dirigere assvescant.

Intētio
a ctio-
nū ōniū
feratur
in Deū.

4. Instent orationi, frequenter, quæ novam in horto Domini plantulam fovet, provehit & confirmat. Discant ergo una saltem diei vel noctis hora, tempus & otium vendicare:

Recol-
lectio
nō omi-
tenda.

L5 quan-

- quando ad se reversi, mentisq;
cubiculum introgressi, orent
in abscondito Patrem suum,
& in corde contrito & humiliato
universorum Domino familiariter adstant. Manè autem
astabat Propheta Domino: quia
qui manè vigilaverit ad Deum,
inveniet eum. Subripienda erit
carni, & si fortè non semper,
sæpè tamen somni requies matutini: cùm illa hora Christus
resurrexit. Tunc est tempus
allidendis ad petram parvulis,
mortificandæ carni, & recreando
spiritui opportunum. Tunc
spirituales aviculæ dulcè Deo
in cordis organo exhibent melodiam.
Ad hæc & aliæ temporis & quietis
oportunitates, quæ occurrunt,
minimè negligendæ sunt. Post horas
Canonicas non statim oratoriū exe-

ant:

ant: sed in oratione aliquantum subsistentes, qualiter opus Dei peregerint cogitent, an tepidè vel ferventer: & defectus si quos ibi commiserint tunc emendent, gratiæque devotionis se offerant infundendæ, quam si Dominus dederit non repellant.

§. Hoc autem in omni oratione observent, ut quod orantes dicunt, ex animo semper dicant: non enim vocibus, sed rebus agitur apud Deum. Porro, quia ad orationem est negligens, suæ pimirum ingratitude & tepiditatis est testis. Frustra profectus virtutum sine curatione speratur. Ad ea igitur, quæ ad cultum Dei pertinent, magno & prompto corde accingantur. Ad divinum officiū audito signo, statim omnibus

Orādū
ex ani-
mo.

occupationibus omissis accellerent. Si in lectis fuerint, statim surgant, nec ultimum aliquatenus signum expectent. Oratione namque aliqua utiliter prævenitur officium. Qui sic ex studio prævenit, in benedictionibus meretur dulcedinis majoris devotionis & gratiæ ad ipsius executionem præveniri. Ecclesiam intraturi, manus (si necesse habuerint) lavent. Vestes maximè in die, religiosè componant: ne irreverenter aut indecenter intròeant aulam Dei. In Ecclesia Deo psallentes, Creatorem suum totis viribus cum reverentia debita

Officiū laudent.

divinū 6. Officium suum in choro &
quā de- extra, non perfunctoriè qui-
votiss- dem, simiaticis, ut ajunt labiis,
mè per- solven- sed devotè semper & integrè
dum. dicere

dicere studeant; nec aliam ei
occupationē admisceant. Cef-
sent manus, oculorum evaga-
tio reprimatur: ut mens ab ex-
teriori cura penitus libera, so-
li valeat Deo vacare. Dies vel
hora, quæ negligenter officiata
pertransierit, nequaquam ulte-
rius poterit revocari: cū præ-
sertim temporis sequentis offi-
cium suam nihilominus dili-
gentiam & devotionem requi-
rat. Nec sibi de gratuitis ora-
tionibus blandiantur, si circa
necessarias, quæ primò loco ha-
bēdæ sunt, desidiosus extiterint.

Deniquè juxta sancti verbum,
*purè ac sèper strenuè debent lau-
dibus divinis intèdere. Purè qui-
dè, ut dum psallunt, nihil aliud
cogitèt, quàm quod psallūt. Stre-
nuè vero, ut sicut rezerèter, ita
Galacriter Deo assistāt. Nō pi-*

Bern:
ser: 47.
in Cāt:
in fine.

gri,

gri, nō somnolēti, nō oscitantes. nō parcentes vocibus, non praeſcindētes verba dimidia, nō integra transfiliētes: non fractis & remiſſis vocibus muliebre quiddā, balba de uare ſonātes, ſed & virili (ut dignum eſt) ſonitu & affētu voces ſancti Spiritus depromētes.

Reverentia
in offi-
cio di-
vino.

7. Reverentiam in officio honeſta corporis diſpoſitio, quæ mentis devotionem non mediocriter promovet, atteſtatur: In choro non ſtent in ſtallis ſuis molliter, aut quaſi fractis renibus reſoluti. Quando poſt psalmum vel hymnum S. Trinitati reverentia exhibetur, humiliter & decenter inclinēt. Tunc enim tardiùs ſurgere, ſegniter ac diſformiter inclinare: ut quando corpore quidem ſufficienter demiſſo vultus tamen indecenter erigitur, oculis er-
rati-

raticè circumlatis, imperfectè quoque ad memoriam Trinitatis, inclinationis venerationē exolvere, quasi sit honoris differentia in personis, irreverentiæ arguit & teporis.

8. Etiam extra chorum fiēt ad ^{Standū} officium, præterquam ad lectio- ^{dū psal-}
nes & officium mortuorū. ^{timus.} Specialiter tamen lectionibus planè dictis (de Domina tantum exceptis) irreverentes & pigros se noverint, si debitas Deo laudes sedendo vel jacendo exsolvant, nisi necessitas evidens cogat. Si quando per viam officium dixerint, etsi non vacat continuè dum illud dicunt ab itineratione quiescere, saltē ad collectam præcedentium col- ^{Ad col-}
lectivam, quando omnino tota ^{lectam}
est in Deum intentio colligen- ^{attētio.}
da, in uno fiant loco: imò si
tempus

Sulpit:
ep: 3. ad
Basilicā
sub fin.

tempus exigerit & locus permiserit, cum reverentia genu flectant, ut in oratione cōmuni totum officium venerentur. Dispositio corporalis honesta, devotionis provocat affectum & designat. Non frustra Sanctus Martinus, oculis ac manibus in cœlum semper intentus orasse describitur. Intrinsecos motus gestus exterior attestatur. Quamvis extra conventum, conventualis in omnibus disciplinæ non servetur districtio: in omnibus tamen religiosi operibus, religionis debet vestigium relucere. Debent ergo ad opus Dei corpus honestè disponere: ad collectam & Trinitatis memoriam vel modicū inclinare, ordinem in prosequendo servare, occupationem & interruptionem vitare.

9. Ad Missas postpositis omnibus, tanto majori promptitudine ac devotione ministrent, quanto Deo ibi familiarius servitur. Calicem & corporalia si tetigerint, reverenter & mundissime tractent: manusq; post tactum hujusmodi antequam apponant communibus, lavent. Corpus Dominicum recepturi, ante, ut decet, ampliori confessionis, orationis, & tam a cibis quam verbis temperantiae studio, acceptum Deo satagant hospitium præparare. In usus autem ob tanti hospitis gratiam, reverenter in gratiarum actione attendant. *Non minor est virtus, quam quærare parta tueri.*

De ordinatione respectu sui

C A P U T II.

1. CÆterum fervorem sanctum, & quandam debet
magna-

Admissam omnibus postpositis accurrendum.

Animo magno &

strenuo
op9 est.

magnanimitatem assumere: ut
ad virtutum exercitia strenui
ac devoti, opera bona frequen-
ter supererogare contendant.

Prosp:
1.3. de
vita cō
temp:

6. 3.

*Tūc enī vitia fideliter extirpa-
ta discedūt, si virtutib9 cedant.*

*Alioquin vel subsidunt ad tempus
ejecta, vel redeunt, nisi virtutes
in locis vitiorū, quæ fuerint de-
pulsæ, successerint.* Non prode-
rit omnia reliquisse, nisi virtu-
tum passibus tota Christum in-
tentione sequamur. Quid ju-
vat expeditum esse ad cursum,
nec currere? exisse ad opus, &

Matt:
20. 8.

operis oblivisci? Non intrāti-
bus vineam, sed operantibus
merces datur. Et cum in usu
virtutum omnium perfecti esse
non valent, in aliqua saltem se
studeant specialiter exercere,
& illam quanta possunt perfe-
ctione observare.

2. Fervorem novitiorum non
 decent illæ misericordes in sei-
 psis discretionēs, & discretio-
 nū dispensationes faciles: quia
 indulgentiæ suo iudicio non
 sunt admittendæ, nec tamen re-
 cusandæ sunt alieno. A seipso
 in seipsum rigida debet esse cē-
 sura & districta severitas. Ad
 regentem vel consulentem, le-
 nis & obediens in omnibus hu-
 militas. Si alterum desit, vel
 in deside & tepido, non spero
 cursûs perseverantiam, vel in
 præcipitio timco ruinam. Sint
 occultatores virtutum, sicut a-
 lii vitiorum. Non tamen in
 principio ardua sive multa præ-
 sumant, nec sine licentia ali-
 quid notabile attentent: sed à
 minoribus virtutibus paulatim
 ad maiores ascendant. *Have-*
ditas ad quam festinatur in prin-
cipio,

In sei-
 psū ri-
 gidū, in
 alios le-
 nē esse
 oportet.

Prov:
 20. 21.

cipio, in novissimo benedictione carebit.

Perfe-
ctio sū-
ma re-
ligiosi
cōmun-
ia per
fecte
obser-
vare.
Aug: 1.
3. con-
fel: 6: 2.

Super-
bia sū-
mopere
fugiēda
novi-
tiis.

3. Communem ordinis obser-
vantiam sequantur: perfectio-
ni in silentio, & in aliis institu-
tis plenius obtinendis insistāt;
à qua nec exemplari levium,
vel negligentium aliquorum
dissolutione divertant. *Optima
religiosi perfectio, perfecte com-
munia quæquæ conventualia ser-
vare.* Porro hic religionē of-
fendit, qui religionis violat in-
stituta. *Turpis omnis pars, uni-
verso suo non congruens.* Cavet
vir constans & honestus, ne
consuetudinem ordinis teme-
rarius violator existat. In vi-
ctu & moribus, novitatis
nota, & singularitatis e-
rit diversitas fugienda. Ante
omnia caveant, ne pro inchoa-
to jam bono subrepat superbia,
ut se,

ut se aliis præferant & se aliquid esse putent. Perit omne quod agitur, si non sollicitè in humilitate custoditur.

4. Exteriorum gestuum, *disci-* Disci-
plinam non negligent. *Di-* plina in
sciplina cervicē submittit, ponit mori-
supercilia, componit vultū, ligat bus.
oculos, cachinnos cohibet, mode- Bern:
ratur linguam, frēnat gulā, irā ep: 113.
sedat, format incessum. ad So- *Sit ergo* phiam
aspectus verecūdus & simplex, Virgi-
risus sine cachinno, vox sine cla- nem.
more, incessus sine tumultu. Ere-
 cto vel discooperto passim ca-
 pite, manibus dissolutis vel ha-
 bitu non incedant. Siteis gra-
 ta non scurrilitas seu curiosa
 urbanitas, sed sãncta quãdam
 rusticitas, salva semper mode-
 stia honestatis. Sint ad loquẽ-
 dum tardi, & in voce demissi,
 & in congregationibus aut se-
 niorum

niorum præsentia, vix nisi pro præsentis necessitate vel interrogati loquantur. Non sint disputatores, nec facile de auditis præsertim seniore præsentis sententient. Stulti sicut sunt in sensu leves, ita & in verbo præcipites. Infra tempus probationis cum extraneis, sive religiosi sive alii fuerint, absq; licentia & dato sibi socio non lo-

quantur. Religionis initium est
 Religi-
 onis i-
 nitiū
 lingvæ frænum. *Si quis putat*
 lingvæ *se religiosum esse, non refrenans*
 fræ. ū. *lingvæ suam, hujus vana est*
 Jacob:
 1. 26. *religio.*

Nihil 5. Rem aliquam, licet parvā, usurpēt sicut acem, sive aliud; occultè, sine co- hoc est, sine licentia recipere
 p a fra- vel habere, quasi furtum ab-
 tris. horreant. Superfluitatem in ci-
 bis & vestibus, & in aliis qui-
 buscunquē constanter despi-
 ciant;

ciant: paupertatem & parcitatem quandam in omnibus, quæ ad corpus pertinent, amplexantes. Vitiosæ consuetudini viriliter & ferventer resistent: nec eam in his, quæ gulæ vitiū sapiunt, succrescere patiantur.

6. Extra communem refecti-
onem, ad comedendum & bibendum vix eos inflectat ipsa necessitas. Sæpè quod necessitatis esse videtur, est vitii. Ultra duas vices in die, puerorū seu pecudum more comedere, potum extraordinariè frequentare, religionis temperantiam & decorem evidenter offendit. Quæ rogo religio, quæ paupertas, si mox ut esuris, mox ut sitis volito pareas, saties appetitum, nec eum usquè ad statutam horam scias compescere? Si quando tamen extra horam
exactus

Extra
cōmunē
refecti-
onē ni-
hil su-
mendū.

Ritus bibēdi. exactus necessitate, quis bibit, sedendo & socio præsente id faciat. Non decet ut stando, aut sine teste bibas. Si plures fuerint, omnes dum bibitur si- leant: statimquē ut biberint surgant cum aliqua laude Dei. Reprehensibilis admodum cō- fabulatio vel mora superflua juxta potum.

Otiādū nūquā. 7. Nunquam otio torpeant: sed semper aut lectioni, aut o- rationi, vel officio addiscendo, aut aliis non quæ ipsi elegerint, sed quæ injuncta fuerint faciē- da intendant. Spiritum tamen devotionis, exteriores non ex-

Nota. hauriant aētionēs. Devotus frater nunquam totus come- dat, totus dormiat, aut totus in exterioribus occupetur: sed sive comedat, sive aliud faciat, sanctum in animo aliquid sem-
per

per volvat, unde spiritus recreetur.

8. *In somnū quoq; iturus, semper aliquid in memoria secum deferat, in quo placidè quidē obdormiat: quòd nonnūquā juvat somniare, & vigilatē excipiēs, in statū besternæ intētionis restituat.* Lectū intraturus pro diurnis offensis orationem semper aliquam faciat veniam petat, petus percutiat, crucisq; munitus signaculo, suum Deo spiritum humiliter recommendet, qui à somno surgens, cum aliquanta se denuò laude consignet. *Quod si fortè eum luxurie pompa cōcusserit, recordetur dilectum suum positū super lectū doloris, & univēsum strattū ejus in carnis infirmitate versatū, hæc dicēs in corde suo: Dominus meus pētet in patibulo, &*

Ut ad
somnū
cōponē
d9 frat:
Ber: de
vita fo-
lit. ad
fra: de
mō: Dei
ante
med:

Ber: in
formu-
la hone
stæ vitæ
in fine.
Pl: 40.4

M

ego

ego voluptati operā dabo? Sicq̃,
 invocato nomine Salvatoris, &
 sapientis geminando nomē salutis,
 cessabit quassatio.

De ordinatione circa proximum

C A P U T . III.

1. **A**D hanc qualiter se habere ad proximum debent, Hugo docet. Superioribus, inquit, obedientiā, timorē, obsequiū & venerationem exhibere debemus: cum æqualibus pacem & concordiam custodire, invicē obsequiō, beneficiō & honore prævenire. In omni actione & verbo, superiorem eis locum tribuere: & si quando fortassis in aliquo negotio præire eos cogatur, cū omni humilitate & reverentia, quæ facienda sunt nō precipere, sed demonstrare; & si eos præcedere contingat cum alacritate

Superiores venerandi.
 Tō. 2.
 instituit.
 monast.
 ad hoc:
 c. 5. in
 initio.

tate & devotione, quasi ex neces-
sitate subiecti, obedire. Inferio-
ribus semper beneficium & auxi-
lium impendere, venerationem
non exigere, societatem atq; æ-
qualitatem amare. Majoribus,
ait, debemus per timorem subdi,
& qualibus per charitatē obsequi,
minoribus per æqualitatem coæ-
quare.

2. Igitur devoti fratres se-
niores suos revereantur ut do-
minos, diligant ut parentes.
Qui præsumunt in Domino, sunt,
(secundum Apostolum) am-
plius in charitate habendi. Sanè
(juxta Hugonem) reverentia
sine amore servilis est: & amor
sine reverentia, puerilis judicari
debet. Propterea docet Sanctus,
ut transeunte majore minor sur-
gat, & det ei locum sedenti. Nō
præsumat (inquit) minor cōfē-

Senio-
res ho-
norādi.

1. Tim:
5. 17.
Hugo à
S. Vict:
ubi sup:
in prī-
cipio
cap:

Bened:
reg: c.
6. 3-

dere, nisi præcipiat ei senior suus.

Prior hic ponit conversio, vel gradus officii seniore: quam & ætas sit juxta legem Domini honoranda. Sic enim

Levit: scriptum est: *Coram cano capi-
19. 32. te consurge, & honora personam*

senis. Discretio tamen cautè pro loco & tēpore, ac sine reverentiæ cōgruæ detrimēto, venerationem modificat. Habēdus est modus in omnibus: nec vitiosam quidem superstitionem admittens, nec superstitionis evitandæ prætextu, humilitatis aut morum sanctionem evacuans.

Quid- 3. Obedientiæ se totos subji-
quid
præcipi- ciant. Sit homo interior to-
tur qua- tus Deo, sit exterior totus Præ-
si divi- lato subjectus. Quidquid su-
nit9 im- perior eis vel præpositus vel
peratū perior eis vel præpositus vel
serve- instructor injunxerit, quasi di-
tur. vini-

vinitus imperatum, statim ut
veri obedientiæ filii devotè ad-
impleant. Quidquid statuerit,
inviolabiliter servant; scienter-
qué aliquid transgredi sacrile-
gium putent, & salutare cre-
dant quidquid ille præceperit.

Perfecta obedientia est in incipiē- Ber: de
te maximè indiscreta, id est, nō vita so-
discernere quid vel quare præci litaria
piatur: sed tantūm ad hoc niti, ad fra-
ut fideliter & humiliter fiat quod tres de
à majore præcipitur. Novitiū monte
prudentem incipientem & sapiē- Dei, an-
tem, in cella diu posse cōsistere, & te medi:
in cōgregatione durare, est im-

possibile. Stultus igitur fiat ut 1. Cor:
sit sapiens. Secure per omnia 3. 18.

obeditur, ubi contra Deum ni-
hil præcipitur. Discant ergo
voluntates proprias frangere,
alienoqué judicio & imperio
ambulare. *Nulla ars, ait San-*

M3 Etus,

Hier: t.
I. epist:
4. ad ru-
ficum
mona-
chū in
med:

Etus, abq; magistro discitur. Ad illud (inquit) tēdit oratio, ut tuo doceant in arbitrio nō tizēdū, sed tizere debere in monasterio sub unius discipuli; una parvis consortioq; multorum. ut ab alio discas humilitatem, ab alio patientiā; hic et silentium doceat, ille mansuetudinē. Non facias quod vis: nisi iaris cui nō vis. I. assus ad fratrem venias, ambulansq; dormites: Et necdum ex-
pleto somno surgere compellaris. Nihil absquē instructoris conscientia faciant, vel quocundq; eant, cui ab aliis etiā superioribus demandata sibi significēt. In quibus sufficit ipse, semper ejus licentia sint contenti: pro his, quæ inferioris sunt, nō passim recurritur ad majorem.

Sine
cōsciē-
tia in-
structo-
ris ni-
hil apē-
dum.

4. Fratres omnes & se invicē honore & obsequio prævenire,
& eo-

& eorum defectum in officiis Junior-
humilioribus implere, conten- res ali-
dant. Seniores fratres versicu- os offi-
los dicere, de lumine servi- cio præ-
re, librum ad officium tenere, veniat.
vel hujusmodi humilia in cho-
ro & extra, quantum in se fue-
rit non permittant. Omnibus
se subjicientes humiliter pro-
pter Deum. Non quod sibi
utile putant; sed quod aliis,
amplexantes, omnibus li-
benter obediant, omnibus
satisfaciant prout possunt:
ut omnibus quibus utilis transi-
toria necessitas, superemineat,
quæ permanet charitas. Quid-
quid agunt fidelissimè cum di-
ligentia faciant, & tanquam
Deo, non quasi hominibus ser-
vientes. Non æstiment alios
fratres, qui diutius in ordine
laboraverunt, secum ex æquo

Aug: in
reg: c.
34.

Discen-
da cō-
munia.

Fratres
hospi-
tes cū
carita-
te acci-
piēdi.

laboribus occupandos: præ-
sertim cū de se humiliter sen-
tientes, piè debeant credere,
quò sancti Viri plus Deo pla-
ceant quiescentes, quàm ipsi
quantumlibet laborantes. E-
rubescant se nescire, quod in
obsequiis religiosè est sciendū.
Quod igitur nesciunt, statim e-
xercitio magistrante addiscāt.
Sint præcipuè ad serviendum
communicati promptissimi. Si
lumen in Ecclesia, vel in officii-
nis, aut aqua in fratrum lava-
torio desit, continuò de his &
similibus necessitatē provi-
deant.

§. Ad obsequium advenien-
tium fratrum, qui sicut Angeli,
imò sicut Christus in eis ve-
niens, sunt suscipiendi, cum o-
mni devotione festinent. Et
quia fratribus hospitibus, se-

cun-

cundum quod religionis honestas & consuetudo requirit, prius orandum est, quam fratribus socientur in pace, quam citò ab oratione surrexerint ad eorum deosculandas manus, maximè si fuerint Sacerdotes, devotè occurrant & humiliter genuflectant. Nullum fratrem puro appellent nomine; nec nisi fuerit patriæ consuetudo fuissent.

6. Nulli prorsus, quantum in eis est, materiam præstent molestiæ alicujus, sed omnia quæ necessaria & utilia æstimant, bono pietatis & charitatis cõponant. Quid pace honestius? quid unitate jucundius? aut commodius socialitate? quid charitate melius aut pretiosius invenitur? Pacẽ cõ
omni-
b9 ha-
bere li-
beralis
animi
& bonæ
cõsciẽ-
tiæ in-
diciũ.

Ms. *liber*

lis animæ & conscientiæ bonæ indicium, pacem proximi custodire: omnem quantum possibile est fratrum scandali occasionem vitare, verecundari, si socium vel per surreptionem offendis. Si quem adversum se fratrem motum vel leviter transferint, quiescere nesciant, quousque ipsum humili studuerint satisfactione placare.

Modestia in
morib:
apud
saecula-
res.

7. Ad extraneos si quando procedunt, in verbis eorum, incessu & habitu, modestia fulgeat disciplinæ: breviter & pauca loquantur; caput decenter operiant, manus abscondant, mulieris omnino quantumlibet propinquæ osculum, & nudæ manus contactum penitus vitent. Pro personis quæ in domo vel in via fratrum se orationibus recommendant, statim

statim post earum abscissum
orationem faciant specialem.
Defunctis fratribus, audito eor-
um transitu, quàm citiùs pos-
sunt, subveniant: & debitum
saltem obsequium solvere nul-
la occasione postponant. Ta-
lia siquidem non absquè perti-
mescendæ offensæ periculo ne-
gliguntur.

Oràdū
mox
pro il-
lis, qui
preces
flagi-
tave-
rint.

De rerum custodia

C A P U T III.

1. **R**Es, quas tenent, præci-
puè libros, mundè tene-
ant & honestè. A tactu libri
nudam cohibeant manum: quæ
licet munda, quia tamen poro-
sa, ipsum facilè inficit & detur-
pat. Turpè est nudos pagina-
rum marginibus imprimere di-
gitos, vel ipsos, vel certè la-
ternam super librum legendo

Libri
cautè
feren-
di.

deducere. Semper pannus, si
 adsit, digito supponatur. Alio-
 quin ita cautè tangant & leni-
 ter, ut tangentes quasi non tã-
 gere videantur. Librum su-
 perfluè apertum non teneant,
 vel incautè relinquant. Firmacu-
 la, libro paululum stricto, si
 violentiã laxentur, apponent:
 violentiam sonitus probat. *In-*
dignus est libro, qui negligit cu-
stodire. Solent incurii quidam,
 Et mû-
 dè. libros digitis, & vestes præci-
 puè in manicis mundè servan-
 das, sordibus, & pulveribus, vel
 rebus quas tractant penè indif-
 ferenter exponere: ipsas verò
 extremæ frequenter utilitati
 expositas, vix valent á socio-
 rum cibo, vix ab altari, vix ab
 ipsis calicis mappulis prohibe-
 re. Qui ipsis placere sordibus
 cupiunt, custodiæ curam cu-
 riosi-

riositatis condemnant infamiâ:
suâque vitium incuriæ, virtu-
tis specie colorare nituntur.
Gravia hæc homini erudito.
Qui munditiâ gaudet, honesta-
tis pulchritudine delectatur.

*De profectu & defectu Novi-
tiorum, sive de differentia
conversorum.*

C A P U T V.

1. **A**ccedit hinc neophyto-
rum conversio differens Bonorū
noviti-
orum
signa.
intuenda. Sunt enim quidam
tractabiles, simplices, dovoti,
timorosi, qui nihil sibi Christo
charius æstimantes, voluntates
propriâs ei sacrificant, volū-
tariè prompti ad nutum, nutu
citiùs obedire. Ad difficilia
quælibet propter Christum æ-
quanimiter perferenda parati:
suæ quoque integritatis solici-
ti,

ti, cor suum per purā confessionem & assiduam orationem mundare non negligunt, sunt in exteriori conversatione disciplinati & humiles, studēt se in omnibus officiosos & ama-

Nota.

Ber: ep:

30. in

med:

Siquidem *studere propter Deum amari, charitati servire est.* Hi verò sunt al-

tissimi filii fideles sanctæ religionis propagines, fratrum lætitia, consociorum solatium,

sui gloria instructoris: nam *gloria patris est filius sapiens.*

Pro: 10.

1.

Impro-

borum

notæ.

2. Sunt & alii duræ cervicis, disciplinæ insusceptibiles, māscescere nescientes, tepidi, cu-

riosi, superbi: qui quā sva-

Pf: 33.

E 9.

vis est Dominus, non gustantes, sæculari dumtaxat deposito habitu non affectu; quoniā adhuc in moribus, in verbis, in gestibus, & propriarum perti-

nacia

nacia voluntatum, sæculo fidem
servant, ut monstro mirabilius
sub religiosa veste, hominem
videas sæcularem. Hi sunt fi-
lii diffidentia, adulterina plā-
tatio, fructus inutiles & acerbi,
sociorum onus & scandalum,
sui afflictio & confusio instru-
ctoris. Juxta illud, *Ira patris* Ecccl: 22
filii stultus: & confusio patris de 3.
filio indisciplinato.

3. Ponenda sunt pauca tem-
poris, curiositatis & superbix,
prædictorum indicia, & cogni-
ta devitentur. *Cautior in bonis* Indicia
antulas, si & mala non lateant. tepida.
Tepida in cōversione, otiosa ver- Bern: 2.
ba, & vanas cogitationes noxias de cōfi-
esse nō conficit. Vitatis grandi- der post
lus, reliqua omnia rix reputat med:
imputanda: hebetati cordis ipse lfd: de
ad conscientiam de offensis, ut ti- sū: bō: l.
moris filialis ignarus, timoratos 2. c. 10.
fen: 2.
& Ber:
ad foro
rē de
modo
bene vi
vēdi c.

& con-

6.

Isid: ubi
 sup: &
 Ber: ubi
 sup:

Ridet
 suos
 moni-
 tores.

Pr: 25.3

Eccl: 21

22.

1. Cor:

2. 14.

Et conscientie puritatem amā-
 tes, fatuos Et superstitiosos sen-
 tentiat. Quod si à tempore mē-
 tis evigilaverit: ea quæ levia e-
 xistimabat, quasi horrēda atq; a-
 trocia pertimescit. Vaguus gra-
 tiā & tepidus, quod est gratiæ,
 seu minùs necessariæ tentio-
 nis, quod disciplinæ, quod mo-
 rum, quod vīrtutis perfectio
 conciliat, negligens: illud dif-
 ficile, vel certè superfluum ar-
 bitratur, ægrequē doctrinam
 ad talia patitur, doctorem ni-
 mis perfectū ironica irrisione
 pronuncians. Nempè *stultus sui*
patris disciplinā irridet: ut pa-
 teat quod juxta Sapientem di-
 citur, *Compedes in pedibus stul-*
to doctrina. Animalis homo nō
percipit quæ sunt spirito Dei. Te-
 pidus, in conversione remissus,
 publicos mores & doctoris mo-

nita

nita negligit, ea quæ Dei sunt languidè operatur. Si quod inchoat bonum, vix perficit, tardè ad divinum officium, & quæquæ conventualia occurrunt. Otiô gaudet, labore vel modico læditur, & faciè se infirmum vel ad modicum se fatigatum prætendit: sed & amore privato se diligens, quæ carnis sunt sapit & prosequitur ex affectu. Aliorum quoque defectibus, non virtutibus hærens, si quid minus vel negligenter actum inspexerit, illud in exemplum ad suæ velamen tepiditatis assumit. Ficta ei & indevota confessio; rara & brevis compunctio. Insienda & sine attentione oratio, in circumspecta & sine ædificatione lectio: obedientiæ morosa & sine devotionis affectu vix aliqualis

*multa
fluit
in ex-
plum.*

Isid: l. 2. qualis impletio. *Multos enim*
 de sum: remissa cōverso in pristinos erro.
 bono c. *res reducit, ac vivendi torpore*
 10. sēt: *resolvit: ut nonnūquam ex ore*

1. *Domini evomantur.*

Apoc:
 3. 16.

Curio-
 forū in-
 dicia.

4. Curiosus non curanda cu-
 rat, necessaria negligit: & sui
 oblitus aliena considerat, no-
 tat & explorat. Si quod info-
 nuerit verbum, anhelat solici-
 tus ad sciendum: & honestate
 postposita id ab invitis, & celare
 forsan volentibus, inverecū-
 dē requirit. Locis sibi non cō-
 cessis congregationi, & collo-
 cutionibus fratrum se ingerit
 non vocatus. Cū eum abesse
 putaveris, adest impudens la-
 teri, adest auri: ut nec secretū
 valeas occultare sermonem.
 Observat angulos, vagis circū-
 spicit oculis, hæret ad singula
 quæ occurrunt. Communes
 obsidet

obsidet transitus. Supervenientium & forensium gaudet occursum. Ramoribus & sæcularibus verbis hauriendis & referendis intent. Res sibi non deputatas curiosè revolvere non quiescit. Literas etiam alienas si casu apertas inveniat, inspicere non veretur: quas tamen licet apertas quomodolibet inventas, viz aliquis nisi superior licetè inspicit, vel aliis inspicendas exponit. Rerum quod apparetur, cura superflua, curiositatis vitium clamat.

Literæ
alienæ
ablegæ-
dæ.

5. Signa verò superbix Prosper enumerans, *Hec* (inquit) *dolendos enuntio, quos jam con-*
versos superbia occultè captivat.
Hi, ait, sentior si suorum non ob-
servant imperata, sed judicant:
de suis negligentiis objurgati, aut
rebellant insolenter, aut murmu-
rant.

Super-
bia si-
gna.
Prosper:
l. 3. de
vita cō-
tēp. c. 8.

*rant. Simpliciter spiritualiū
 fratrū irridēter exagitāt, præ-
 ferri se etiam melioribꝫ impudē-
 ter affectant. Obsequia delata
 fastidiunt, negata pertinaciter
 quærunt. Natales moribus ante-
 ponunt, juniores suos elati despi-
 ciunt, conferri sibi aliquos non
 credunt. Non servant in obsequio
 reverentiam, in sermone mode-
 stiam, in moribus disciplinam:
 habent in intentione pertinaciā,
 in corde duritiam, in sermocina-
 tione jactantiam. Sunt in humi-
 litate fallaces, in jocatione mor-
 daces, subjectionis impatientes,
 temerarii in audiendo, clamorosi
 in loquendo, fastidiosi in advertē-
 do, præsumptuosi in docendo, ef-
 franati deformiter incachinādo:
 hæc sunt (infert) superbiæ gras-
 santis indicia. Superbus se ad
 omnes propriæ voluntatis im-
 pulsus*

pulsus accommodat: nec se aliis, sed alios sibi applicare cōtendit; facili sibi fieri contumeliam judicat, ad quam irroganda est validus, ad tolerandam infirmus. Et se grandē aliquid esse putans, deferre sociis dedignatur. Legibus subdi, & propriam recognoscere culpam erubescit, Et licet juxta ordinis mores se regere nesciat, in suis oculis tamen sapiens & perfectus. Ad aliorū instructionem, suæ præsertim opinioni contrariam, stomachatur. Reprehensus offenditur. Nunc causam ut insufficientē vel frivolā, nunc monitoris modū calumniās: ut si persuadere aliquid velis, instabit quòd modus artem, monitio studium exigat: quo fit ut hujusmodi allegationum oblitus spinis,

spinis, sicut ericius vel irrefragabili ratione vel auctoritate non capiatur. Fit igitur ad obtemperandum difficilis, & ad correctionem impatiens, adeo interdum, ut se discipulum abnuens, ipsum etiam deputatum sibi refugiat instructorem.

Fugie:
da ista
omnia
profice
re vo-
lenti.

Deut:
18. 13.
Eccl: 2.
14.

6. Hæc omnia servi Dei quasi pestem mortiferam detestantes, perfectè ad Dominum convertantur, juxta illud Deuteronomii, *Perfectus eris, & sine macula cum Domino Deo tuo. Væ duplici corde; & peccatori terram ingredienti duabus viis.* Si quis verò sufficienter expectatus & monitus, mores corrigere, ac religionis formam induere negligit, præsertim si rebellis aut contentiosus extiterit: non est proficientium numero aggregandus. *Infidelis si discedit, discedat:*

scelat: ne una ovis morbida:
contagione mortifera totum
gregem contamine. Perver-
sus & insolens, non nisi in onus
religionis & dissolutionem ad-
mittitur.

De noviter professis in ordine

CAPUT VI.

1. **A**D professionē admittis ^{Profes-}
sit quāmaxima cura, ^{sis quid}
ne defluant. ^{agēdū.} Perfecti quique
magna sed discretionis subtilita-
te conspiciunt, ne ad deteriora
unquam vel in opere, vel in co-
gitatione delabantur. Si cura-
re parva negligimus, sensibili-
ter seducti audenter etiam ma-
jora perpetramus, susceptam
etiam examinis tempore disci-
plinam, prudens non abjicit,
imò nec suum continuo quasi
jam sibi sufficiens deserit instru-
cto-

E, ent
directo
re.

Rara
cōfessio
quid ef-
ficiat.

ctorem. Eget rectore novitius,
eget novus directore professus.
Vanus & fictus ut instructoris
curam evaserit, insolescit, as-
sumit cornua; fit præsumptuo-
sus & audax; & quasi vacca
lasciviens à prima informatio-
ne declinat. Cessat oratio, te-
pet devotio, confessio pecca-
torum negligitur: ut putes eū
aut sui oblitum, aut non habe-
re peccatum. Facit quidem di-
lata confessio ut negligens mū-
dus appareat, licet non existat;
dum culpas absorbet oblivio,
absolvit. Multiplicantur dum
non curantur offensæ: multi-
plicatæ ne discernantur & cor-
rigantur impediunt. Multitu-
do peccatorum impedit ne vi-
deantur. Unde piger tunc est
maximè vitiosus, cū vitia nō
agnoscit. Sic filia fatua in de-

mino-

minoratione erit: justorum autē ^{Eccl: 22. 3.}
semita quasi lux splendēs proce-
dit & crescit usq; ad perfectam ^{Prov: 4. 18.}
diem. Professi ergo profitean-
 tur profectum, præsumptionē
 proscribant.

2. Dabit ad hoc, humilitatis ^{Cōstan-}
 & paupertatis constantia per- ^{tia op9}
 severans affectum, & curarum ^{est.}
 abjectio terrenarum, exercita-
 tio charitatis, & quæ comple-
 ctitur omnia considerationis
 attentio. Summa religiosi vir- ^{Humili}
 tus humilitas, quæ ipsam cu- ^{tas sū-}
 rat, perficit, & conservat. Si- ^{ma vir-}
 ne humilitate nulla virtus, nul- ^{tus re-}
 la perfectio aut acquiritur aut ^{ligiosi.}
 servatur. Virtutum siquidem
 bonum quoddam ac stabile
 fundamentum est humilitas.
 Nempe si nutet illa, virtutum
 aggregatio non est nisi ruina.
 Et quoniam *ad humilitatē hu-*

N milia-

Ber: ep:
83. in
line.

militatio via est: non erube-
scant humilia, nec humilitatis
officia facillè respuant, nec im-
posita recommendent. Omnis
ab eis præsumptionis audacia
proscribatur. Antiquioribus
fratribus in ordine deferant:
ac semper eorum respectu se ju-
niores & novitios reputēt. Ad
exteriora vel honoris alicujus
officia, provehi non affectent.
Multos propèra nimis promo-
tio, à virtutum jam profectu
per vitium elationis dejecit.
Qui mundum deserunt (ait San-
ctus) *ad exteriora officia ve-*
ni non debēt, nisi per humilitatē
diutius in ejusdem mundi contē-
ptu solidentur. Et quia novo-
rum & juniorum tentatio solet
esse facillè superbire; nescire
modum humilitatis servare, &
si fortè in aliquo præsent officii

Prope-
ra pro-
motio à
virtutū
dejicit
profe-
ctu.
Greg. l.
8. mor:
c. 34. in
prip:
Junio-
rū ten-
tatio est
superbi
re.

metas

metas excedere ac de minimis grandia jactare: attendant sibi super his vigilanter. *Non potest intimo cōscientiæ testimonio gloriari veraciter, nisi qui extrinsecas gloriolas perfectè respuerit.*

Ber: ep:
42. ante
med.

3. Paupertas in omnibus placeat, ne iterum sive in libris sive in aliis, rerū se velint sarcinulis onustare. Perfecta rerum abjectio, à cura expedit mentem, ab infectione affectū.

Pauper-
tas cō-
menda-
tur pro-
fessis.

Nemo in Christi expeditione liberior nil habente. Si aliquibus egeant, studeant parcitati. Super omnes divitias, divitem facit paupertas. Hæc quoque in victu, & in his, quæ carnis sunt maximè amplectenda. Nō est Evangelici pauperis gaudere superfluis, luxibus indulgere: & quod nec divites possunt, semper velle in omnibus abundare.

Phil: 4. dare, nec penuriam scire pati.
12.

Familia 4. Familiaritates superfluas fu-
ritates giāt. *Esto* (ait quidam) *omni-*
fugien- *bus benignus, nemini blandus,*
dz.

Senec: *paucis familiaris, omnibus æquus.*
lib: de Et Sanctus, *Tria* (inquit) *reli-*
4. vir- *giosum quemlibet decet: pauca*
tutib9, *loqui, paucos habere familiares,*
c. Cōti- *Et multum orare. Ubi multi*
nentia. *familiares, ibi multæ locutio-*
Obser- *nes, & sibili singulares. Si fa-*
va tria, *miliarem admittis, sit quem æ-*
quæ re- *tas, mores, discretio, & hone-*
ligio- *stas insignit & commendat. Fa-*
fos de. *miliaritas si fuerit ordinata, nō*
cent. *erit blanda, improba, puerilis.*

Est modesta quædam in sancta
familiaritate severitas, est &
justitiæ rectitudo: ut nullate-
nus vitium foveatur, nec pro
amico proximus offēdatur. No-
Ecc1. 6. *li* (ait Sapiens) *pro amico ini-*
2. *micus fieri proximo. Sæculariū*
deni-

denique familiaritas indiscre-
ta, religiosi quietem multipli-
citer inquietat. Nullius gra-
tiam munusculis comparent. ^{Munu-}
Si quid fortè alicui vel causa ^{sculis}
ex æli necessaria (prius religio- ^{nullius}
nis lege licentia præobtentæ) ^{gratia}
obtulerint, honestas rei & vili- ^{cōparā-}
tas pretii, religiosorum & pau-
perum xenium esse probent. ^{da.}

§. Non frequentent propin- ^{Amici}
quos, nec exterioribus se im- ^{lō fre-}
plicent curis: sed salutis pro- ^{quen-}
priæ memores, agendæ potiùs ^{tandi.}

pœnitentiæ vacent. Non cadat
à mente professio: sed semper
ad quid venerint cogitent. Pē-
sent quod de quibusdā ait San-
ctus Gregorius: *Sapē* (inquit) ^{Lib. 8.}
nōnulli apertæ pravitatis vias ^{moral:}
deserūt, sãcilitatis habitũ su- ^{c. 33. in}
munt: sed mox ut prima limina ^{finē}
bene vivendi contigerint, obli-

quid fuerint, affligi jã per pœnitentiã de consummatis nequitiiis nolūt. Laudari de inchoata justitia appetunt: præsse etiã cæteris melioribus concupiscunt. Et

2. Tim:

2. 4.

post pauca: In rebus (ait) multiplicibus occupati, atq; ipsa occupatione confusi, nō solum perpetrata minimè deplorant, sed adhuc quæ deplorentur exaggerāt, secundum Apostolum, Nemo militās Deo, implicat se negotiis secularibus, ut ei placeat cui se probavit. De sancto legitur, quod quanto magis se ab humanis curis & colloquiis sequestrabat, tanto illi vicinior & propinquior Deus erat. Vitanda maximè colloquia mulierū. Non potest toto corde habitare cum Domino, qui mulierū accessibus copulatur.

Joanne
Abbate
in vitis
Patrū l.
1. c. 1.
circa
med:

6. Charitatis obsequia libenter

ter impendant. Charitas semper reddita, semper detinet debitorem. Hæc autem quomodo negetur amicis, quæ etiam debetur inimicis? Postquam vel orationi vacaverint, vel ad studium se dederint, ad serviendum fratribus surgant, & si necesse fuerit, officiales nunc hunc nunc illum, discretè tamen & prout oportuerit juvent: ut secundum Apostolicam doctrinam & vitam, manibus suis laborantes quod bonum est, aliorum fratrum etiam corporaliter, si fieri potest, participantibus laboribus, in charitatis semper exerceantur operibus, & cibum corporis non absque labore comedant corporali; ut hæc sancta consuetudo ipsos in humilitate custodiat, in fraterna dilectione & omni perfectione

Caritas ergo
omnibus
obsequatur.

I Thes.
4. 12.

ne confirmet. Qui communi-
bus instant, suisquē obsequiis
alios portant, sunt corporali
simul & spirituali suffragio sup-
portandi. Merito singuli pro
his orant, qui pro communita-
te laborant. In spiritualibus

Luc: 10 bonis Martha participet cum
39. Maria, quæ utiquē sunt soro-

1. Reg: res, & æqua sit pars descendē-
30. 24. tis ad prælium & permanentis
ad sarcinas, & æqualiter divi-

Cōmu-
nitatis
opera
ōnibus
præfe-
renda. dant. Qui nobis corporaliter
obsequuntur, justē sortem in
necessariis spiritualiter asse-
quuntur. Rursum communi-
tatis operibus, familiaria nemo

1. Cor: præponat. *Charitas* (de qua
13. 5. scriptum est) *nō querit quæ sua
sunt, sic intelligitur, quæ cōmu-
nia propriis, non propria cōmu-
nibus antepōnit.*

Aug: 7. Considerationi deniq; ante
Reg: c. 24. omnia

omnia & in omnibus vigilandum, quæ ad finem & directionem attendit. Finis ad quem nostra tendit professio, regnū Dei, vel potius ipse Deus. Directio qua illic tenditur, mentis est puritas, ad ipsum principaliter directiva. Hærendum jugiter his duobus. Necessè est enim mentem considerare quò recurat, cuique principaliter inhæreat. Non hærentem enim per singulas horas atque momenta pro incursum varietate mutari, atque ex his quæ extrinsecus accidunt in illum flatum reformari, qui primus occurrerit necessè est. Hinc est, quòd multos pro Christi amore maxima contemnentes, pristinum tamen affectum in minimis retinentes pro graphio videmus, acu, vel calamo com-

Finis
professi-
onis
nostræ
Deus,
ad quē
venitur
mentis
puritate.

moveri. Irascuntur mobiliter & inflantur, velut qui non habent Apostolicam charitatem. Qui si contemplationem mundi cordis fixam tenerent, nunquam pro parvis rebus admitterent, quod ne pro magnis ac pretiosis incurrerent opibus, easdem penitus abjicere maluerunt. Unde liquet perfectionem non statim facultatum seu dignitatum abiectione contingi, ubi non fuerit charitas illa, cujus Apostolus membra describit, quæ in sola cordis puritate consistit. Nam quid est non æmulari, non inflari, non irritari, & reliqua; nisi cor perfectum atq; mundissimum Deo offerre & intactum à cunctis perturbationibus custodire? Quidquid ergo nos ad hanc puritatem potest dirigere, tota virtute-

1. Cor:
13. 3.

Ad Nozitos Pars II.

287

virtute sectandum est. Quid-
quid autem ab hac potest re-
trahere, quamvis necessarium
& utile videatur, ut pernicio-
sum & noxium devitandum.
Sine via tendentibus, labor
est itineris non profectus.

Puritas
mentis
studio-
se secta-
da.

8. Operantur & servant quàm
maximè puritatem, perfecta
humilitas & expeditio mentis
à terrenis. Erit deniq; ut pu-
rus animus pura Deum oratio-
ne frequentet, frequentando
gustet, gustando probet quàm
suavis est Dominus. Erit de-
niquè ut divino inebriatus a-
more, totam in Deum consi-
derationem inflectat; toto in
ipsum desiderio pergat: nil ei
sit dulcius, nihil jucundius in
hac vita, quàm vacare & vide-
re quoniam ipse est Deus, quod
est in partibus considerationis

Purita-
tè quid
confer-
vet.

Pf. 33.9

Pf. 45.
II.

N6 < potissi-

potissimum. Affecta sic anima comprehendit, complectitur & stringit, & tenet; dicens: *Tenui eum, nec dimittam.*

Cā: 3.4.

Puritas
regia
via ad
vitam.

Puritas itaque via est regia, per quam ad sponsi amplexus, per quam tandem ad patriam pervenitur. Per hanc tandem veri Israëlita de virtute in virtute donec videatur Deus Deorum in Sion, desiderii gressu indeclinabili gradiuntur: Christū super omnia diligunt, nihil ejus amori præponunt in via, quem habituri sunt mercedem in patria.

Pl: 83.8

Conclu
sio.

Et nunc ego, qui licet admodum imperfectus & rudis, per obedientiam tamen erudendis simplicibus aliqua hæc documenta congeffi, pulchrum depingens hominem, pictor fœdus: eos supplex per Dominum

minum obsecro, ut me sibi & si minùs proficuum, tamen benevolum attendentes, in orationibus suis mei meminerint peccatoris: quatenus eis orantibus meorum veniam peccatorum affecutus, in potentias Domini, unà cum eis merear Pf: 70. introire, ipso misericordiarum 16. Domino id præstante, cui est honor & gloria in sæcula sæculorum; Amen.

SAN-

SANCTI
BONAVENTURÆ
Ordinis Minorum,
S. R. E. CARDINALIS,
Episcopi Albanensis,
Seraphici Doctoris Ecclesiæ,
DE PROPECTU
RELIGIOSORUM

LIBER I.

SENECA.

*Ad profectum omnia tendunt, & ad
bonam mentem non queritur plausus.*

Epist: 101.

SENECA.

In ipsis sapientiā sectantibus " magna discrimina esse fateamur necesse est, alius jam in tantum profecit, ut contra fortunam audeat attollere oculos, sed non pertinaciter: cedunt enim nimio splendore praescripti: alius in tantum, ut possit cum illa conferre vul- tum. Si jam peruenit ad summum, & fiducia plenus est. Imperfecta necesse est labent, & modo prodeant, modo subla- bantur, aut succidant. Sublabentur au- tem, nisi ire & niti perseveraverint: si quicquam ex studio & fideli inten- tione laxaverint, retro eundem est. Ne- mo profectum ibi invenit, ubi relique- rat. Insemus itaq; & perseveremus, plusquam profigavimus restat: Sed
MAGNA PARS EST PRO-
FECTUS VILLE PROFICERE.

Hujus rei conscius mihi sum; vo- lo, & tota mente volo te quoq; instin- ctum, & magno ad pulcherrima pro- perare impetu video, properemus: ita demum vita beneficium erit, alioquin mora est, & equidem turpis inter sa- da versantibus. Epist. 72.

SAN-

S A N C T I
B O N A V E N T U R Æ
Ordinis Minorum,
S. R. E. C A R D I N A L I S,
Episcopi - Albanensis,
Seraphici Doct: Ecclesiæ,
I N L I B R U M
De Profectu Religiosorum,
P R O L O G U S.

SI vis in spiritu proficere, & Schola
 hoc esse, propter quod ut virtutū
 hoc fieres, ad scholam virtutū, religio.
 id est, ad Religionem, venisti;
 & ne fias similis illis, qui longo
 tempore in scholis manendo,
 multum temporis & sumptūs
 inutiliter consumunt, & mini-
 mē discunt: istius formulæ cō-
 pendium ante oculos habeto,
 & ad

& ad ejus regulam ordinavitā
tuam, & mores compone, &
studium impende, & tempus
expende.

*Quid religiosus volens proficere,
magistris se debet submittere*

CAPUT I.

Magi-
stro stre-
nuo o-
pp esse.

IN primis. Esto sub tali re-
lore & magistro, qui te præ-
dicia doceat verbo & exemplo
(vel si tale m habere nō potes)

tu ipse tibi magister esto, qui
sit strenuus, ut ad hujus formu-
læ regulam compellaris, & in
nullo tuæ propriæ voluntatis
libertati relinquare. Puer enim

Prov.
19. 15.

*qui dimittitur voluntati suæ, id
est, puerili lasciviæ, confundit
matrem suam, id est religionē.*

Remif-
sio ordi-
nū cor-
ruptela.

Ideoquē tot Ordines religio-
num confunduntur: quia pue-
riles mente sibimet dimittun-
tur:

tur sine fræno retrahente à no-
xiis, & sine virga ad salubria
compellente; aut ex negligen-
tia seniorum, aut ex nociva cõ-
descensione eorum, ne teneros
animos frangant severa cõerci-
tione. Sicut imprudens medi-
cus, qui ne contristet ægrum,
quem curare deberet, patitur
cum nociva comedere, ex qui-
bus gravius & diutius infirma-
tur. Et cùm in uno dissimulã-
tur excessus, & vitia, citò aba-
liis trahitur in exemplum: ut
etiam sibi talia impunita per-
mittantur, quæ vident in aliis
sustineri.

*Quod peruersi nec volunt corri-
gi, nec pati alios apud se fieri
meliores*

C A P U T II.

TAndem ad hoc ista mala li-
bertas dilatatur & proficit,
cùm

Licētia
irrobo-
rās me-
liorib9
adver-
fatur.

cū hęc à pluribus vident fie-
ri: ut quasi pro lege & jure Or-
dinis defendant, & si quis con-
trarium dicere, aut docere ar-
guendo præsumpserit, singula-
ris superstitionis impropriū
sustinebit, & quasi qui novum
Ordinem, & insolitum morem
inducere velit, ut delirus & va-
nus inidebitur, & omnibus fiet
onerofus; & tamquam teme-
rarius judex alienorum actū,
persecutiones amarissimas su-
stinebit. Timent enim distor-
ti, & à via Dei exorbitantes,
ne si parcerent zelantibus pro
justitia & religionis disciplina,
ne multos ad partem suam tra-
herent: & ita paulatim ad Or-
dinis observantiam etiam ipsi
tandem cogarentur, & præca-
vent ardentissimè, ne ad hoc
perveniant: & sub specie sin-
gula-

gularitatis extirpandæ, ejiciūt
 à se illos & opprimunt, qui de-
 siderant religionem ad statum
 debitum reformari. Quod vi-
 dentes alii, quibus hoc displi-
 cet, aliquam bonæ voluntatis
 scintillam habentes, sed tamen
 infirmam, terrentur: & potiùs
 student se illis cōformare, quos
 fortio rem partem habere vi-
 dent in multitudine & poten-
 tia, quàm cum istis tribulari,
 & insuper infamari, juxta il-
 lud, *Et qui recessit à malo, præ-* *Isa: 59.*
da patuit. Hæc omnia experti
 sumus in Ordine nigro, & in a-
 liis. Nunquam autem contin-
 gat nostram religionem ad sta-
 tum similem pervenire, Amen.

*Quod volens proficere in nullo
 debet esse negligens*

CAPUT III.

Qui tali fervore ad religionē
 venit,

Cujus
 vio. etia
 abster-
 rentur
 pii à
 bono.

N: fia-
m9 de-
terio-
res in
religio-
nis or-
dinem
adscri-
pti.

venit, quòd pro omnib9, quæ ei
mūdus promittere vel dare po-
tuit, noluit damnari in hoc se-
culo; nec pro divitiis, vel hono-
rib9, vel deliciis, nec pro amore
amicorū, vel proprii corporis,
dubitavit se tradere carceri pœ-
nitentiæ propter Deū: nō debet
modò vilior esse quàm tūc fuit,
ut pro verbis hominum defe-
rat viam Dei, jam in ejus in-
gressū existens, à cujus aggres-
sū, nec terroribus, nec blandi-
tiis potuit averti. Quod si ti-
mes, de singularitate notari, &
ob hoc aliis fieri odiosus: scias
quòd nullus Sanctorum singu-
laris gloriæ factus est in cœlo,
nisi qui inter homines positus,
studuit esse in sanctitate vitæ
singularis, quod tamen de sin-
gularitate virtutum dico, non
de ceremonialibus observan-
tiis,

tiis, parvam aut nullam habentibus utilitatem virtutis. Studia autem sanctitatis in his consistunt, in cavendo omne peccatum, & omne scandalum, quantum est in se, & in insistendo omnibus virtutibus humiliter, & in quærendo familiaritatem Dei, per affectum devotionis internæ, adversus hujusmodi nulla est bona conformitas, per quam hæc studia destruuntur. Cum enim pro iustitia, sicut & pro fide potius debeamus pati, non solum irrisiones & despectiones, sed etiam persecutiones quaslibet, & mortem, (sicut passi sunt Sancti ante nos, & patientur post nos in diebus novissimis) quam fidem deferere, vel iustitiam vitæ peccando relinquere: discamus in parvis verborum
&

Sancti-
tatis
studia,
in quibus
consistunt.

Patientia
discenda.

& inspectionum tribulationum-
culis, ut si graviora nobis im-
minerent pro Christo certami-
na, sciamus per patientiam su-
perare. Nam qui à levi flatu
dejicitur, quomodo stabit à
vento maximæ tempestatis?
Hæc ad præmuniendum cor
præmissi, contra retrahentes à
studio proficiendi in virtuti-
bus: quia qui tale studium in
se non diligunt, vix possunt in
aliis secum morantibus æqua-
nimiter sustinere. Unde sicut
illi non dimittunt consuetudi-
nes malas & noxias propter
nos; sic non oportet nos bona
& utilia studia abjicere propter
illos: quia si volunt ad vitam
æternam venire, oportet eos
nobiscum viam Dei non suam
ambulare.

Monitū
saluta-
re.

Quod

*Quod religiosus non debet inten-
dere otiositati vel levitati*

CAPUT IV.

NUnquam debes otiosus va-
gari, nec rumoribus & ver-
bis otiosis vacare; nec risui, nec
scurrilitatib9 deditus esse: quia
hæc faciunt mentem vagam &
inanem, & licentia istorum dis-
solvit cor à pondere timoris
Dei, & affectum internæ devo-
tionis exhaurit. Non evageris
hinc inde oculis curiosè singula
intuendo: & levitatis est indi-
cium; & ea, quæ foris hauris
per oculos vel per aures, stre-
pitum quendam interiùs susci-
tant, quo puritas intelligentiæ,
quæ in bonis meditationibus
mentem pascit, quasi quodam
pulvere obscuratur. Quidquid
non est tibi necessarium vel u-
tile ad tuum vel alterius profe-
ctum,

Sensus
diligē-
ter cu-
stodiē-
di.

ctum, pertransi, & noli immorari: ne cor in eo figatur, vel tempus infructuosè in eo expendatur.

Quod religiosus debet se occupare meditatione, lectione, oratione, & operatione.

CAPUT V.

Deo cogitatione in haren-
dam.

Semper aliquid defer tecum in memoria, quod de Deo rumines cogitando; & mentis tuæ intuitum semper in eum defigere stude, sicut docet Propheta dicens: *Providebam Dominum in conspectu meo semper;* hoc enim continet cor apud se, ne commoveatur à se per vanam lætitiā, vel irrationabilem tristitiā. Mundus enim in quo fluctuamus, variis tempestatum ventis agitur: & qui non vult navem cordis sui quassationibus conteri, vel undarum

darum influxionibus demergi,
vel in exterar plagas ventorū
flatibus impelli, affigere eam
finibus bonarum cogitationum
affvescat ad petram immobi-
lem: petra autem est Christus. Memo-
funem, ne facile rumpatur, ex ^{ria Deo}
triplici resticulo componat: vi- ^{adfigē-}
delicet, ex sacrarum Scriptu- ^{culo tri-}
rarum devota lectione; ex se- ^{plici.}
dulæ orationis compunctione,
ex bonarum actionum humili
exercitatione. Lectio dat ma-
teriam, & quasi semen bonæ
cogitationis. oratio rigat, & ad
profectum roborat, & cor il-
luminat ad intelligentiam, &
impingvat affectum ad saporē.
bona actio, maximè condita
pingvedine charitatis & obe-
dientiæ, vel alterius virtutis,
lætificat conscientiam, & dat
fiduciam spei in Deum, & si ad

horum intercipit devotionis quietem, tamen meretur postea maiorem dulcedinis infusionem, & gratiam puritatis.

Quod cavere sunt vane cogitationes, & inutiles occupationes

CAPUT VI.

Otiosus
ne sis otiosus.

Feriatuſ & vacans, cave tibi à vanis, & à pravis cogitationibus, ne vel per modicum in te morentur: quia citò inquinant cor labe cujuſcunque vitii; ut luxuriæ, vanæ gloriæ, odii, vel aliorum. Item cave tibi ab inutilibus occupationibus: quia tempus perdunt, & cor inquietant, & utilia impediunt, & devotionem diſſipant. Item à torpore acediæ & pigritiæ, quæ mentem tepidam, & corpus delicatum reddunt, & ad bona opera deſidioſum.

Quod

*Quòd inter homines cavenda est
tam ostentatio, quàm super-
fluus pudor*

CAPUT VII.

INter homines existens, cavē
tibi à duobus, quoad te ipsū;
& à duobus, quo ad alios. Quo
ad te: cave ne aliquid facias, ut
ab eis noteris unde gloriā qua-
ras, in gestu, in voce, in sermo-
ne vel actū: quia peccatum est
& vanum, & cū putas eis
placere, fortē displices, & ju-
dicāt te, quòd inanis gloriæ cu-
pidus sis, vel fortē non adver-
tunt quod agis; & sic perdis co-
natum tuum inutiliter & vanē,
sicut stulti, qui pietis imagini-
bus quasi vivis hominibus ob-
sequuntur, sicut habetur in
Psal: *Qui hominibus placent, id*
est, placere volunt, confusi sunt.
Item ne pudore superfluo ob-

Vana
gloria
in òni
re vitæ
da.

Ps. 39.
6.

Pudor
itē va-
nus.

ruaris in his, quæ coram hominibus agere debes, loquendo, cantando, vel aliud agendo: sed ita liber esse stude coram eis, ac si sine eis esses; & si intus verecundiâ æstuas, foris reprimere: quia quo magis notabilem te facis ex pudore, eo plus considerant te, & ita magis confunderis. Signum superbiæ videtur esse, nimis erubescere de illis defectibus, quos natura indidit: ut de deformitate corporis, vel ruditate vocis, & similibus. De vilitate autem vestis, vel de humilibus obsequiis erubescere, in paupere religioso gravis superbia est.

De quibus erubescere debet religiosus, vel humiliari in oculis suis

CAPUT VIII.

Pudor
salutaris.

Vltimum autem vel scandalum erubescere, unde Deus offen-

offenditur, vel aliquis ſcandalizatur. Apud temetiſum erubeſce de peccatis tuis, de torpore in ſervitio Dei; de negligentia honorũ, quæ poſſes facere & deberes; quod tempus defluit, & profeſtus virtutũ non creſcit; de hypocrifi, quòd foris vis putari melior, quàm intus te invenias; quòd vitia tua occultas, non timore nocumẽti alterius, ſed timore diſplicẽdi, & ne vilipendaris, quòd per bona, quæ oſtendis, vis videri, & placere hominibus: ut ex his ſuſpicientur te multo plura, & majora in occulto habere, ex quo talia foras prodeunt; quaſi te dolente, quòd vix adeo familiarem aliquem habeas ita unanimem, quem velles in omnibus agnoſcere ſicut te iſpum agnoſcis, quod etiam fit

*Pudẽda
hypo-
criſis.*

Cōfessio
ficta.

in confessione quandoquē, & si non audes peccata tua suppressere, quin ipsa accuses: tamen de illis, in quibus te magis displicere times, ita ordinas verba præmittendo, subjungendo, colorando, quòd minus apparent verecunda; vel si forte plus nudè profers, gloriaris, & vis inde apud confessorem sanctus reputari, quòd tam humilis sis, ut te magis quàm necesse sit, studeas confundere confitendo, quòd cum tentationi-

Itē negligentia intē-
tationi-
bz præ-
mēdis.

bus vitiorum maximè carnalium ita desidiosè pugnas, ut solo timore periculi, vel confessionis pudore eas repellas, & quantum audes in affectu cordis arrideas, solo consensu operis vel morosæ delectationis excluso, & in hoc apparet major perversitas: quòd cum facile

quan-

quandoquē poſſes hujusmodi
tentationes quaſi muſcas im-
mundas abigere, ex negligen-
tia permittas eas creſcere &
coaleſcere, & convaleſcere, do-
nec confortatæ jam periculo-
ſiores ſunt, & difficilius vin-
cuntur, & conſcientiam ſæpius
puliando confundunt, quòd ita
deſidioſus es ad ea, quæ Dei
ſunt, & quæ ad virtutis & de-
votionis ſtudium pertinent, ut
pudor humanus plura ex his
magis à te extorqueat, quàm
amor divinus, quòd ita ingra-
tus es beneficiis Dei, ut nō ſo-
lùm debitas non agas gratias
pro perceptis, ſed etiam gra-
tiam oblatam & paratam in
vacuum recipias, & negligas
utiliora, ad quæ tunc ſentis ti-
bi arridere gratiam & occupas
te vanioribus ſtudiis, quaſi qui

Ingra-
titudo
adver-
ſus De-
um.

Negli-
gētia in
horari-
is pre-
cibus.

texit aranearum telas, quæ nō
proderunt ad vestimenta salu-
tis, quòd illa ad quæ teneris fa-
cienda, sicut sunt Horæ Cano-
nicæ & similia, ita negligenter
& desidiosè persolvis, ut non
tam meritum inde, quàm sup-
plicium exspectes: quia etsi
verba ore utcunq; proferas, ta-
men corde tam vagus es & af-
fectu frigidus, quòd nec sensum
orationis percipis, nec devoti-
onis affectū: & de ipsis verbis
plurima defluunt accelerando,
& utinam, non multa transilias
omittendo, dum non attendis
si dixeris vel non dixeris: nisi
fortè ex conjectura alicujus
verbi, quasi ex caudæ apprehē-
sione reputes te dixisse. Deus
autem etsi patienter dissimu-
lat & attendit nostras negligē-
tias, tamen non minùs odit eas,
sed

sed integrè dinumerat, districtè
dijudicat, severè puniet, nisi
nos præveniamus faciem ejus
in humili confessione, in forti
satisfactione & in seriosa emē-
datione, quòd ad omnia, quæ ^{Corpo-}
ad corporis curam vel cōmo-^{ris cu-}
rum spectant, studiosissimus ^{ra præ-}
es. quæ verò ad spiritûs profe-^{poni-}
ctum, vel ad fraternæ charita-^{tur pie-}
tis exhibitionem, vel ad Præ-
lati obedientiam, vel carnis ca-
stigationem spectant, desidio-
sus es, quòd etiam hos & simi-
les plures defectus in te adver-
tens, non terreris, nec compun-
geris, nec discutis, nec corri-
gis: quasi Deus tecum aliter a-
cturus sit, quàm cum omnibus
aliis, ut mala tua in correctâ nō
puniat, & bona neglecta remu-
neret. Pro his & similibus, eru-
besce apud te, & ab aliis ea in

te dijudicari & reprehendi nō mireris, nec indigneris, sed verecunderis semper. Hæc & alia plura in memetipso veraciter recognoscens, erubescō & doleo: sed non tantum sicut debeo; & non emendo sicut possem & expediret. Ex meipso autem intelligo, quòd hæc vel aliqua istorum etiam proximo meo inesse possunt: & idè unusquisq; judicet & circumspiciat semetipsum, considerans ex uno latere qualis sit, maximè quid sibi desit boni, & insit mali ex vitio proprio, ex altera parte, qualis esse debeat in virtutibus & moribus bonis: ut ex hoc & humiliter ex cognitione defectus sui & provocetur ad studium proficiendi ad illa, quæ videt se debere vel facere vel habere; &

Deo

*Qualis
sit quis-
quē vi-
deat, &
qualis
esse de-
beat.*

Deo regratietur, si in aliquibus
fortè ex ejus gratia profecerit.

*Quomodo religiosus se debeat ha-
bere ad alios,*

C A P U T IX.

Q Uo ad alios, cave à duo- Aliorū
bus. Primū, ut non cu- mores
riosè respicias, vel perquiras a- nō ob-
liorum personas, vultus, dispo- servan-
sitiones, habitum, gestus, facta di.
vel verba, vel officia; in quan-
tum tibi non attinet ista per-
scrūtari, utilitatis causa, ita
pertransi, ita cogita ac si oves
essent, vel alia animalia: ut in
nullo circa illos occupes visū
tuum vel cor. Alterum, ut nō Alii nō
judices vel dijudices de aliis, judicā-
di.
quales sint, vel esse possint in-
mente, in merito, in moribus,
vel in aliis: quia talis discussio
vana est, & sæpius falsā, imò
teme-

temeraria; qua insuper cor inquietatur, & aliquando inquinatur, & conscientia læditur, & alia bona negliguntur ex tali occupatione, & si aliqua videas de aliquo vel audias, quæ non placent, pertransi & obliviscere citò, committens eum sibi & Deo, maximè ubi ad te non spectat illius correctio ex debito magisterii, vel ex sociali familiaritate, vel denunciandi necessitate.

Quòd compassio debetur peccatoribus & afflictis, primò tamen Christo

CAPUT X.

Compatere tamen peccantibus, quasi in tempestate maris naufragantibus: quia longè miserabilius est, in lacù inferni demergi, quàm in profundum maris submergi, ora
pro

pro eis, & plòra cùm potes: ex hoc enim mereberis, ut tu à ſimili naufragio libereris. Beati enim miſericordes, quoniam ipſorum Deus ita miſerebitur, ut à miſeria liberentur. Sic etiam omnium miſerorum afflictiones animo & oculo compaſſionis intuere, & ſingula eorum miſerias aggravantia ſtudioſè computa, diligenter pondera: ut ex his affectus miſerationis in te pingveſcat, & ſi quas tu miſerias pateris, tibi leviores in eorum comparatione videantur. Collige etiam ex his, quæ vides, paſſiones & labores, & dolores & paupertatem JESU Chriſti: qui cùm eſſet dives, pro nobis egenus factus eſt, ut illius inopia nos divites in cœleſtibus eſſemus.

Miſeratio in nobis excitanda.

Quæ sint cōmunia vitia hominū.

CAPUT XI.

1. Pro-
nitas
ad re-
prehē-
dendū.
2. Adu-
latio.

TRia sunt communia vitia apud homines. Primum, pronitas reprehendendi, quæ in aliis vident, & non sunt secundum affectum eorum. Alterum est, adulatio, qua solent sibi invicem blandiri, laudando, arridendo, quærendo quomodo valeant, cum tamen nō curent eos quandoquē valere, honores inutiles offerendo: & aliis multis modis, in quibus non est utilitas: nec ex affectu faciunt, sed ex usu, ut placeant. Tertium est, propria gloriatio de seipso: quod ea, quæ facimus, dicimus, sentimus & scimus, placent nobis & præferimus ea aliorum factis commēdando, vel occultē cogitando, & dedignamur si alii non mi-

ran-

rantur, quaſi non habeant ſa-
num iudicium: & delectamur
in laude noſtra. Eſſi aliquan-
do nos ipſos accuſãdo humilia-
mus, non purè hoc facimus:
ſed volumus per hoc aſtutè a-
lium provocare ad laudem no-
ſtri, quaſi non debeat pati ut
nos vituperemus, quod in no-
bis laudandum eſt; vel ad hoc
ſapè facimus, ut humiles repu-
temur, & ſaltem ex hoc pla-
ceamus, ſi alia placentia nō ha-
bemus. Qui ab iſtis tribus li-
ber eſſet, in magna puritate vi-
veret & quiete.

*Quòd curioſa & muner a nō ſunt
curanda religioſo,*

C A P U T XII.

NULLa curioſa habere cures,
ut imagines, tabulas, ſuda-
riola, Pater noſter, & ſimilia,
nec recipias, nec de aliis pro
munu-

munusculis: quia occupant cor, & magistris nostris non placent, & facient te notabilē inter cæteros, & sæpè sine licētia recipiuntur, vel dantur talia incautē, dum pudet eos toties pro istis recurrere ad magistros. Species aromaticas non habere: nisi pro evidenti necessitate non possis carere. Qui omnibus rebus peculiaribus carere posset, felicior esset: quia multam distractionis materiā abscidisset. Si autem aliqua voveris habere, ut libros ratione studii & scriptoriola: nulla superflua & singularis spernenda. collige, vel curiosa, solis contentus necessariis in numero & valore. Ipse habitus tuus & omnia vestimenta tua simplicia sint & inculta. & corpus & gestus, & omnia foris apparentia, plana sint & pura: nil

nil notabiliter curiale vel curiosum, vel singularitatis colore respersum affectes.

Quod iudicia humana non sunt curanda

C A P U T XIII.

STude humano iudicio non iudicia moveri; nec delectari favoribus, nec despectu contristari: quia iudicium humanum cæcū est frequentius, & ignorat veritatem, & fallitur sæpissimè, nec si laudaris ab homine, es ideo laudabilior: nec si despicis, es ideo vilior, stultus est, qui stulto placere laborat. Quia sicut cæcus non discernit inter colores, nec surdus inter sonos: ita insipiens homo nescit pensare meritum dignitates. Unde cū aliquid agere te contingit æstimabile, ut prædicare, vel simile; non anxieris quomodo

modo ad placitum hominum
 hoc perficias: sed invocato au-
 xilio Dei, prout melius expe-
 dire secundum Deum intelli-
 gis, stude facere. Et si bene
 successerit, Deo adjutori refer
 gratias, & noli extolli: quia
 non propter te, sed magis pro-
 pter aliorum orationes & me-
 rita, gratiam tibi datam debes
 assignare. Si autem minus be-
 ne successerit, noli turbari, nec
 pudore confundi: sed gratias
 Deo refer, qui sic te ab elatio-
 ne defendit. Sive autem bene,
 sive minus bene successerit,
 statim sic te habere stude
 interius & exterius, ac si non
 fecisses. Laudet qui vult, vel
 despiciat: quid ad te? tu tace.
 Excusationes & recusationes,
 quando debemus aliqua hujus-
 modi facere, ad hoc sæpissimè
 fiunt,

Latus &
 cōtē, 19
 perin-
 de ha-
 benda.

fiūt, ne despiciamur vel præsumptuosi judicemur, qui talia audemus. Unde videtur melius, purius, & humiliter, simpliciter facere, quod est faciendum, vel obedientia jubente, vel caritate instigante. Si placet aliis, bene: si non, quid est tunc perditum? Nam cū oportet te prædicare, vel simile fecere, quod aliquid honoris videtur habere; si bene feceris, lucrum habes de laboris profectione: si minus bene, iterum lucraris meritum humiliationis tuæ; & quod post hoc minus ad hujusmodi cogaris ab his, quibus non placuisti. Omnes Alter sumus alterutrum expositi, ut obnoxius alterius iudicio. alter alteri placeat vel displiceat; unde cum in mea non sit potestate, ut tibi placeam, sed in tuo arbitrio vel affectu, quæ
tibi

tibi dare non valeo; si multū laboro tibi placere, forsitan nihil proficiam, quia aliter iudicium tuum dirigitur: & ideo nihil in hac parte melius video, quàm ut soli Deo studeat homo placere, & proximum non scandalizare, vel scienter offendere; & committere Deo, si hominibus placeat vel displiceat, humiliter & patienter, juxta illud: *Mibi pro minimo est, ut à vobis iudicer*, &c. Si quibus places, ascribe ipsorum benevolentia, non tuæ probitati: si quibus autem displices, attribue tuo merito, & cogita, quòd si ex tantillo eis displices, sicut exterius cognoscere valent in te vilitatem tuam: quid fieret, si radicitus perspicerent omnia vitia tua, & peccata, & inhonesta quæquæ; mirum si
non

1. Cor:

4. 3.

Judicia

homi-

nū non

curāda.

non ejicerent vel lapidarent te. Nemo promerito satis cōtemptus fuit.
 Pro me loquor. nunquam tantum à fidelibus despectus sum, sicut despicabilis in veritate sū.

Unde nō debeo indignari cū aliquando despicior: sed mirari & reputare pro beneficio Dei, quòd non omnibus odiosus sū.

Quòd detractio est per patientiam superanda,

CAPUT XIV.

ET cū detrahi tibi intelligis, non movearis: quia si detractio nō obest. verum est quod dicitur, non est inconveniēns hoc loqui homines, quod tu facere ausus es, si autem verum non est, non nocet tibi eorum locutio, velut si albus esses, & diceret aliquis te nigrum esse, quid obesset tibi illius dicere? nihil: cū tu esses, quod es, & non aliud, ut si quis æstimaret te capram esse,

esse, tamen homo es. Si autem ad primos motus hujusmodi adversitatum turbaris, & inflammari ex impatientia: reprime iram, & sustine ad modicum, sicut qui sustinet ustionem cauterii, vel sectionem

Imo
prodest.

Chirurgi, cogitans utilitatem patientiæ, & citò sanari incipies & melius habere, imò hoc ipsum impugnari intus ac exacerbari, magnæ utilitatis est: quia est purgatio peccati, utilissima, exercitatio virtutis, meritum gloriæ, præparatio pacis. Nemo coronabitur, nisi qui legitime certaverit.

1. Tim:
2. 3.

*Quod nullus debet odio haberi
malus aut despici, propter
spem correctionis,*

CAPUT XV.

RAncorem erga nullum in corde retine, ad omnes mi-

te cor & pacificum habere stude; nec pro tua offensa, nec pro ullius vitio aliquem odito: ne fias cum illo sub specie zeli pariter vitiosus. Si non convenit tibi ejus habere familiaritatem, propter vitæ ejus difformitatem: sic displiceat tibi malum quod habet ex se, ut nō sit tibi execrabile bonū, quod est ex natura in præsentī, vel ex gratia forsitan in futuro. Multi enim sunt mali, qui fient postea boni, quod de omnibus viventibus est sperandum.

Mitis
ad omnes
esto.

*Quomodo sit conversandum cum
illis, qui hominē oderunt &
persequuntur,*

CAPUT XVI.

Q UOD si aliquis te oderit, Nō cō-
& detraheret, & niteretur tēdēdū
confundere, & gravare, si cum cū ali-
quo.
eo in similibus vis contēdere,

P

non

non vincis eum, nec placas, sed provocas: sicut qui canem latrantem minando provocat ad mordēdum, qui si latratus ejus non advertendo transiret, citius eum compesceret ut abiret. Nam cūm hoc intendat omnis adversarius, ut molestet, & provocationem illum cui adversatur: si videt te exacerbari & contristari, habet quod quærit, & tanto fortius instat quomodo te gravet, quanto plus videt valere conatus suos ad id quod intendit. Si autem viderit quod patienter sustines, & pertransis ac si non sentias: confunditur in seipso, & cōfringentur tumentes fluctus ejus, & ex indignatione sua quiescet videns, quod non valet efficere, quod quærebat, scilicet ut te

Patien-
tia vin-
cit.

contur-

conturbaret, vel certè confusus compungetur & corrigetur exemplo patientiæ tuæ emendatus. Quòd si fortè obstinatus nec corrigitur nec desistit te persequi; discce aliquid pati pro Domino: quia ille, qui tibi adversatur, graviùs torquet se ipsum quàm te, qui autem se ipsum morderet & laniaret in odium tui, quid te læderet? imò de se te vindicaret, ipse non tu morsuum vulnera sentiret, ita sentias & de illo, qui te odit, se
Aliena
malitia
tibi nõ
noceat.
laniat non te, unde tu habeto pacem tecum, & aliena malitia non tibi nocebit. Quòd etsi verba mala & contumelias tibi intulerit: discere debes, ut omnia verba habeas pro sono transeunte; nisi quantum vales ex eis ædificationem accipere, sed in quantum perturbare possunt

Noli
vinci a
malo.

& scandalizare, sint tibi ut aviū
garritus, & latratus canum,
hæc cū audis pertransis, &
non curas. Noli similis illi fie-
ri, qui tibi detrahit: quia sicut
in illo odibile est vitium detra-
ctionis, ita etiam esset in te. Ne-
mo autem in odium adversarii
sui sibi met præcidit nasum, vel
eruit oculos: sic nemo sapiens
deturpat se ipsum, ut se vindi-
cet de inimico; quia tunc non
tristitiam, sed lætitiā confer-
ret inimico. Si patienter fers
jacula adversantis, alii compa-
tientur tibi, & impugnabunt
pro te adversarium tuum teta-
cente, & diligent te amplius. Si
autem te vindicare volueris, &
defendere resistendo: aspicient
& despicient vos pariter mor-
dentes, & scandalizabuntur in
utroque. Doctrina Christi ma-
gistri

De Profectu Religiosor:

329

gistri Domini nostri est, cujus
te esse discipulum professus es
in professione regulæ; *Diligere*
inimicos, benefacere odiētib9 nos:

Sed vi-
ce in
bono
malum
Mat: 5.

& sic nostra benignitate vince-
re illorum malitiam; sicut ipse
malos mutat in bonos, patien-
ter eos ut convertantur exspe-
ctando, & beneficiis alliciēdo.

44.
Reg: i.
10.

*De illis, qui magis volūt alios
reprehendere, quàm se
emendare;*

C A P U T XVII.

CORRIGE in te quod in alio
reprehendis: & doce te
quod utile unicuiquē cogno-
scis. Fervor tuus agat in te
prius: & ita inflammatus alios
calefac, sicut ignis proxima
prius, & postea remotiora ca-
lescit, tu tibi proximus esto
in correctione, regula ingenii
tui, & zelus justitiæ primo for-

Tu fa-
cito
prius
quod a-
lios vis
docere.

met te in exemplar artistuæ al-
liis imitandum, ostende in pro-
prio opere tuo, cujus peritiæ
fis in opere alieno. Quidam
sciunt multa in aliis corrigere,
& vitam aliorum ordinare: in
se ipsis autem multa incorre-
cta relinquunt, nec minimam
diligentiam adhibent, ut statū
propriū ordinent ad profe-
ctum virtutis. Quandoquē so-
mniant, si essent in tali statu vel
officio, vel dignitate, quā be-
ne vellent illā disponere: suum
autem statum in quo jam sunt
nec sollicitē discutiunt, nec e-
mendant. Si aliquando admo-
niti per alium, vel ex casu for-
tē ad se reversi, cogitant se ad
meliora extendere: nec provi-
dē disponunt qualiter hoc fa-
ciant; vel in eo quod providēt
non perseverant, consuetudine
dissor-

dissolutionis & torpore eos ad solita revocante.

Quod sensus & cogitationes demandæ sunt, ne per licentiã insolescant,

C A P U T XVIII.

ESto tuimet potēs, ut statim ad nutum rationis assvescas tam cogitationes cordis, quàm mēbra & sensus corporis à noxiis retrahere, & in bonis studiis occupare: oculos, manus, linguā, auditū & cogitatū, quasi in fræno manu tene, ne insolēter evagentur extra disciplinæ terminos. Quia sicut avis vel bestia ex cōercitione domita, rursus ex relaxatione fit indomita: ita & sensus exteriores & cogitationes, & affectiones interiores, nisi sub districta cautela refrænentur, ex libertatis licentiã insolescunt, ita ut postea diffi-

Cogita
tiones
& ope-
ra à ra-
tione
dirigē-
da.

Princi-
piis ob-
sta.

cilius redigantur sub rationis magisterio, quàm in principio cōversionis. Inde est quòd per-
versi difficiliùs corrigūtur, quā
nunquam adhuc converfi. Si-
cut animalia difficilior domā-
tur vel mansvescunt in senectū-
te, quàm in juventute, & sen-
sus juvenum capacior est sciē-
tiæ, quàm senum, & inveterata
arbuta inflexibilia sūt, quàm
recentia & tenera.

*De discussione sui, & quæ sint fu-
glenda, reprimenda, regen-
da & toleranda,*

C A P U T XIX.

Sæpe
te inspi-
ce &
exami-
na.

Sæpiſſimè discute te ipsum,
& considera statum mentis
& corporis: quid desit; si de-
ficias vel proficias; quid impe-
diat profectum, & quomodo
illi obvietur, aut declinando,
aut resistendo, aut regendo, aut
tole

tolerando. Peccata declinanda sunt & fugienda, vitiis impugnantibus resistendum; officiū, vel alia occasionaliter impediētia regenda, & ordinanda discretē ad profectus materiam; adversitas toleranda, & per usum tolerandi fit magis tolerabilis: & ideo tam odiosa est nobis adversitas, quia nolumus affvescere. Si aliquis domesticus tuus, vel vicinus tibi fuerit in corde onerosus: illi stude magis obsequiosus esse & affabilis, & citō senties remediū illius morbi.

Adversitas quomodo superanda.

Quod appetitus, quo appetit homo diligi ab hominibus, est abjiciendus,

CAPUT XX.

Non multum affectes diligere: quia distractio cordis est, & à quo quæris diligere, illi

Dilectio humana spernenda.

Ps. etiam

etiam appetis placere, & ibi etiam admiscet se adulatio, & sæpè simulatio: ne fortè displicere incipias, & minùs diligì, turbaris etiam quando suspicaris te minùs diligì, quàm desideraveras vel speraveras. Pauci etiam sunt sibi in sensu & affectionibus, & moribus ita conformes, ut non sit aliquando dissensionis materia aliqua inter eos, quæ est dilectionis adversatrix. Item à sèminis vel le diligì, etiã præter tentationis laqueum, & occupationis materiã, & turbationis occasiones continuas, nota suspicio: sè observationis non carebit.

Committe te Deo, & ab illo diligì stude fideliter: & de aliorũ circa te dilectione relinque illorum arbitrio, & divinæ voluntati. Dilectio hominũ fallax

Dile-
ctio Dei
appetenda.

lax & instabilis: facile lædit, & ad modicum utilis, & sæpè nociva. Si dignus fueris, diligeris: sin autem, non est justum diligi indignum, nec ullam ei reverentiam exhiberi.

S. LEO MAGNUS.

Qui non proficit, deficit: & qui non acquirit, non nihil perdit. *Ser: 8. de Pass: Dom:*

Libellus hic de Profectu Religiosorum à Sancto Bonaventura Doctore Seraphico concinnatus, & à R. P. Henrico Sedulio expurgatus, lucique restitutus, nihil nisi sinceram doctrinam spirans, non potest non esse utilis omnibus divinæ sapientiæ amatoribus.

Laurentius Nagelmaker,
P6 Archi-

S. Bonaventura

Archidiac: Mechliniensis,
librorum censor.

Idipsum censeo & ego

Fr. Gerardus Jaceanus, Or-
dinis Minorum, Regularis ob-
servantiæ, Provinciæ Germa-
niæ inferioris Commissari-
us.

SAN-

BONAVENTURÆ

Ordinis Minorum,

S. R. E. CARDINALIS,

Episcopi Albanensis,

Seraphici Doct: Ecclesiæ,

EPISTOLA,

Memorialia XXV. pietatis exi-
mia documēta cōplectēs.

*In Christo suo dilecto, F. Bona-
vētura de Balneoregio, confrater
ejus in D. qualicunq; homine ve-
tere jam exuto, Christo vivere,
& mori mundo.*

Q Uoniam dilecte mi Frater
in Domino, adhuc mihi, in
præsentia tibi posito instantis-
simè supplicasti, ut te in poste-
rum aliquibus literis exhorta-
tionis visitarem: novi frater,
quòd

quod hæc dicens, ardentibus prunas cōgesseris super caput meū, verumtamen affectuosè instanti, duritiæ meæ superbiâ simplici humilitate vicisti, in tantū ut ipse jam promitterem quod optabas: quamvis magis dignū foret hæc me à te suscipere, quā me tibi huiusmodi destinare. Quia tamen instantia tuæ devotionis me compellit, stultum fieri in parte ista: sicut potero qualitercunq; experiar quod hortaris; non tamen tibi alia specialia scribens, nisi ea, quæ rudia & simplicia mihi ipsi colligere proponebam, ex quibus jam plurima benè nōsti. Sed interim alloquens dilectionem tuam charissimam, cū nullus, sicut experientia certa docet, perfectè Deo servire possit, nisi dissolvere omnino se procuret

curet à mundo: oportet, si se-
 qui volumus Dominum Salva-
 torem, voci nos Prophetice ob-
 obedire: ut scilicet peccatorum
 colligationibus dissolutis, *dis-* Isa: 18.
solvamur fasciculos deprimentes; 6.
 quatenus à terrenis actibus dis-
 soluti, sequamur liberis gressi-
 bus Redemptorem: quia juxta
 Apostoli testimonium, *nemo* 1. Tim:
militans Deo, detet se negotiis 2. 4.
secularibus implicare. Nunquã
 ergo de aliqua re creata, nisi in Corli-
 quantum nostrum excitet divi- berum
 ni amoris & dilectionis affectũ, sit.
 cor nostrum esse sollicitum per-
 mittamus, quia multiplex re-
 rum labentium varietas plus
 debito ruminata, non solũ a-
 nimum distrahendo, pacatæ
 mentis gratam interrumpit quie-
 tem; verum etiam in animo gi-
 gnendo phantasias, turbulentæ
 quassæ-

Matt:
II. 28.
Dulcis
vox in-
vitatis
Chri-
sti.

quassationis molestia, importunè impellit eandem: sed potiùs affectionis omnium terrenorum sarcina onerosa deposita, absquè retardationis gravitudine, curramq; ad illum, qui nos salubriter invitat, in quo est animarum opulenta refectio, & pax summa, quæ exsuperat omnem sensum. *Venite ad me,* inquit, *omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos.* O Domine quo indiges? quare vocas? quid tibi commune nobiscum? O veræ pietatis vox! *Venite ad me,* inquit, *& ego reficiam vos.* O Dei nostri dignatio admirabilis! O charitas ineffabilis! Quis enim aliquando fecit talia? quis unquam audit: quisve conspexit similia? Ecce, invitat inimicos, hortatur reos, allicit ingratos. *Venite,*

te, inquit, ad me omnes, & di-
scite à me. Tollite iugum meum
super vos: & invenietis requiem
animabus vestris. O verba dul-
cia, verba Deifica, & penetra-
bilia omni gladio ancipiti,
intima præcordiorum evisce-
rantia, nimiaque repleta dulce-
dine, usque ad divisionem ani-
mæ pertingentia! Expergisce-
re nunc, ô anima Christiana, ad
tanta benignitatis amorem, dul-
cedinis tanta saporem, & ad
tanta suavitatis odorem. Cer-
tè qui ista non sentit, infirmus
est, alienatus jam proximat
morti. Inardescere quæso, ô ani-
ma mea, pingvesce amore, dul-
cesce sapore: nemo te prohi-
beat intrare tenere, gustare.
Quid amplius quærimus? quid
ultra exspectamus? quid desi-
deramus in hac vita? Habe-
mus

In qua
omnia
bona. mus in Christo omnia bona.
Sed heu ô infania nostra mira-
bilis! ô infirmitas miserabilis!
ô vesania detestabilis! Nam
vocamur ad requiem, & sequi-
mur laborem; invitamur ad
solatium, & quærimus dolorẽ,
promittitur gaudium, & appe-
timus mærorẽ. Mirabilis pror-
sus infirmitas, miseraquẽ per-
versitas. Jam omnes insensibi-
les facti sumus, & quasi dete-
riores simulachris habentes o-
culos & non videntes; aures, &
non audientes, rationem, & nõ
discernentes, amarum dulce, &
dulce amarũ ponẽtes. O Deus,
unde nobis tantæ perversitatis
correctio? unde nobis tantæ
offensionis satisfactio? Certẽ,
nihil tale invenitur in nobis;
nisi tuo munere tribuatur. Tu
enim solus potes nos corrigere,
tu

tu solus pro nostris delictis satisfacere, qui solus nosti figmentum nostrum, salus & redemptio nostra, qui solum illis hoc facis, qui se miseros conspicientes in imis, à te solum relevari confidunt. Levemus ergo ad Deum mentis nostræ oculos in directo, & videamus ubi nunc prostrati sumus: quoniam *qui propriū carum ignorat, surgere minis curat.* Cognoscentes vero clamemus in fortitudine ad Deum de profundis, ut nobis adjutricem porrigat misericordix suæ manum, quæ abbreviari nunquam poterit ad salvandum. Ne quæso confidentiam amittamus, magnam remunerationem habentem, adeamus thronum gratiæ juscum fiducia, fructum nostræ fidei reportantes, salutem, scilicet animarum

Qui cū
fiducia
etiam
peccatoribus
adeūdg.

marum nostrarum. Nulla nobis insit cunctatio. Jam vita nos vocat, salus expectat, tribulatio compellit intrare. Quid ergo facimus? quid pigritamur? quid moras contrahimus? Festinemus ingredi in illam requiem jucunditatis æternæ, ubi sunt magna & inscrutabilia, quorum non est numerus. Ascendat quæso Jerusalem super cornu nostrum, suspiremus ad patriam nostram; tendamus sursum ad matrem nostram. Intrôeamus in potentiam Domini, & intueamur nostrum regem in ea regnantem, & liquecant in miserationibus ejus corda nostra. Agamus illi gratias toto corde, qui defectum nostræ ingratitude non consideras, suæ non abstulit à nobis misericordiæ pietatem, desiderium nobis tribuens,

buens, ipsius viam currere mādatorum, quam sine desiderio nullus currere potest: quòd quidem munus non est vilipèdendum, sed gratiæ reputandum, cùm hoc Prophetarum ille eximius se asserat cōcupisse, qui ait: *Concupivit anima mea desiderare justificationes tuas in omni tēpore.* Sed quia hoc ipsum desiderium aliquando nimia tepiditate nostræ incuriæ & negligentiae lassescit: cogitavi quædam incitationis hujus memorialia annotare, in quib9 fugienda pateant & sequenda, quæ quidem cum affectu affectuose speculantes, pristino vigore resumpto, tam diu infatigabiliter, virtutibus & gratiis in charitate divina crescamus, quo ad usquē perfectum veniat desiderium collum æternorū.

Ps. 118.
20.

Sine tēpore.

Po-

Ponuntur autem memorialiū
prædictorum prius quædam ge-
neralia, postmodum speciali-
bus subsequētibz.

Memorialia generalia.

Scala
salutis
otto gra-
dum.

Sunt ergo quædam virtutes
probatæ in juvenibus, & sca-
læ salutis, per quas sine dubio
ad perfectionem virtutum, &
culmen gloriæ possunt ascende-
re, fideliter exercitati per eas:
videlicet sancta verecundia in
cunctis rebus & actibus; scili-
cettarditas loquendi, prompti-
tudo obediendi, frequentatio
orationis; fugere otium, & dis-
solutiones, purè & frequenter
confiteri, libenter servire, &
infructuosum consortium de-
vitare. Hæ namquæ sunt mar-
garitæ fulgentes, quæ possesso-
rem suum Deo & Angelis faci-
unt gratiosum. Dum autem ei
placue-

placuerit, quite segregavit ex utero matris tuæ, vocavitque per gratiam suam, ut in te revelaret imaginem filii sui, de miserabili servitute Ægyptiaca transferenste in libertatē filiorum Dei, jamque in viam novi hominis inceperis pedem ponere, quæ inter timorem & amorem humilitatis est semita constituta: tunc pereandem humilitatis viam, ad eminentiora conscendens, poteris te in altioribus exercere, ex quibus certa memorialia subscribuntur.

De cōsolationib9 sæculi deserēdis.

Primum. Oportet ergo ante omnia te cupiētem vestigia sequi Salvatoris, ut spem tuam totā fixam in Domino habeas, de omnibus hujus mundi cōsolationibus penitus desperās.

De

S. Bonaventura

De vitiis & concupiscentiis extirpandis.

Secundū est, ut ab omnibus vitiis & concupiscentiis malis, in quantū sustinet humana cōditio, te ipsum studeas penitus emundare, ut fermento veteri totius malitiæ & nequitiae expurgato, ambules in novitate vitæ post Christum: quia nisi prius huiusmodi catenas iniquitatis confregeris, anima tua in tenebris aggravata, ad coelestia non poterit elevari.

De colligationibus resecandis.

Tertium est, ut à te ipso dissolvas omnem colligationem extrinsecam, ut sana & pure mente possis Deo colligari.

De tribulationibus cum patientia rolandis.

Quartum est, ut amore altissimi & sponsi tui Christi, omnes

omnes mundi hujus persecutiones æquanimitè feras: imò si possibile est, pro voto suscipiens, solum in Christi passionibus delecteris; renuensquè omnem temporalem lætitiā, in ipsis tribulationibꝫ hilarescas: omnes reputans tibi ad purificationem peccaminum, & lucrū animæ tuæ præparatas.

Ut de nulla re conqueraris.

Quintum, ut cū Creatorē tuum te sentias offendisse, rationem tibi fieri non possas ab aliqua creatura.

De sui ipsius contemptu & paupertate.

Sextum, ut habeas despectui temetipsum cupiens ab omnibus despici: zelansquè sacratissimā paupertatem, in omnibus, quæ ad te spectant, asperitatem, vilitatem, & parcitatem

Q ha-

habeas quantum potes: non
 ramen in aliis requiras, sed po-
 tiùs lætus & gaudens de omni
 consolatione fraterna, eis sicut
 oportet obsequendo & mini-
 strando assistas, omni consola-
 tione eos reputans esse dignos,
 nisi (quod absit) ita tibi in a-
 liquo pateret divina offensa,
 quod omni excusatione care-
 ret; de qua competiendò & ti-
 mendo, ex intimo corde do-
 leas quantum potes.

De honoribus fugiendis.

Septimum est, ut omni tem-
 pōre in timore stans, blanditias
 hujus sæculi, honores, glorias
 vel favores, aurasq; vanæ glo-
 riæ; quasi mortiferas pestes o-
 mnino fugias toto posse; stans-
 quē continuo in te ipso, omni
 hora habeas te suspectum: quia
 si tui ipsius victoriam fueris as-

secu-

secutus, nullus hostis interiùs
vel exteriùs tibi nocebit.

De humilitate vera.

Octavũ est, ut amore illius,
qui cùm sit Dominus omnium
cœlestium, terrestrium & in-
fernorum, pro nobis assumpsit
vilissimam servi formam, in ea
subjiciens se voluntariè homi-
num potestati, humiliando te
ipsum, omnem hominem repu-
tes tuum dominum, & te ve-
rissimè reputes servum omniũ,
& in omnibus circa hominem
te reputes sicut servum: sic e-
nim tranquillitatem & pacem
cum omnibus perpetuam ob-
tines, scandalum penitus igno-
rabis.

*De pace animæ, & quomodo
habetur.*

Nonum, ut nihil eorum tan-
gas, quæ te spiritali utilitate

non tangunt: hoc est, de nulla re cures, vel implices te in aliquo, exterius vel interius quoquo modo, ubi non invenis animæ tuæ lucrum, nec in huiusmodi te ab aliquo implicari permittas.

De custodia sensuum.

Decimum, ut visui atque omnibus corporis sensibus omnimodam custodiam ponas: ita ut nihil prorsus velis videre vel audire, aut tangere, nisi utilia animæ tuæ. Lingvam etiā diligentissimè restringas: ut nihil loquaris, nisi interrogatus, vel necessitate, vel utilitate evidenti coactus; & hoc cum reverentia animi, & timoris dulcedine, breviter & submissè, si potes, semper devitans prolixitatem verborum, eorum occasiones juxta posse præscindens.

De

De solitudine & vigiliis.

Undecimum, ut gratam sanctamq; solitudinem desiderans omni tempore operationē vigiliarum habeas pretiosam, in ipsis semper offerens Deo orationes tuas cum attētionē verborum, devotionis fervore, & humilitate profunda.

De divino officio.

Duodecimum, ut cum debes divinum officium celebrare, ita factus in te ipso quietus obliviscaris omnium terrenorum; quatenus fixa mente cœlestib; insistens mysteriis, cum tamen illud devotione, reverentia, gaudio ac timore persolvas, quasi inter Angelorum agmina constitutus, divino conspectui laudes præsentialiter offeras cum eisdem.

Quòd super omnia habeas in devotione Virginem gloriosam.

Tertiumdecimū, ut gloriosā Reginam Domini nostri Matrē benedictā, in summo habeas omni tempore venerationis affectu: & in cunctis ad eam necessitatibus, periculis & praesuris, tanquam ad refugium tutissimum te convertas, ipsius tutelæ praesidiū flagitando, eā quē in tuam suscipiens advocatam, devotissimè ac securè tuam ei causam committas: quia mater est misericordiæ, quotidie studens ei specialem & singularem reverentiam exhibere. Et ut tua devotio sit ei accepta & reverentia grata, ipsius puritatem & munditiam cum omni virtute, mente, & corpore, illibatè in te ipso servando,

vando, toto conatu nitaris, humilitate & mansuetudine ejus vestigia imitari.

Quomodo fugienda sunt cōsortia mulierum.

Quartumdecimum, ut ubicūque mulieres & virgines & juvenes quoscunque, præter necessitatis vel manifestæ utilitatis causam devites, & unum ubicunque fueris elige tibi patrem, virum sanctum, discretum & pium, doctum potius experientia operis, quàm sublimitate sermonis, qui te verbis & exemplis efficacibus & probatis, ad divinum amorem instruat & inflammet; ad quem in cunctis necessitatibus tuis possis habere recursum, & spirituale solamen.

De fuga acedia & tristitia.

Quintumdecimum, ut omnem

Q 4 frigi-

frigiditatem acediae & tristitiae, in qua latet via confusionis, quæ ducit ad mortem, à te ipso summo studio depellens, interiorius exteriusque serenus semper & tranquillus existas; nulli contradicas, vel resistas in aliquo: sed potius omni modo, per omnia omnibus acquiescas, dummodo divinæ laudi vel salutis animæ non obstitat.

Quod de omnibus habeas bonum exemplum.

Sextumdecimum, ut omnes affectiones tuas ac voluntates conformes divinæ voluntati, omnia te ædificent, neque te deædificet aliquid in hoc mundo, puritatis & innocentie gratia divini tibi muneris elargitæ, nec aliorum plus debito defectibus perturbatus, iniquitati addendo iniquitatem, alienis sordi-

fordibus polluaris: ne, dum cupis alios de pelago liberare, deterius ipse corruas in profundum. Potius igitur omnia quibus non potes sine detrimento prodesse, operiens charitate benigna, illi summæ sapientiæ de-relinquas, quæ novit bona de malis elicere quibuscunque: sicquæ in bonis operib9 pariter atquæ malis, spiritualem, Domino concedente, poteris reperire profectum.

De custodia cordis.

Septimumdecimū, ut cor tuū fervans omni custodia, solis spiritualibus exercitiis deditum, nullæ ibi rerum visibilium imprimantur concupiscentiæ: ut creaturis omnibus alienum, liberè possit vacare omniū creatori.

*S. Bonaventura**De charitate ad proximos.*

Octavumdecimū, ut imaginē ac similitudinem majestatis divinæ considerans in cūctis hominibus, ita omnes diligas intimæ charitatis affectu, omniūque, & maximè infirmorum, & quorumcunq; indigentium curam geras; dummodo circa spiritualia tibi non fiat nociva distractio: sicut bona mater diligit atque curat unicum filium prædilectum.

De orationibus cum operibus sanctis.

Nonumdecimum, ut continuē mentem tuam ita habeas ordinatam cum Deo, sic quod omne opus tuum atque exercitiū tam mentis, quàm corporis sit oratio: omniaq; servitia, & maximè humiliora cum tanto facias charitatis fervore, ac
 si ea

fi ea Christo corporaliter exhiberes. Quod certè debes & potes veraciter cogitare: quoniã ^{Matt:} ipse dixit in Evangelio: *Quod* ^{25. 40.} *uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.*

De obedientia sancta.

Vicesimum ut honorem & reverentiam omnibus tam debitam quàm devotam, sanctissimæ obedientiæ normam, non solum magnis, verumetiam minimis, quasi pupillam studeas semper servare illæsam. Obedi- <sup>Obedi-
entia pu-
pilla o-
culi.</sup> diens quidem nedum majoribus ut prælatis: verumetiam omnibus subjiciens quibuscunque, abnegando te ipsum pro Christo; in bonis & indifferētibus semper alterius studeas facere voluntatem; in nullo præbens te alicui onerosum: sed potius in charitate Christi

diligens universos, te ipsum communiter omnibus gratum reddens, affabilitates, amicitias, & familiaritates fugias singulares. Summoperè caveas ne unquam verbo vel facto, vel gestu alicujus rancoris, odii, clamoris, injuriæ, turbationis, murmurationis, detractionis, scandali, & adulationis, & quorumcunq; similium aliqua ratione vel modo, per te vel alium, causa vel occasio fias.

Quod tribulationes & consolationes occultè teneas.

Vicesimum primum, ut virtutes vel gratias speciales, quas in te, vel per te divina misericordia operari dignatur, tribulationes & prælia, virtutisquæ propositum, vel similia, ab omnibus abscondere studeas
quan-

quantum potes. His tamen exceptis, quæ proprio sacerdoti in propria debent accusatione de-
tegi: nisi fortè alicui tuo speciali & probato amico, ea spiritualis utilitatis gratia revelares, cujus consilium vel doctrinam in hujusmodi credas tibi posse valere, sollicitus semper furari tempus ubique: ut possis solitæ orationi & meditationi sanctæ vacare, ut sedendo solitarius elevatus sis desiderio ad superna.

Quod Deum semper & ubiq; habeas in memoria.

Vicesimum secundum, ut solutus ab omnibus creaturis, tanto mentis conatu, desideriiq; fervore, circa tuum Creatorē intendas, ut quasi omnium inferiorum oblitus, quidquid agas, & ubicunq; steteris, & quibuscunq;

cunq; negotiis impliceris, die
 ac nocte, & omni momento, &
 hora Deum semper habeas in
 memoria, credens & cogitans
 te esse verissimè coram eo, &
 ipsum cogitans undiq; te aspi-
 cere. Hæc autem cogita cum
 magna reverentia ac timore pa-
 riter & amore, & cum magna
 discretione: nunc ante pedes
 immensæ majestatis ejus pro-
 stratus, corde amarissimo pec-
 catorum veniam postulando;
 nunc sacratissimæ passionis Fi-
 llii Dei, gladio compassionis co-
 ram ejus cruce vulneratus, cum
 eo lacrymosus & flebilis appa-
 rendo; nunc totius vitæ illius
 decursum obliquitati tuæ velut
 rectitudinis lineam proponen-
 do nunc in enarrabilia & im-
 mensa Dei beneficia mente per-
 tractans, gratiarum actionibus
 infi-

**Exerci-
 tia de-
 votio-
 nis &
 pieta-
 tis.**

inſiſtendo; nunc ſtimulis ipſius
amoris ardentiffimè punètus,
ipſum in creaturis omnibus in-
tuendo, nunc potentiam, nunc
ſapientiam, nunc bonitatem &
clementiam ejus attendens, eū
devotiſſimè in cunctis operi-
bus ſuis collaudando; nunc de-
ſiderio Patriæ cœleſtis attra-
ctus, ad ipſum gembundis ſu-
ſpiriis anhelando; nunc circa
nos viſcera inæſtimabilis cha-
ritatis ejus aſpiciens, lætabun-
da quadam & exceſſiva admi-
ratione, corde & animo in ipſo
deficiendo; nunc te præcipitè,
nunc te fugientem, nunc te ru-
entem, nunc Deū te tenentem,
ſublevantem, retinentem &
attrahentem; nunc Deum te
ingratum per omnia conſervā-
tem cōſiderans, ineffabilibus
divinæ miſericordiæ viſcerib9
tibi

tibi patefactis, nimio in eo charitatis ardore te conferens, totum te fletibus resolvendo; nūc verò occultissima, profundissima & summè arcana, nimiūq; stupenda judicia justitiæ ejus diligenter attendens, eum in omnibus fidelis & cōstans cū sūmo amore, ingenti quoq; timore ac tremore, discretus, supplex & humilis venerādo, præ omnibus autem continuam & vivam memoriam ipsius sacratissimæ passionis, in anima & corpore tuo ferens, ei, quantū potes, studeas conformari.

De sollicita custodia sui ipsius.
Vicesimum tertium, ut super custodia tua vigilans, omni tempore ab antiqui hostis fraudibus, (qui sæpè se in angelum lucis transfigurans, omni tempore & omni via, homini la-

que-

queū tēdit & retia, ut animas
nostras valeat captivare) solici-
tudine te tutissima tuearis: venā-
tiū laqueos fugiēs sicut passer;
tātāq; puritatis humilitate sācta
in oculis tuis fias, ne subtilissi-
ma p̄jus retia te valeāt cōtine-
re: à quibus sanē tūc poteris li-
berari illāq; cū effectq fueris
Isrāel, cōtinuē mētalib; oculis
videns Deum, quia non dormi-
tabit neq; dormiet ejus custos.

De pura confessione peccatorū.

Vicefr̄ quartū, ut tenes inde-
fessum instituti sancti rigore sa-
cris ardoribus cōlestiū deside-
riorū succēsus, mētis & corpo-
ris mūditiæ pulchritudinē, īno-
cētiz puritatē, cōsciētizq; tene-
ritudinē cōservās cura diligē-
tissima caveas, * ne ūquā tepēdo
in aliquo resipiscas. Ad quod
quidē diligētius & purius cō-

* fort:
leg: ne
unquā
respici-
endo in
aliquo
tepe-
icas.

fer-

Quoti-
diana
consci-
entiz
discuf-
sio.

servādū, quotidiana discussione,
septies in die examines vitam
tuā. Sēper antè vel immediatè
post quālibet horā canonicā, cō-
siderās & discutiēs attētissimè
qualiter de hora in horāambu-
laveris dignè Deo, sine macula
injustitiæ semita. Et quia nemo
est, qui sic disciplinā & justitiā
observet, ut nihil penit9 negli-
gat vel omittat: ideo necessariū
est, ut ad pœnitētiæ lavacrū re-
currēs cū dolore & gemitu, sæ-
piissimè tuæ accusationi insistas.
In qua quidē accusatione, seu cō-
fusione integrè, veraciter & pu-
rè, sine omni velamine excusati-
onis, vel occultationis, seu pal-
liationis, per ordinē ōnes tuos
retexēdo defect9, sacerdoti pro-
prio tāquā Deo debes intimare,
narrādo prius omissiones, quas
in his, quæ sunt ad Deū, fecisti,
& ma-

Cōfessio
qualis
esse de-
beat.

& maximè in oratione quātū ad
duplicē ejus partē, mentalē sci-
licet & vocalē; deinde defectus in
observatione justitiæ quo ad pro-
ximū. post, cōmissiones, quas egi-
sti ex mala custodia sensuū, & ad-
jacentiū affectionū & cogitatio-
nū. Hanc autē confessionē sē-
per debet cōtritio & satisfactio
comitari: ut doleas, videlicet, de
omnib; offensis, nō solum de ma-
gnis, sed etiā de modicis; & de-
lendo caveas iterare culpā, sēper stu-
dēs causas & occasiones peccati
præscindere, quātūcūq; per amo-
rē videantur tibi cōjūctē: quia
tunc juxta Salvatoris sententiā
eruendus est oculus scandalizās,
id est, occasiones peccati vitā-
dæ, quæ quidē apparent nobis
delectabiles nimīū, etiā si multū
nobis displiceant earū effectus.
Unde fortissimum est in hac pu-
gna

Mate
5.30.

gna bellū: & ideo oportet secundū Dei præceptum esse cæcum, surdum, & mutū, & insensibilem ad omnia, in quibus non invenit anima lucrū. Ut autem divinorum præceptorū disciplinæ cœlestis observantiā, in supradictis & cæteris aliis solicius intēdas, ac fervētius accēdaris, studeas hæc quicquid; semel ad ming inter diē & noctē affectuosē & morosē omni tēpore sincera mēte tractare:

Rumi
nada
hac
quicquid;
fem-
per.

quā, scilicet, sit brevis vita nostra; quā lubrica via, quā mors incerta, quæ præmia iustis, quæ supplicia parātur iniustis: ut nō sit servitiū sine timore, nec gaudium sine tremore.

Quales esse debemus in nostra reputatione, quamvis perfecti.

Vicesimūquintū & ultimū, ut cū Divina gratia largiente, omnia bene feceris, te servum inutile

&

& peccatorē recognoscens omni
beneficio Dei reputes te indi-
gnū, semper robustissimam fidē
tenens, repletq; charitate divina,
fiducia magna sperans ab ipso
misericordissimo Patre, miseri-
cordiæ tibi viscera aperiri: ut dū
in fossā profundæ humilitatis fir-
missima jeceris fidei fundamēta,
erexerisq; lucidissimos parietes
cōtinuæ ac fervidæ charitatis,
decoratos omnium virtutum pi-
cturis, tectūq; desideratæ spei
beatissimæ posueris gloriosum;
tandem omnibq; ordinatè, dispo-
sitis, summus ille cœlestis inha-
bitator, dulcisq; hospes fideiū
animarū, cujus *delitiæ esse cū filiis
hominū*; tādīu tecū dignetur inha-
bitare per gratiā in præsenti sæ-
culo vel exilio, quousq; post ter-
minū vitæ hujus, in cœlestis bea-
titudinis patria, gloriosa stola
perpe-

perpetuæ immortalitatis indutus, claritatem vultus ejus, cum omnibus sanctis cernere merearis in jubilo; ubi erit summa felicitas & æterna beatitudo finis & complementum omniū desideriorum nostrorum.

Conclusio Epistolæ hujus.

Hoc verūtamen adhuc scias charissime frater indubitanter, quòd nisi perfectè abnegaveris te metipsū, sequi nō poteris vestigia Salvatoris: & sine sollicitudine cōtinua & labore, ejus gratiā adipisci nequibis. Et nisi assidue pulsaveris portas ejus, ingredi nō poteris ad pacem mētis. Et nisi te instāter in timore Dei tene-
 ris, cito Domus tua corruet in profundū. Et si fideliter & cōstāter te tenueris, & exercitatus fueris in prædictis: spero in misericordia Salvatoris, quod te gratia sua dignū

Sollicitè
 ambulandū
 cum
 Deo.

dignū faciet in præfenti, fecūq;
potieris gloria in futuro: quod
ipfe tibi cōcedat, qui eſt trinus
& unus in ſæcula ſæculorū be-
nedictus, Amen.

Hæc autē, chariſſime, nō ideo
tibi ſcripſi, quia te crederē talibꝫ
indigere: ſed quia antè college-
rā pro me ipſo, cernenſq; meæ
incōſtantiæ pronitatē, ſeu con-
ſtantiæ parvitatē, cogitavi ea tibi
tanquā coadjutori fideli commu-
nicare: ut quod mea puſillani-
mitate negligentiaq; teporis o-
mittitur, tua magnanimitate, fer-
vorisq; ſolicitudine reſtauretur;
maximè cū te concordē quaſi
ōnibus votis meis, in hujusmodi
ſimplicioribꝫ plurimū delectari
cognoſcam. Quapropter chariſſi-
me in Chriſto, hæc ea rogo chari-
tate ſuſcipias, qua illa tibi me
ſcio affectione miſiſſe; ut videli-
cet

cethis ōnibus supradictis, quorū quidē disciplina nō videtur esse gaudii sed mœroris, ita per cœlestiū studiorū exercitia studeaste mācipare, ut pacatissimū iustitiæ fructū asserāt in futuro; & exspectationis ejus dulcis memoria etiā in præsenti, animam tuā gustu devotionis, adipe & pingvedine repleat, in Christo Jesu Domino nostro: cui me aridū & verbum potius quā devotū, devotis tuis orationibus cōmendabis, cui est honor & gloria, decus & imperiū per infinita sæcula
 sæculorum,
 Amen.

INDEX.

A bsentes semper excusandi.	220.
Acedia fugienda,	365.
Adversa quomodo superanda,	323.
Altare. De ministerio altaris. 108. de ministro, quē decet mūditiā. 109. Et reverentia circa Sacerdotē. 110. Circa ministerium. 111. Et corporalia aliāq; corporis vasa.	113.
Amici non frequentandi,	281.
Aromata religioso non usurpanda,	318.

Bibere extraordinariē illicitum,	149.
In collatione bis vel ter bibēdū, 150. Nemo invitādus ad edēdū vel bibēdū, ibid.	
Bibendi ritus, 152. Potus partior sit inter saeculares. 224. Vigilia vespertinae ad ignem, Et pocula vitanda,	225.
Vide Mensa.	

Calix reverenter attreētiandus,	114.
Caput in Conventu operiendum,	182.
Charitas ad proximum,	358.
Chorus. de disciplina in choro, 87. Dissolutio vitanda in choro Et tumultus, 93.	
Cōpositio Corporis in choro ne sit vaga, 95.	
Nec turpis Et mollis, 96. Uniformitas in	cho-

INDEX:

- choro, 97. In prostratione *Inclinatione* 98. deb
 Christi vox dulcis ad se ōnes invitātis, 340. cie
 In quo omnia bona, 342. Qui cū fiducia ma
 peccatoribus ad eū dū, 343. sine mora *In* nest
 tempore, 344. Conf
 Cibus quo ritu sumēdus, 140. Vide Mesa. cē
 Cibi quales nō petēti in refectōrio, 141. rit
 nec speciales, 144. nec delicates apud Con
 saculares petendi, 228. Con
 Cogitatio. Vide Deus. Vana cogitationes nan
 vitāda, 304. Cogitationes *In* opera a ra
 tione dirigēda, 331. Cogitationes do
 mande, ibid: Fin
 Cōmunitatis. Vide Convētus. Profectio tio
 sūma servare communia perfectē, 248. An
 Cōmunia discenda, 260. Con
 Cōmunitas opera omnibus praeferēda, 284. de
 Cōpassio in nobis esse debet, 314. tis
 Confessio privata. Confessione generali no- Con
 vitio vacandū, 9. De confessione priva- Con
 ta, 64. cui *In* quoties confitendū No- du
 vitis, ibid: Confessio sit discreta, 66. *In* cito
 pura, 67. cum reverentia. 68. Confessio E C
 pura cor mundū Deo faciat habitaculū, V
 235. Cōfessio rara quid efficiat, 276. Con
 fessio ficta, 308. Cōfessio pura, Qualis esse I
 de-

INDEX.

38. debet, 366. Confessio publica, 69. Ubi fa-
 40. cienda, & de quib9, ibid: In Capitulo de
 42. manifestis, ibid: Culpa agnoscenda, ho-
 44. nestè, cautè, humiliter, 72.
 46. Conscientia. Bonæ conscientie indicium pa-
 48. cæ cū omnibus habere 261. Cōscientie pu-
 50. ritate venit ad Deum, 285.
 52. Conscientie puritas studiosè sectanda, 287.
 54. Conscientia sapè inspicienda & exami-
 56. nanda, 332. Conscientie quotidiana
 58. discussio, 366. Vide puritas mentis.
 60. Constantia. Nō fluctuandū in bono proposito, 10.
 62. Firmanda mens in proposito & voca-
 64. tione, 235.
 66. Animo magno & strenuo opus esse, 245.
 68. Contemptus. Laus & contemptus perin-
 70. de habenda, 320. Nemo pro merito sa-
 72. tis contemptus fuit, 323.
 74. Contendere illicitum Religioso. 136. 326.
 76. Conventus. In Conventu nemini loquen-
 78. dum, 42.
 80. Cito accurrendum ad Conventum, 157.
 82. E Conventu nemini manendū, ibid:
 84. Vita Conventualis Angelica, 159.
 86. Et Communis, 248.
 88. In Conventu Dominus requiescit, 160.

INDEX.

Non vagandum per Conventum, 160

Nec in Hortum eundem sine copia, 161

Caput in Conventu operiendum, 18.

Vide Communitas.

Conversatio cum secularibus,

Vide seculares.

Convitiari illicitum religioso, 13.

Cor liberum sit, 339. Cordis custodia, 35

Corporalium munditia, 113. Vide Altari

Corpus. De disciplina in corporis compo

sitione, 126.

In gestibus, 126. Qui modesti sint, 121

Humiles & graves, 128. Manus decen

ter componenda. 174

Corporis cura male preponitur pietati, 31

Corporis compositio in lecto. 175. 253

Corruptio aequo animo ferenda, 73

Corrigi nolunt pravi nec se nec alios, 295

Culpa quomodo cognoscenda, 72. Curiositas

indicia, 270. Custodia sui ipsius 364

Defectus. Gradus primus ad virtutē de

fectus est cognitio, 2. Detractio vitia

219. Per patientiam superanda, 323

Non obest; sed prodest. 324

Dei in omnibus prosperis & adversis laudā

du,

INDEX.

- 160 *du*, 236. *Intentio omnium actionum*
 161 *feratur in Deum*, 237. *Deus finis nostra*
 182 *Professionis*, 285. *Ad quem pervenimus*
puritate conscientia, *ibid*: *Deo cogitatione*
semper inhaerendum. 361. 302.
Memoria Deo assignanda triplici funiculo,
 303. *Ingratitudo nostra adversus Deum*, 309.
 131 *Solicite ambulandum cum Deo* 370.
 35 *Dilectio humana spernenda*, 333. *sed Dei ap-*
petenda, 334. *Disciplina imprimis appreh-*
endenda, 1. *De preparatoris ad disciplinam*,
 121 9. *Necessaria ad ejus susceptionem humi-*
 121 *litas*, 15. *Disciplina quid*, 60. *quae ejus u-*
tilitas, *ibid*: *Quomodo comparatur*, 61.
Studiose servanda, 62. *Domus spirituum*.
 174 *lis quomodo edificanda Deo*, 369.
 231 *Ecclesia. Vide Templum.*
 73 *Edere. Vide mensa.*
 291 *Facienda prius, quod alios vis docere*, 330.
fori *Familiaritates fugienda*, 280.
 364 *Festi dies, ut sint agendi*, 155.
de *Focus fugiendus*, & *ad Focum fabula* &
nda *vigilia vespertina*, 225.
 323 *Frater suo solo nomine non est appellan-*
 324 *du*, 49.
uda *Fratres non sint nuntii aut bajuli lite-*
 35 *rarum*, 215. R3 Bini

INDEX.

- Bini incedant, 193. Juniores alios officios
 praeveniant, 259.
 Caritatis gratia omnibus obsequantur,
 283. Fratrem quemlibet religiosum,
 tria decet, 280.
 Gestus religiosorum, de disciplina in gestibus,
 171. 126. 249. Membra singula propriis
 officiis fungantur, 126. Gestus sint modesti,
 127. Humiles & graves, 128. De discipli-
 na in gestibus singulorum membrorum, 171.
 Pandiculatio & oscitatio vitanda, 173.
 Manus decenter componenda, 174.
 Compositio corporis in lecto. 175.
 Gloria vana in omni re vitanda, 305.
 Habitus. De disciplina circa habitum servan-
 da, 176. Modus in panno, ibid: Forma
 habitus, 177. Compositio, 178. Ne sit di-
 scindus, ibid: nec terram verrat, 180.
 Habitūs alia compositio in opere, 181.
 Habitus nunquam deponendus, 185.
 Nec inquinandus, ibid:
 Honores fugiendi, 350. Hora Canonica.
 Vide officium divinum. Hortus. In
 hortum sine copia non eundum, 168.
 Hospites cum caritate accipiendi, 260.
 Hospitiū. Ubi sit fratribus in itinere ho-
 spitum-

INDEX.

spitandum, 195. De disciplina in ho-
spitio servanda, 205. *Hospites non mo-
 lestandi*, 206.
De prudentia qua opus est apud hospites,
 207. *Attendendū apud quos hospiteris*, 208.
Mulierū tactus & obsequia non admit-
 tenda, 210. *Loca suspecta causē vitāda*,
 213. *Humilitas l. cum preparat discipli-
 nae*. 15. *Necessaria ad disciplina susce-
 ptionē*, *ibid*: *Cui locū parat*, *ibid*: *Mo-
 lesta humilitas deserviens contentioni*,
 37. *Parendo servatur humilitas*, 206.
Sūma est virtus Religiosi, 277. *Humi-
 litatis astuta simulatio*, 317. *Humili-
 tas vera*, 351.
*Impius est, qui propter parentes crudelis
 est animæ suæ*, 215.
*Incessus. Vide Iter. de disciplina in in-
 cessu*, 165. *Modus in eundo*, *ibid*: *discre-
 tio*. 166. *Necessitas, non vagandum per
 Conventum*, 166. *Non eundum in her-
 tum sine copia*, 168. *Ordo in eundo* 169.
& reverentia, 170. *Incedendū sine stre-
 pitu*, 187. *Instructor Novitiorum. Ma-
 gistro strenuo opus esse*. 299.
Novitios sæpē convocaturus quomodo

INDEX.

- instituet, 70. Notabilia quatuor in eis exploraturus. 71.*
Sine conscientia instructoris nil Novitii agendum, 258. Vide Novitii.
Iter, Vide Incessus. De disciplina cōversandi in itinere, 192. Cavenda mala societas, ibid: Bini fratres semper incedant, 193.
In omnib9 sint honesti, devoti, discreti, ibid: Missi audēda ante omnia & absolvendū officiū divinum, 194. Ubi sit fratrib9 in itinere hospitādū, 195. Itinerātib9 quid & quomodo loquendū, ibid: De Deo loquendū in itinere, 196. & orandū, 197. Modestē loquendum, ibid: Non cantandum in itinere, 198. Ex itinere templum omnium primum adeundum, 199.
Judicium. Pie de omnib9 sentiendū, 33. Non judicandum, ibid: Judicandi non sunt alii, 312. Judicia humana non curanda, 322. Fallunt & falluntur, 319. Alter alterius judicio obnoxius, 321. Juniores fratres alios officio praeveniant, 259. Juniorum tentatio superbire, 278. Vide Seniores. La-

INDEX.

- Labor. Vide Opus. De disciplina in opere manuali,* 153.
- Laus & contemptus perinde habenda.* 320.
- Leſio. De Leſione & ſacra ad pietatē,* 83. *Dilectione Oratio formanda,* 84.
- Lēg. Cōpoſitio corporis in lēgō,* 175. 253.
- Libri cautē ſervādi,* 263. *& mundē* 264.
- Licentia irriborās melioribus adveſatur,* 296. *Cujus violentiā abſterrentur pii à bono,* 297.
- Lingva. Bis ad limam antequam ad linguam ſermo veniat,* 217.
- Religionis initiū eſt lingua frenū,* 250.
- Litterarū bajuli non ſunt fratres.* 215.
- Littera aliena non legenda.* 271.
- Locus. Juvat aliquādo mutatio loci,* 13.
- Nullus ſine teſte locus,* 207. *Loca ſuſpecta cautē vitanda,* 213.
- Loqui. Vide Sermo, In locutione qui modus,* 25.
- De diſciplina in modo loquend.* 129.
- Præſumptio in modo loquendi,* 41.
- In Convēntu nemini loquendum,* 42.
- Quando loquendum,* 131. *Tutius audire quam loqui,* 136. *Vide Lingva.*
- Lotio pedum,* 183.

INDEX.

<i>Maria Virgo</i>	<i>devotissimè colenda.</i>	354.
<i>Majoribus</i>	<i>deferendum,</i>	205.
<i>Malitia aliena</i>	<i>non nocet,</i>	327.
<i>Noli vin-</i>	<i>ci à malo,</i>	328.
<i>Manus</i>	<i>decenter componenda,</i>	174.
<i>Meditatio</i>	<i>necessaria orationi,</i>	77.
<i>Memoria</i>	<i>affigenda Deo funiculo triplici</i>	303.
<i>Mensa.</i>	<i>Vide Bibere, cibus. De Di-</i>	
<i>sciplina in comestione,</i>		139.
<i>Honestas in</i>	<i>mensa,</i>	140.
<i>Oculi in mensa</i>	<i>custodi-</i>	
<i>endi, ibid:</i>	<i>Silentium servandum,</i>	141.
<i>Cibi quales</i>	<i>non petendi, ibid:</i>	
<i>Specialia</i>	<i>sine scandalo si necesse est sumenda,</i>	144.
<i>Specialia in mensa</i>	<i>non querenda, ibid:</i>	
<i>Ciborum quantitas,</i>		145.
<i>Decenter e-</i>	<i>edendum, ibid: cum munditia,</i>	146.
<i>Es</i>	<i>Temperantia,</i>	148.
<i>sine longa mora,</i>		149.
<i>Extraordinariè</i>	<i>non edendum aut bi-</i>	
<i>bendum,</i>		ibid:
<i>Fragmèta nō</i>	<i>facienda aut reliquia,</i>	151.
<i>teles in refectorio</i>	<i>nō permittenda,</i>	153.
<i>Tempestive omnia</i>	<i>preparanda,</i>	163.
<i>Portio sua cuiq;</i>	<i>apponenda.</i>	164.
<i>De disciplina</i>	<i>comedendi inter seculares,</i>	223.
<i>Cibus moderatus sit,</i>	<i>potus parcior,</i>	224.
<i>Cibi delicates nō</i>	<i>appetendi,</i>	228.

INDEX.

- In mensa non diu morandum,* 250.
Taciturnitas in mensa, ibid: Non intro-
tandi alii ad edendū aut bibēdū, 231.
Honesti mores in omnibus, 232. *Extra*
cōmunē refectiōem nil sumēdū, 251.
Miseratio in nobis excitanda, 315.
Missā. Sacerdotū diligentia in Missa, 115.
Et ministrorum, 116. *Sacerdotum bene-*
stas in Missa 120. *Circumspectio,* 121. *in*
consecratione, 122. *In sumptione my-*
steriorum, 123.
Missā ante omnia audienda, 194.
Missā nusquam varianda, 294.
Ad Missam omnibus postpositis accurrē-
dum, 245.
Mitis ad omnes esto, 325. *Vide Contēdere.*
Mores aliorum non observandi, 313.
Mulier. Mulierum tactus, Et obsequia nō
admittenda, 210. *Quomodo mulieri-*
bus loquendū, 211. *Nulla osculanda,* 111.
Nec tangenda, 212. *Loca suspecta cau-*
tē vitanda, 213. *Mulierum consortia*
fugienda, 355. *Munusculis nullius gra-*
tia comparanda, 281.
Negligentia. In nullo debet esse negligens
qui vult proficere, 297. *In tentationib9*
superandis. 308. R6 Negli-

INDEX.

Negligentia in precibus.	310.
Negotiis secularibus non debemus im- plicari,	214.
Novitii non fluctuēt in bono proposito, 10. Sapē convocādi ab instructore, 70. Qui in eis quatuor notabilia exploraturus. 71.	
Novitii ab omnibus desiderant reprehē- di, 74. Si quid eis prater morem præ- cipitur non recusent, 161. sed obediunt mansuetè, velociter, ibid: Integrè, cir- cumspēctè,	162.
Superbia Novitiis sūmopere fugiēda, 248. Sine conscientia instructoris nihil eis a- gendum.	258.
De profectu & defectu novitiorū, 265. Signa bonorum novitiorū, 265. Impro- bium nota, 266. Tepidorū indicia, 267. Curiosorum indicia, 270. Signa super- bia in Novitiis, 271. Quæ omnia novi- tiis fugiēda,	274.
Obedientia necessitas meritum,	17.
Optimus obedientiæ gradus.	18.
In agēdis sēper accedat auctoritas supe- riorū, 20. Non propria voluntas, ibid: Ad opera cōmunia & quæcūq; specialia nō est opus obediētia speciali, 22. & 23. & 24. Obediētia in locutione, 25.	In usu

INDEX.

- In usu rerum*, 28. *Quidquid precipitur quasi præceptum ài vinitus observetur*, 236. *Occupat ones inutiles vitæ*, 304. *Oculorum custodia*, 171. *Odium*. Nullus odio habendus, quomodo conversandū cum eforibus nostris, 325. *Offensus humili satisfactione placandus*, 69. *Officia aequalibus commendanda*, 50. *Humilia officia juniores senioribus non permittant*, 53. *Officium divinum de quo in generali*, 85. *Quæ sint memoriter discenda*, 85. *Providendum officium divinum*, 86. *De disciplina in choro*, 87. *Reverentia interior in divino officio*, 242. & 88. *Exterior diligentia*, ibid: *Providentia*, 90. & *cautela*, 91. *Honestas in officio divino*, ibid: *Vide Chorus*. *De disciplina officii extra chorum*, 101. *Stando orandum*, 243, & 101. *Distinctè & continuè*, 104. *Integrè*, 105. & *ordinate*, 106. *Non variandum à præscripto*, 107. *In tempore orandum*, ibid: *Officium divinum ante omnia persolvendum*, 194. & *devotissimè*, 240. *Ad*

INDEX.

<i>Ad Collectam attentio,</i>	247.
<i>Negligentia in precibus,</i>	310.
<i>Vide Oratio.</i>	
<i>Officina. De disciplina in officinis,</i>	186.
<i>Extranei ab eis abarcendi,</i>	189.
<i>Opus. De disciplina in opere manuali,</i>	153.
<i>Discretio in opere,</i>	153.
<i>Et tempore, 154. diligentia,</i>	156.
<i>Honestas,</i>	165.
<i>Sine strepitu omnia agenda,</i>	186.
<i>Oratio. Sape Et ferventer orandum,</i>	14.
<i>Orationi instandum in omni loco,</i>	76.
<i>Orandi modus,</i>	77.
<i>Orationi meditatio necessaria,</i>	ibid:
<i>Oratio sit devota,</i>	78.
<i>Cui deservit locus secretior,</i>	79.
<i>Mane Et vespere orandum,</i>	80.
<i>Oratio pastus est anima,</i>	81.
<i>Frequenter orandum, 82. In tempore o-</i>	
<i>randum, 107. Orandum ex animo, 239.</i>	
<i>Orandum mox pro illis, qui preces effla-</i>	
<i>gant,</i>	263.
<i>Vide officium divinum.</i>	
<i>Oratio sit omne opus,</i>	368.
<i>Oratorium,</i>	186.
<i>Ordo. Schola virtutum,</i>	293.
<i>Ordi-</i>	

INDEX.

Ordinum corruptela remissio,	294.
Ordinis secreta non revelanda,	218.
Otium. Nusquam standum otiose,	188.
Nusquam otiaudum,	252. 301.
Otiosus ne sit otiosus,	304.
Pandiculatio & oscitatio vitanda,	173.
Parentes. Impius est, qui propter parentes crudelis est anima sua,	215.
Patientia discenda,	299.
Patientia vincit,	326.
Tribulationes cū patientia toleranda,	348.
Paupertas Evangelica,	
Transitoria omnia in primis abdicanda,	7.
Paupertas commendatur professis,	279.
Superflua & singularia spernenda,	318.
Pax. Pacem cum omnibus habere liberalis animi & bonae cōsciētiae indicium,	261.
Pax animae quomodo habeatur,	ibid.
Perfēctio summa religiosi communia perfectē servare,	248.
Philantia, 316. Prælati & senioribus deferendum,	44. 55. 254.
Præsumptio in re & signo,	33.
Præsumptio interior vitanda,	ibid.
& exterior,	34.
In usurpatione officii alieni,	ibid.
In	

INDEX.

<i>In loci dignioris occupatione,</i>	26.
<i>Præsüptio in gestib9, 38. in locutione,</i>	39.
<i>In modo loquendi,</i>	41.
<i>Præsumptuosi indicia,</i>	43.
<i>Profectio. De noviter in ordine professis,</i>	
275. <i>Quid eis agendum,</i>	<i>ibid:</i>
<i>Egent rectore,</i>	276.
<i>Et Magistro strenuo,</i>	294.
<i>Constantia illis opus esse,</i>	277.
<i>Prof-ssi ne peiores fiant,</i>	298.
<i>Professionis finis Deus,</i>	285.
<i>Proficere qui vult, in nullo debet negli-</i>	
<i>gens esse;</i>	297.
<i>Præpropera promotio a virtutū dejicit</i>	
<i>profectu,</i>	278.
<i>De Profectu religiosorum,</i>	265.
<i>Magna pars est profectus velle proficere,</i>	
297. <i>Propositū bonū. Vide constantia,</i>	10.
<i>Proprietas. Modus in usu rerum,</i>	28.
<i>Proprium quid,</i>	29.
<i>Nil recipiendum clam superiore,</i>	30.
<i>Ne minimum dent vel accipiant Novi-</i>	
<i>tii sine licentia.</i>	31.
<i>Prudentia se nō nūquā aliis accommodat,</i>	4.
<i>Pudor vanus vitandus,</i>	306.
<i>Pudor salutaris,</i>	<i>ibid:</i>

Puri-

INDEX.

<i>Puritas mentis studiosè sectanda,</i>	287.
<i>Puritatem quid conseruet,</i>	ibid:
<i>Puritas hac, regia via ad Deum,</i>	288.
<i>Recollectio quotidie sedulo seruanda,</i>	61.
<i>Nunquam omittenda,</i>	237.
<i>Qualis quisq; sit videat, & qualis esse debeat,</i>	312.
<i>Sapè inspicienda & examinanda con- scientia,</i>	366.
<i>Quinq; quotidie ruminanda,</i>	368.
<i>Religiosus tria decent,</i>	280.
<i>Item occupari meditatione, lectione, o- ratione & operatione,</i>	302.
<i>Remissio animi aliquando probatur,</i>	294.
<i>Remissio Ordinum corruptela,</i>	294.
<i>Reprehendere alius multi malunt, quam se emendare,</i>	329.
<i>Res diligenter custodienda,</i>	213. 263.
<i>Modus in usu rerum,</i>	28.
<i>Reuerentia. Vide Pralati.</i>	
<i>Irreuerentia de qua,</i>	44.
<i>Irreuerentia in Conuentum,</i>	46.
<i>In Superiorem,</i>	47.
<i>In seniore,</i>	ibid:
<i>In sacra loca,</i>	57.
<i>In dies festos,</i>	58.
<i>Rigi-</i>	

INDEX.

<i>Rigidum in se, in alios lenem esse oportet,</i>	
247. <i>Risus religiosus,</i>	172.
<i>Rumigeruli non sint fratres,</i>	141. 221.
<i>Sacerdos. Vide Missa.</i>	
<i>Seculares. De disciplina conversandi in</i>	
<i>omni loco secularium,</i>	190.
<i>Cautè & honestè cum secularibus con-</i>	
<i>versandum,</i>	191.
<i>De disciplina verborum inter seculares,</i>	216
<i>Tarde loquendum & cautè</i>	217.
<i>Modestia in moribus apud seculares,</i>	262.
<i>Seculi consolationes deserenda,</i>	347.
<i>Sanctitatis studia in quibus consistant,</i>	299.
<i>Scala salutis cæli graduum,</i>	346.
<i>Schola virtutum & religiones,</i>	293.
<i>Secreta Ordinis non revelanda,</i>	218.
<i>Seniores reverendi,</i>	254.
<i>honorandi,</i>	255.
<i>Seniori socius junior inhaereat,</i>	190.
<i>Seniori se junior confirmet,</i>	203.
<i>Sensus diligenter custodiendi,</i>	301.
<i>& domandi.</i>	141.
<i>Sensuum custodia,</i>	352.
<i>Sermo. Vide Lingua.</i>	
<i>Loqui. Sermo Religiosi modestus sit,</i>	12.
<i>sit benignè.</i>	130.
	rigi.

INDEX.

<i>rigidus,</i>	133.	<i>sed placidus.</i>	135.
<i>veridicus,</i>	purus,		134.
<i>honestus,</i>			135.
<i>Contendere illicitum,</i>			136.
<i>Et convitiari,</i>			137.
<i>Sermo sit dulcis,</i>			138.
<i>Bis ad limam antequam ad linguam</i>			
<i>veniat,</i>			217.
<i>Sermo religiosi qualis esse debeat inter</i>			
<i>saeculares,</i>			222.
<i>Vox sit remissa Et suavis,</i>			ibid:
<i>Servitus felix.</i>			33.
<i>Silentium. Vide Lingua, loqui, Mensa.</i>			
<i>Socio seniori inbareat junior,</i>			190.
<i>Societasmalorum vitanda,</i>			192.
<i>Seniori se junior conformet,</i>			203.
<i>Solitudo Et vigilie,</i>			253.
<i>Somnus. Ut ad somnum componaris,</i>			253.
<i>Ut corpus componas ad lectum,</i>			175.
<i>Studium. Quomodo studendum,</i>			
<i>Vide Lectio.</i>			
<i>Superbia fugienda Novitiis.</i>			245.
<i>Superbia signa,</i>			271.
<i>Superbire juniorum tentatio,</i>			278.
<i>Superiores. Vide Praelati.</i>			
<i>Templum. Ex itinere omnium primo Ec-</i>			
			clesia

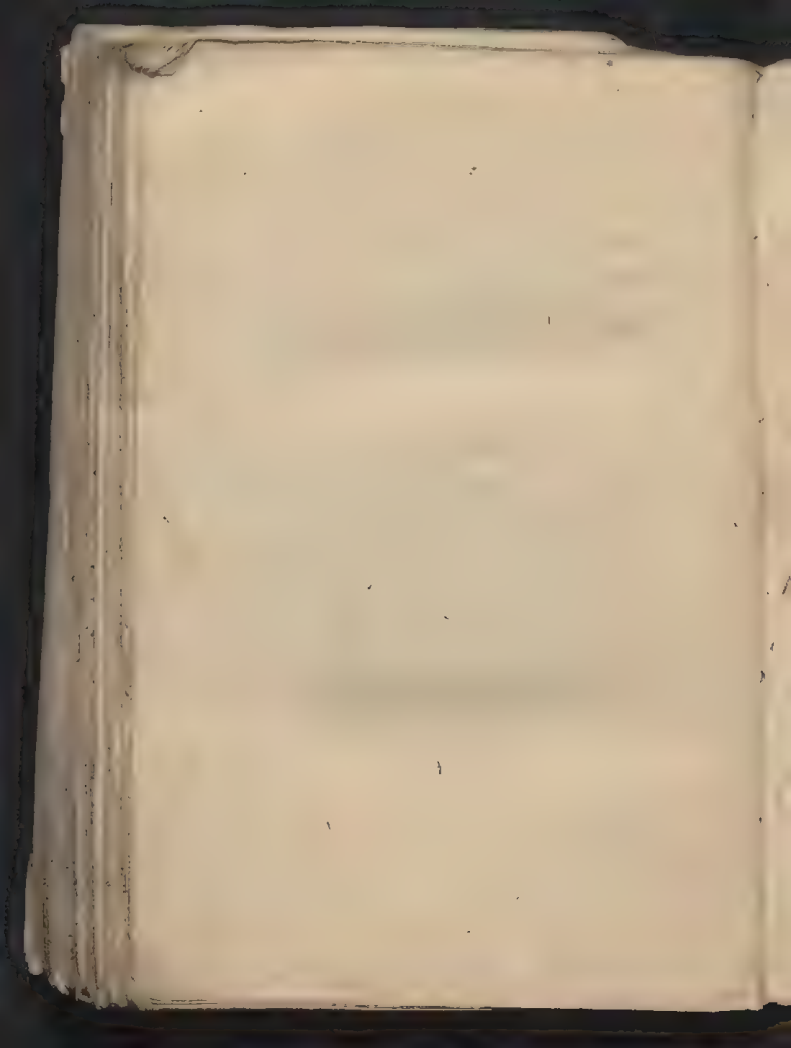
INDEX.

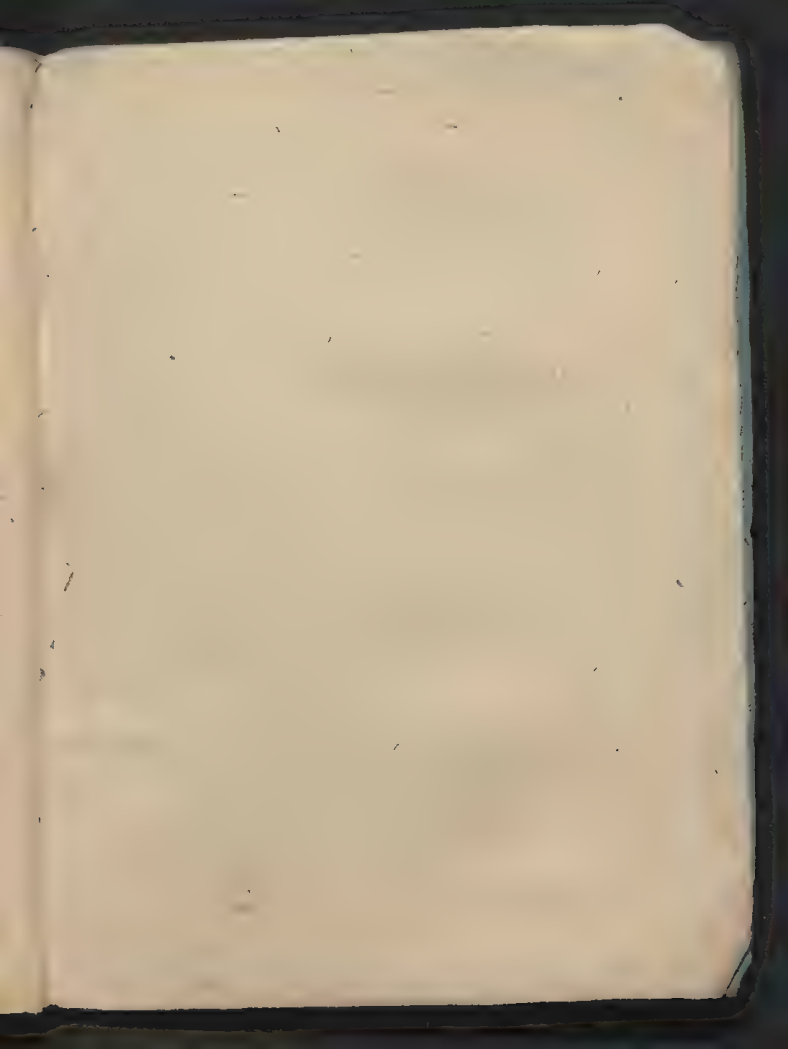
<i>eclesia aduenda.</i>	199.
<i>De modo conuersandi in Ecclesijs secularium,</i>	ibid:
<i>Missam & officium cum alijs faciant,</i>	200.
<i>Oculi custodiendi & lingua,</i>	201.
<i>Alijs se fratres conforment,</i>	202.
<i>Tentatio de cautelis cōtra tētationes,</i>	10.
<i>Tentationum initis absq; mora resistendum,</i>	12. 352.
<i>Negligentia in tentationibus superandis,</i>	308.
<i>Tepidi indicia,</i>	267.
<i>Transitoria omnia in primis abdicāda,</i>	7.
<i>Tria decent religiosos,</i>	280.
<i>Pauca loqui. paucos habere familiares, multum orare,</i>	ibid:
<i>Tribulationes, Vide Patientia.</i>	
<i>Tribulationes occultanae,</i>	360.
<i>Tristitia animum deiciens citō repellenda,</i>	365.
<i>Vetustatis depositio de qua,</i>	7.
<i>Vigilia & essertina ad ficum, fabulas, peccata non procuranda,</i>	225.
<i>Virtus. Primus ad virtutē gradus defectus cognitio,</i>	2.
<i>Propera promotio a virtutum deiecit profectu,</i>	278.
<i>Virtu.</i>	

INDEX.

<i>Virtutum scholæ religiones,</i>	293.
<i>Vitia tria communia hominum,</i>	316.
<i>Vitia extirpanda,</i>	348.
<i>Voluntas propria, de ejus abnegatione,</i>	16.
<i>Grande malum propria voluntas,</i>	20.
<i>Non sit in agendis,</i>	ibid:
<i>Voluntatis propriæ abnegatio tota reli-</i>	
<i>gionis perfectio,</i>	16.
<i>Vox dulcis Christi omnes ad se invitā-</i>	
<i>tis.</i>	340.

KSIĘGARNIA
ANTYKWARIAT

493505

F

Biblioteka Jagiellońska

stdr0024059

